

DADZIS★88

DADZIS * 88

LATVIJAS PSR ZURNALISTU SAVIENĪBA

DADZIS — 88

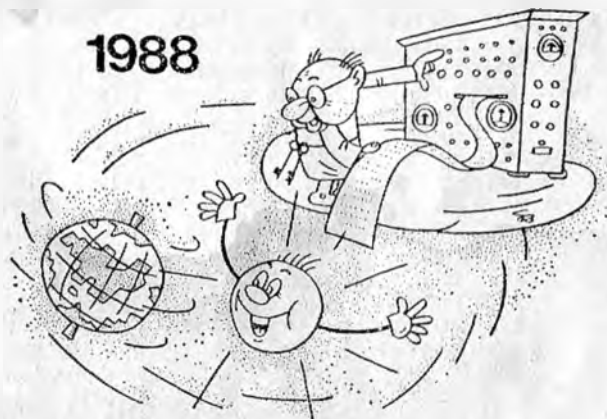
RĪGA «AVOTS» 1987

Sastādītājs Jāzeps Jaunzems
Atbildīgais redaktors *Igors Palkovs*
Imanta Melgaila mākslinieciskais iekārtojums
Vāku zīmējis Edgars Ozoliņš

Mēnešu titullapas darinājis *Uģis Mežavilks*
Draudzīgo šaržu autori *Uģis Mežavilks* un *Gunārs Vindedzis*
Literāros materiālus ilustrējuši *Dainis Breikšs, Kira Liede,*
Imants Melgailis, Uģis Mežavilks, Eriks Ošs, Tamāra Sergijenko
un *Gunārs Vindedzis*

Izdots pēc Latvijas PSR Žurnālistu savienības pasūtījuma

LAIKA SKAITĪŠANA LATVIJAS PSR

Latvijas PSR, tāpat kā visa PSRS rietumu daļa (uz rietumiem no $37^{\circ}30'$ austrumu garuma meridiāna), ietilpst 2. laika joslā. Šīs joslas vidējais Saules laiks ir par divām stundām priekšā t. s. pasaules laikam. Par pasaules laiku pieņemts uzskatīt tā meridiāna laiku, kas iet caur veco Griničas observatoriju Londonā. No šī t. s. nulles meridiāna sāk skaitīt ģeogrāfisko garumu.

Lai pilnīgāk izmantotu dienas gaismu, 1930. gadā saskaņā ar PSRS Tautas Komisāru Padomes īpašu dekrētu visā Padomju Savienībā pulksteņu rādītāji tika pagriezti par vienu stundu uz priekšu. Tātad mūsu valstī 2. laika joslā faktiski laiku skaita pēc 3. joslas (t. i., pēc 45° meridiāna), 3. joslā — pēc 4. joslas utt. Šādu laiku, kam pieskaitīta stunda, sauc par attiecīgās joslas dekrēta laiku.

Sākot ar 1981. gadu, pavasarī un vasarā visā Padomju Savienībā lielo t. s. vasaras laiku, kad pulksteņu rādītājus pagriež par vēl vienu stundu, uz priekšu. Vasaras laiks ir spēkā no marta pēdējās svētdienas līdz septembra pēdējai svētdienai. Līdz ar to šajā laikposmā 2. joslā pulksteņi faktiski rāda 4. joslas (t. i., 60° meridiāna) laiku, 3. joslā — 5. joslas laiku utt. Vasaras laiks ieviests ekonomisku apsvērumu dēļ — lai vēl vairāk izmantotu dienas gaismu un taupītu elektroenerģiju.

Runājot par kādas konkrētas joslas dekrēta laiku vai vasaras laiku, īsuma labad vārdus «dekrēta» un «vasaras» parasti izlaiž (ja nevar rasties pārpratums). Tā, piemēram, par «Maskavas laiku» ziemā sauc 2. joslas dekrēta laiku (resp. — faktiski 3. joslas laiku), bet vasaras laika lietošanas periodā — 2. joslas vasaras laiku (resp. — 4. joslas laiku). Tālāk uz austrumiem — 3. joslā un tālākajās joslās — t. s. «vietējais laiks» īstenībā ir attiecīgās joslas dekrēta vai vasaras laiks.

Kalendārā laika apzīmējumi doti saskaņā ar tikko minēto nosacījumu — t. i., dekrēta laikā no oktobra līdz martam, bet vasaras laikā — no marta pēdējās svētdienas līdz septembra pēdējai svētdienai.

Saules un Mēness lēkta un rieta momenti aprēķināti Rīgai. Tie rāda Saules un Mēness augšējās malas redzamo lēkta un rieta momentu, ievērojot gaismas laušanu (refrakciju) Zemes atmosfērā. Mēnesim ievērota arī paralakse — leņķis starp skata virzienu uz Mēnesi no Zemes centra un no novērošanas vietas (t. i., Rīgas).

GADALAIKI 1988. GADĀ

		h m
Pavasara sākums	— 20. martā	plkst. 12 39
Vasaras sākums	— 21. jūnijā	plkst. 7 56
Rudens sākums	— 22. septembrī	plkst. 23 29
Ziemas sākums	— 21. decembrī	plkst. 18 28

Gadalaiku sākumu nosaka Saules atrašanās noteiktās ekliptikas vietās — pavasara punktā, vasaras saulgriežu punktā, rudens punktā un ziemas saulgriežu punktā. Gadalaiku atkārtotāšanās periods ir t. s. t r o p i s k a i s g a d s, kas ilgst vidēji 365 dienas 5 stundas 48 minūtes 46 sekundes.

Zeme atrodas perihēlijā (vistuvāk Saulei) 4. janvārī plkst. 3^h — attālums apm. 147 miljoni kilometru.

Zeme atrodas afēlijā (vistālāk no Saules) 6. jūlijā plkst. 4^h — attālums apmēram 152 miljoni kilometru.

APTUMSUMI 1988. GADĀ

1988. gadā būs divi Saules un divi Mēness aptumsumi.

1. Daļējs Mēness aptumsums 3. martā būs redzams Eiropas austrumu daļā, Āzijā, Austrālijā, Jaunzēlandē, Aļaskā, Āfrikas austrumu daļā, Indijas okeānā un Antarktīdas daļā Indijas okeāna tuvumā, Ziemeļu Ledus okeānā un Klusā okeāna rietumu daļā. Aptumsumu varēs novērot arī Latvijā, lai gan Mēness atradīsies ļoti zemu. Aptumsuma gaita būs šāda:

daļējā aptumsuma sākums — 3. martā plkst. 19^h 06,8^m

vislielākās fāzes moments — 3. martā plkst. 19^h 12,7^m

daļējā aptumsuma beigas — 3. martā plkst. 19^h 18,5^m

Vislielākā fāze ir tikai 0,002 (Mēness redzamā diametra vienībās), tātad šāda neliela daļa no Mēness diametra atradīsies Zemes ēnā, bet pārējā daļa — pusēnā.

2. Pilns Saules aptumsums 18. martā būs redzams Āzijā, Austrālijā, Jaungvinejā, Aļaskā, kā arī Ziemeļu Ledus okeānā, Klusajā okeānā un Indijas okeānā. Latvijā nebūs redzams.

3. Daļējs Mēness aptumsums 27. augustā būs vērojams Āzijas austrumu daļā, Ziemeļamerikā, Austrālijā, Jaunzēlandē, Antarktīdā un daļēji arī Dienvidamerikā, bez tam

vēl Klusajā okeānā un Ziemeļu Ledus okeāna austrumu daļā. Latvijā nebūs redzams.

4. Gredzenveida Saules aptumsums 11. septembrī būs vērojams Azijas dienvidu daļā. Austrālijā, Āfrikas austrumu daļā, Antarktīdā, kā arī Klusajā un Indijas okeānā. Latvijā nebūs redzams.

MĒNESS FĀZES

jauns Mēness pilns Mēness
pirmais ceturksnis - pēdējais ceturksnis

Laikposmā no jaunmēness līdz pilnmēness lāzei Mēness ir augošs (mēdz teikt arī — jauns), bet laikposmā no pilnmēness līdz nākamajai jaunmēness lāzei — dilstošs (saka arī — vecs) Mēness.

L. Bulikina

D. Breikšs

Pirmā 100 gadiem

NO IEKŠZEMES

No Stukmanes raksta M. V.: «Nedaudz nedēļu atpakaļ kāda veca kundze, atraiņne A, mežsargā mājā zem Kokneses dzīvodama, no svīneja bēres iepriekšu savai miršanai. Viņa domājuse, kad būšot nomiruse, tad pate savas bēres neredzešot, tapēc esot labākais, pie pilnas veselības sev nosvinēt bēres. Kā domāts, tā darīts. Priekš bērēm viss pilnīgi tika sagādāts, kā: tēja, kafija, milti, šnabis u. t. pr. Bēru diena bija klāt un viss bija kārtīgi izrikots. Viesi, kas lūgti, visi vecie no nabagu mājas un vēl kādas pazīstamas vecas sieviņas iz apkaimes, sanāca, kur kārtīgi visi tika paēdināti un padzirdināti. Priekš maltītes mainījās arī liķa dziesmas un sprediķis.»

«Baltijas Vēstnesis», 1868. gada 9. janvārī

NO IEKŠZEMES

Jelgava. Ne sunis vairs nav drošs par savu kažoku! 5. janvārī M. Feldmaņa kgs ievēroja, ka viņa pelekais pūdeļu suns pazudis, un jau domāja, ka tas būs beigts. Te 7. janvārī viņa pazudušais lopinš pārnāk mājās. Smilkstēdams un asaru pilnām acīm tas slienas pie nama tēva kājām, kas to brīnīdamies uzlūko; jo — ko domājiell — visa kupla vilna šim nocirpta, un tik dziļi, ja pat vēl arī āda ieskrambata.

(L. A.)

«Baltijas Vēstnesis»,
1868. gada 14. janvārī

— Nokautsi

G. Bērziņš

Jautājumu un atbilžu vakars.

G. Bērziņš

Pirmā 100 gadu diem

NO IEKSZEMES

No Katrības (Ergļu dr.) 1885. g. beigās ārkārtīgi izdarījām pag priekšnieka vēlešanu. Šo vēlešanu augstākā valde atzina par nelikumīgu, ka pēc 1886. gada sākumā izdarījām otru vēlešanu. Bet arī šī lika pierādīta par nepilnīgu, kadēļ likām pie trešās vēlešanas. Gan lika celtas arī par trešo vēlešanu sūdzības, bet bez panākumiem. Nu bijām reiz ar vēlešanu galā. Tomēr jaunizvēlētais pag. priekšnieks tika uz IV. Cēsu draudzes tiesas pavēl gan apzvērināts, bet netika levests amatā. Tā mēs vēl šodien dzīvojam bez pag. priekšnieka. Pagājušā gada beigās pienāca jauns briķķīlis. Septembra vidū tika J. J. kgs caur spriedumu atcelts no pag. vecakā amata. Nu bij ta vietā jāvēl cits pag. vecaks. Tādu tevēlešanu izdarījām pag. g. 13. oktobrī. Bet jauniecēltais pag. vecakals uz dažām pienācīgā vietā iesniegtām sūdzībām netika apstiprināts. Pienāca decembra 12. diena. Šai dienā vēlejam pag. desmitniekus. Vēlešanas iznākums, diemžēl, šoreiz atkal bija tāds, par kuru iesniedza sūdzības augstākā vietā. 22. decembrī vēlejam pag. valdi. Arī par šo vēlešanu tikuse iesniegta sūdzība pienācīgā vietā.

(B.)

«Baltijas Vēstnesis», 1888. gada 8. februārī

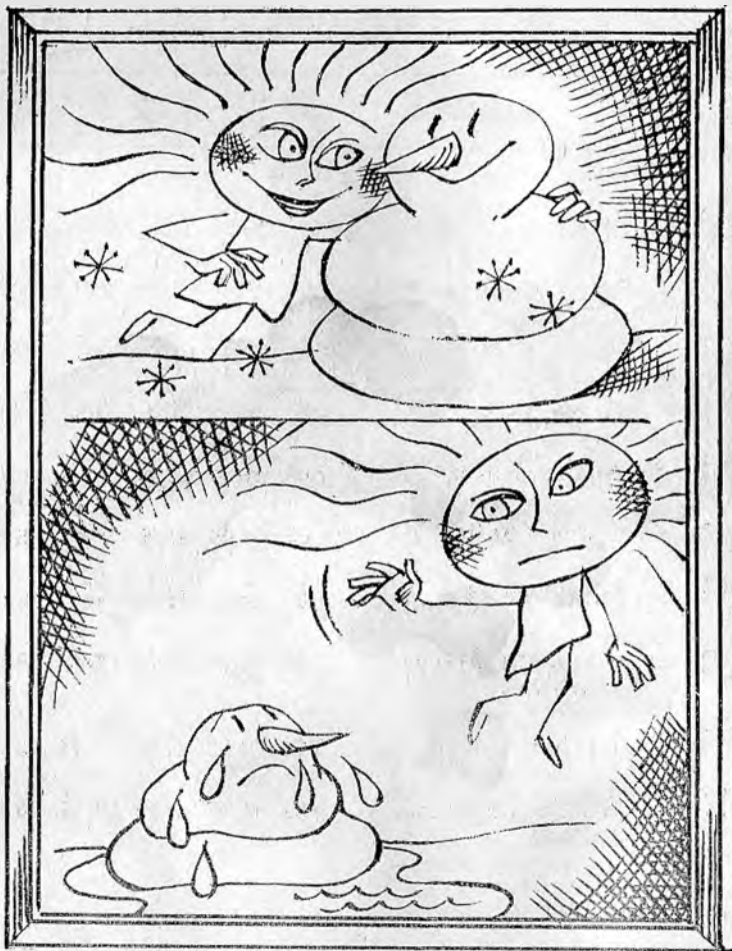
SLUDINAJUMI

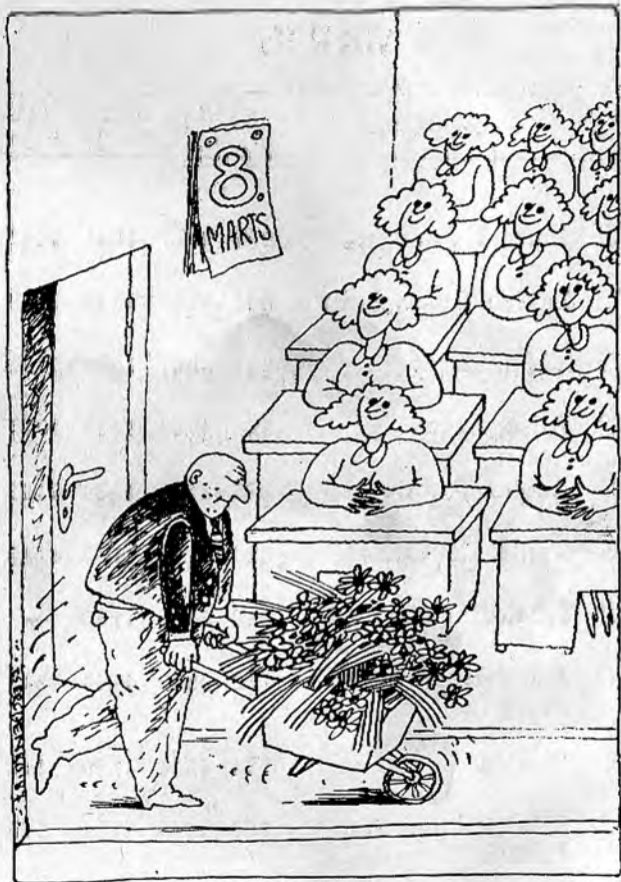
Pricīgu kupli ziedošu un cerības pilnu nākamību
Fricim Nāburg kungam un
Amalijai Sakkanovic jkdz.

Uz bargiem jūras vilņiem
Tu iepni ligojies,
Caur tāliem Indijas krastiem
Pec miļās ilgojies,
Kad nu tās jaukās jūtas
Ir mērķi sniegušas,
Uz to mēs kausus pildam
Un laimi uzsaucam!

«Baltijas Vēstnesis»,
1888. gada 27. februārī

T. Sergijenko

Pirms loogadiem

NO IEKSZEMES

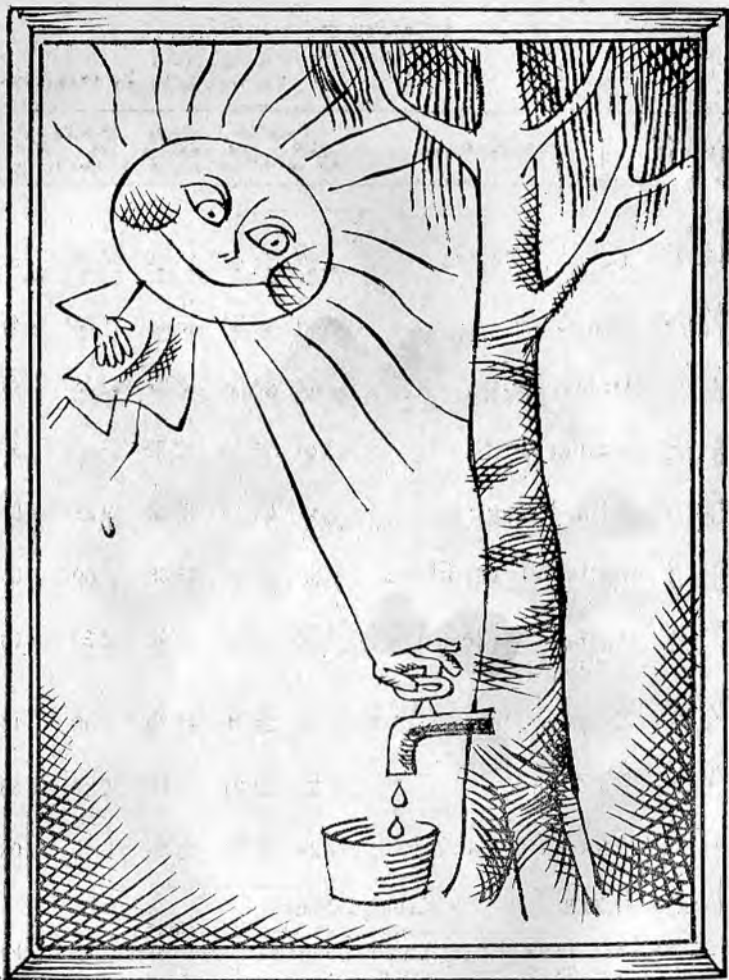
L i e p a j a. Turienes dzērienu tirgotavas īpašnieks F., izdomojis savādu līdzekli, kā atriebties iādiem viesiem, kas nemaksā tēriju. Viņš pagājušā trešdienā kādam viesam, kuram noudas nebijis klāt, ar tūkl, sodrejiem un taukiem lēti nokrāsoj seju melnu un tad iz pārdotavas izvadī uz lelu. Pēc maza briža ap piederušos melno viru bijis sapulcejis liels hernu pulks, kuri to hrēkdami pavadījuši. Kāda gorodovoja vērigajām acīm tas ne-varejts palikt paslēpts, ka virs, kurš dēvējās par «velnu», miazakos hērnus izbiedēja! Tadēj kūrīlbas sarge atzina par valadzīgu «velnu» aiz-vest uz policiju, kur to līdz vaka-ram paturēja drošā vietā.

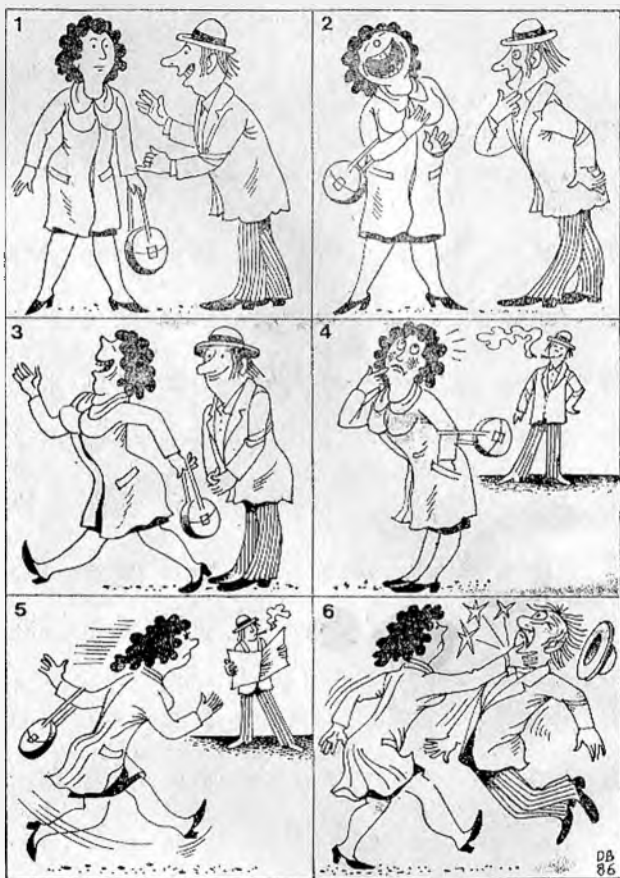
«Baltijas Vēstnesis»,
1888. gada 22. martā

NO IEKSZEMES

B a u s k a. 28. marta ritā agri kāds lauku saimnieks brauca uz pilsētu un uz ceļa, kas iet pār pilsētas ganību, kādu pusversti no pilsētas, ieraudzīja kādu garu izstieptu ķermeni, kuram patlaban bij pārbraucis pāri. Viņš izkāpa no ratiem un ieraudzīja, ka ķermens, par kuru bij braucis, ir kādas 6 pēdas 9 collas gara un 3 collas resna milzu čūska. (...) Tad atradejs čūsku atnesis uz pilsētas valdi un paziņojis dārgo atradumu; pilsētas galva sacījis, ka čūska piederot pilsētai, tadēj ka tā pilsētas daļā tapuse sabraukta, un gribēja to paturēt, lai nosūtītu Beļģijas muzejai; bet atradejs tam runāja preti un sacīja, ka vācš nonāvejis kārtīgu kostoni un tadēj tas piederot viņam, viņš to sūtīšot Kīgas Latviešu muzejai. Tad pilsētas galva pavēēja, lai policija atradejam atņem čūsku; pēdejaļs piesauca lieciniekus, ka pie viņa izdarot patvarību un draudeja celt sūdzību. Visi tagad runāja ilkal par čūsku un par to, kam tā lai pieder, pilsētas valdel vaj atradejam. (...) Bet pēdīgi nama īpašnieks J. atnācis un stāstījis, ka čūska esot Āfrikas tīgeru čūska; priekš trim gadiem mākslinieks Hakharts viņam to iekūlājis. Šei kad pa to laiku spirts, kur čūska tikuse glabāta, izgarojis un čūska tadēj iesūkuse smirdēt, tad viņš pavējis kalpam, lai čūsku uz ganības aprok. Kalps to nedarījis un iedrošņajies padarīt to joku, čūsku izsliept šķersam pār ceļu.

«Baltijas Vēstnesis», 1888. gada 29. martā

D. Breikšs

Pirmā joo gadiem

IZ RIGAS

Par kaktu advokatiem un privattiesas lietu prātejiem mums nācies diezgan bieži rakstīt. Priekš kāda gadu mēs jo sīki aprakstījām visus šie Rīgā dzīvojošos, pie šās cunītes piederošos kungus, aprāddamī viņu savādības un specialitātes. Diemžēl jālecinā, ka tomēr atrodas diezgan tādu, kas savu sūri grūti pelnīto grasi vieglprātīgi atdod tādām balmutēm un pie tam vēl cieš skādi caur to, ka pazaudē savas pāvas. Nupat šodien mums pienēta kāda kvīle, kuru uzrakstījis virs, vārdā «Cilvēks», bet kurš šo savu vārdu pārvērtis iekš «Mensch». Kvīle, kuru nodrukajam oriģināla ortogrāfijā, runa pale par sevi, tā ka šobrīd nedodam ne kādus izskaidrojumus.

«Caur šo, kvīli, apļecina, ka es John Mensch, kungs, no. M. N. iekš Kārles Bodl. esmu, saņēmis, priekš, pilsvaras pieci. Rubļi sudraba, to 16. Maj 1887 g. un to 14. Junl. devīņi Rubļi 30. kap. viss Suma. 14. Rubļi. un apsolos, tās divi sūdzības izvest, pie visam, Tiesām. Rīga, un arī pie Valdoša. senāta, un to Instanccem.

Parakstu, e. John Mensch
to 14. Junl. 1887 g.

Adrese. Ir Maskavas Ār Rīga, iekš 4. kvartālī, Matavus, iela. Nr. 83. iekš Mājas. Maulaj. iekš. kortēja. Nr. 21. dzīvo. Advokat. John fon Mensch.»

«Baltijas Vēstnesis», 1888. gada 28. aprīlī

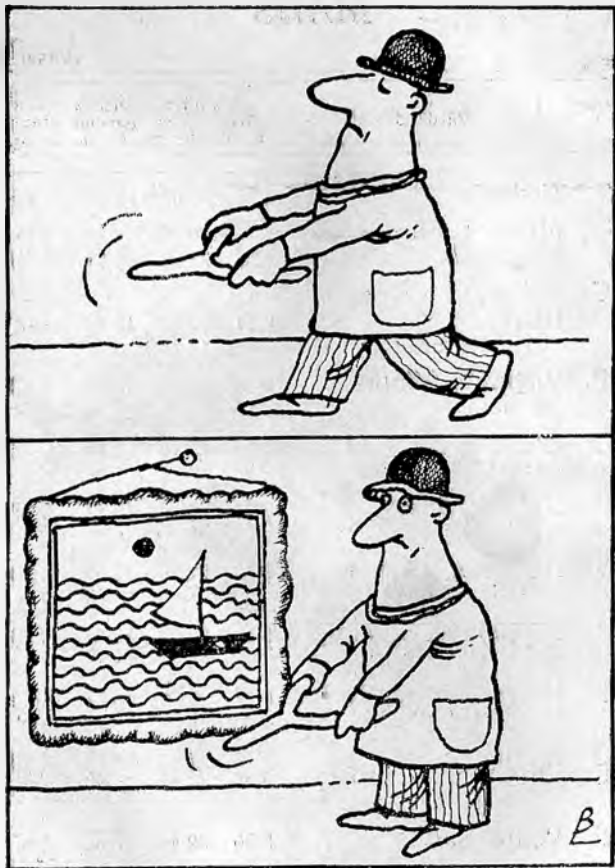
NO IEKŠZEMES

No Liepajas. 14. aprīlī tika kāds laucnieks pie pilsētas dārza no tamošņas ieredņa D. pieturets un tam pavēlēts uz tamošņu braukt. Uz tamošņu nonākušiem, laucnieka rati tika pārmeķletī un žanis atrada 10 pudu tējas, kuru laucnieks par robežu kā kontrebanti ievēda. Tas pats ierednis ar 20. aprīlī, pie Bernātes, kādu braucēju pietureja un atrada tā ratos 5 pudus tējas, kura lapal pār robežu bez tūles bija ievēsta. Pēdejā atgadījienā vezuma īpašnieks, ieredni ieraudzīdams, atslāja precī un zirgu un aizbēga.

(L. A.)

«Baltijas Vēstnesis»,
1888. gada 28. aprīlī

L. Bulikina

Pirms loogadiem

IZ RIGAS

Ka no Jelgavas līdz Rīgai vēstulei jāceļo četras dienas, to šodien dabūjam piedzīvot. Kāds Jelgavas veikalnieks mūsu ekspedīcijai bij sūtījis sludinājumu, kuram vakardienas avīzē vajadzēja tapt nodrukātam, un vēstule, kā stampele rāda, no Jelgavas izsūtīta 7. majā un ekspedīcija to saņēma vēl tikai šodien, 11. majā, reizē ar otru vēstuli no tā paša Jelgavas veikalnieka (kurā pēdējā pieprasa, kāpēc minētais sludinājums vakardienas avīzē nav uzņemts). Pasta stampeles uz sludinājuma vēstules kuverta tuvāki apskatot redz, ka ta no Jelgavas nav vis tiešām ceļojuse uz Rīgu, bet pa priekšu apmekļejuse Peterburgu, kur nonākuse 9. majā un tad tulin griezusēs atpakaļ uz Rīgas pasta kantori, kur laimīgi nonākuse šodien, 11. majā un no kurienes ekspedīcija to arī tulin dabūja, bet par daudz vēlu, caur ko minētais sludinājums aizkavēts un sludinājuma sūtītajam notikušas nepatikšanas.

«Ballijas Vēstnesis», 1888. gada 11. maijā

NO IEKŠZEMES

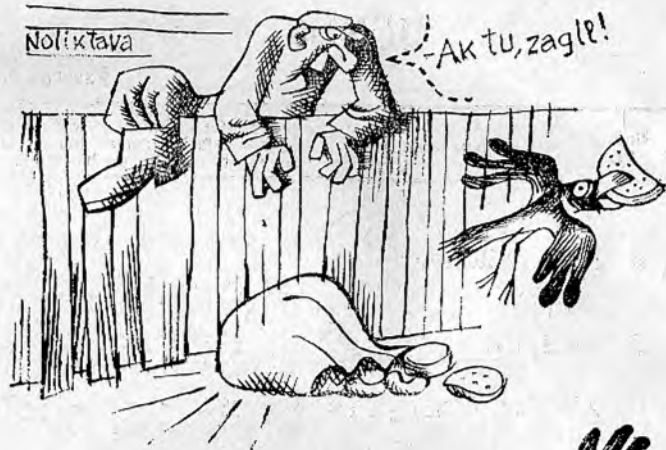

Liel-Ezerē, kā «Latv.» vēsta, naktī no 26. uz 27. apr. zaglis ielidis klētī un izpumpejis caur logu 2½ vālis brandvīna; 9 citām vāļim bija spundi izsīti. Bēgli, kas bija laidies lapās, saķēruši pie Možeikiem. Esot muižas klētis skrivers B. Mineto nedarbu viņš pastrādājis, lai varētu noslēpt nepareizumus savos rēķenos. Rēķenu grāmatu viņš bija mēģinājis noslicināt Vadakstē, bet kāds Leitis, zvejodams, bija atradis un glābis.

«Ballijas Vēstnesis»,
1888. gada 14. maijā

Noliktava

U. Mežavilks

Pirms loogadiem

NO IEKŠZEMES

No Bierīņiem. Mūsu dzimtkunga dēls, von R. ne sen atpakaļ nonāca uz mūsu pagasta tiesu, kurā nu pat noturēja tiesas sēdi. Tiesas istabā ienācis, von R. uzsvieda savu cepuri uz tiesas galda. Tiesas piesēdētājs Pampe viņu lūdza cepuri no tiesas galda noņemt, tādēļ ka tai tur neesot vietas. Par to von R. ļoti saskaitās un prasīja no citiem tiesas locekļiem, lai viņi Pampi izraida no tiesas istabas; bet tā ka tie šo prasījumu neizpildīja, tad von R. iesauca savus kalpus un lika tiesas piesēdētāju izmest uz ielu. Zandarmerija un prokurora palīgs lietu izmeklejuši un atraduši, ka notikums tiešam bijis tāds,

«Baltijas Vēstnesis»,
1888. gada 1. jūnijā

NO IEKŠZEMES

Iz Kalkunes. Aprija mēn. beigās kāds puika, zvejodams Sventes ezerā, izvilcis šādus baznīc-rīkus; divi sudraba lielakus un divi maza-kus krustus, vienu kvēpinājamu trauku, divi lielakus šķīvjus un citas lietas. Kā domājams, šie rīki no kādas izlaupītas baznīcas, caur ļaundara rokām, šē Sventes ezerā nākuši.

Gr.

«Baltijas Vēstnesis», 1888. gada 8. jūnijā

— Tev tik drūms ģimīš!
— Tikko aizbēga modelītis — nevarēšu pabeigt bildi!

Ramane

Pirms 100 gadiem

IZ RIGAS

Jūrmalas policijmeistars mums dēļ nodrukašanas piesūtījis šādu sludinājumu: «Ievērojot, ka Rīgas jūrmalā peldu vletās suņi lielā skaitā bez uzpurkiem klejo apkārt, kuru īpašnieki nezīnami, uz pastāvošu likumu pamata pēdejos dēļ vispārīgas drošības dāru uzmanīgu, ka no manis sperti vajadzīgie soļi, pieminētos suņus 2 līdz 3 reiz nedejā iekert un nosūtīt uz Rīgu.»

«Baltijas Vēstnesis», 1888. gada 12. jūlijs

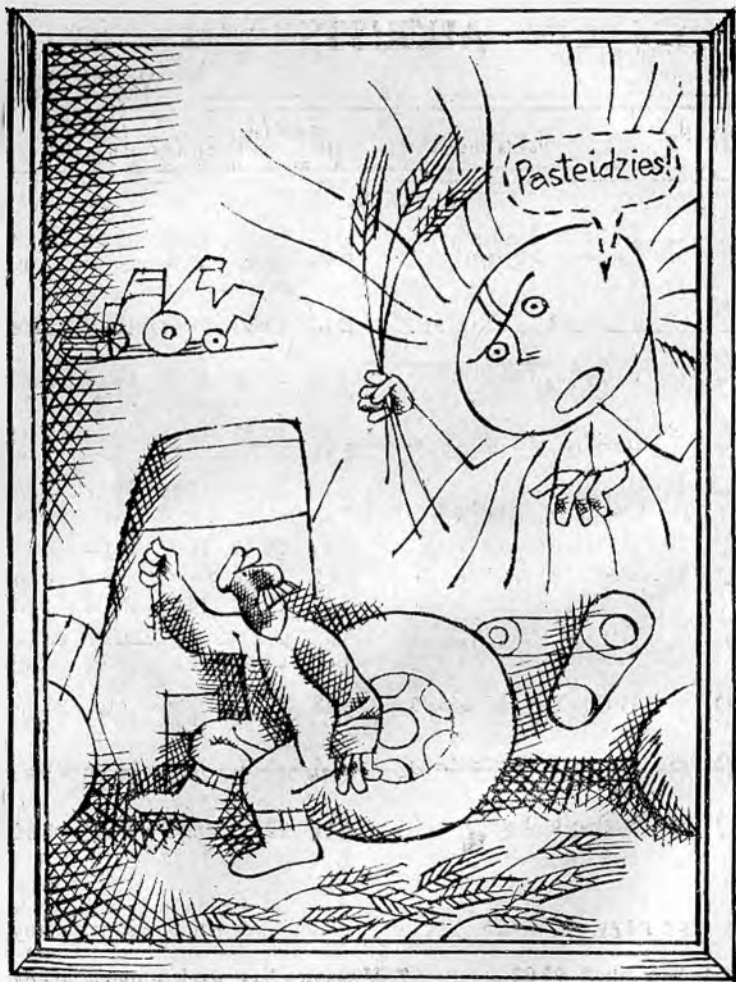
IZ RIGAS

Par spoguļu transportēšanu.
Lai novērstu zirgu izbiedēšanu, vecākais policijmeistara kungs dienas pavēlē nosacījis, ka spoguļus pa ielām transportējot tie rūpīgi apsedzami. Kvartāluzraugu kungiem ir uzdots uz tam lūkoties, ka šis nosacījums tiek izpildīts.

(R. P. P. A.)

«Baltijas Vēstnesis»,
1888. gada 14. jūlijs

I. Melgailis

Pirmā loogadiem

SAIMNIECIBAS PADOMI UN RECEPTI

Savadas žurku lamatas. Jaņem labi paliela muca, kurai viens dibens izņemts; viņa jānostada ar vājejo galu uz augšu, jāielej ūdens, kādu 5 vai 6 collu dziļumā, un vidū jāieliek tik liels akmins, ka no ūdeņa visai netiek apslēpts. Pār mucas vājejo galu jāpārstiepj un visapkārt jāpiestiprina pabiezis papīrs, kura vidū iegriezts krusts, tā ka žurka tam virsū uzgājuse, var iekrist iekšā, un tad muca tā jānoliek, ka žurkas viegli uz to var uzlikt. Pirmā žurka, iekrituse, notupies uz akmiņa ūdens vidū; pēcnākošā tapat gribēs tur glābties, bet pirmā neatļaus savu vienu ieņemt, tā ka abeju starpā izcelsies cīņiņš un troksnis, caur ko vēl vairak žurkas tiks sasauktas kopā un mucā ievilinātas. Ir pieredzets, ka uz tādu vīzi vienā naktī saķertas līdz piecdesmit žurku.

«Ballijas Vēstnesis», 1888. gada 6. augustā

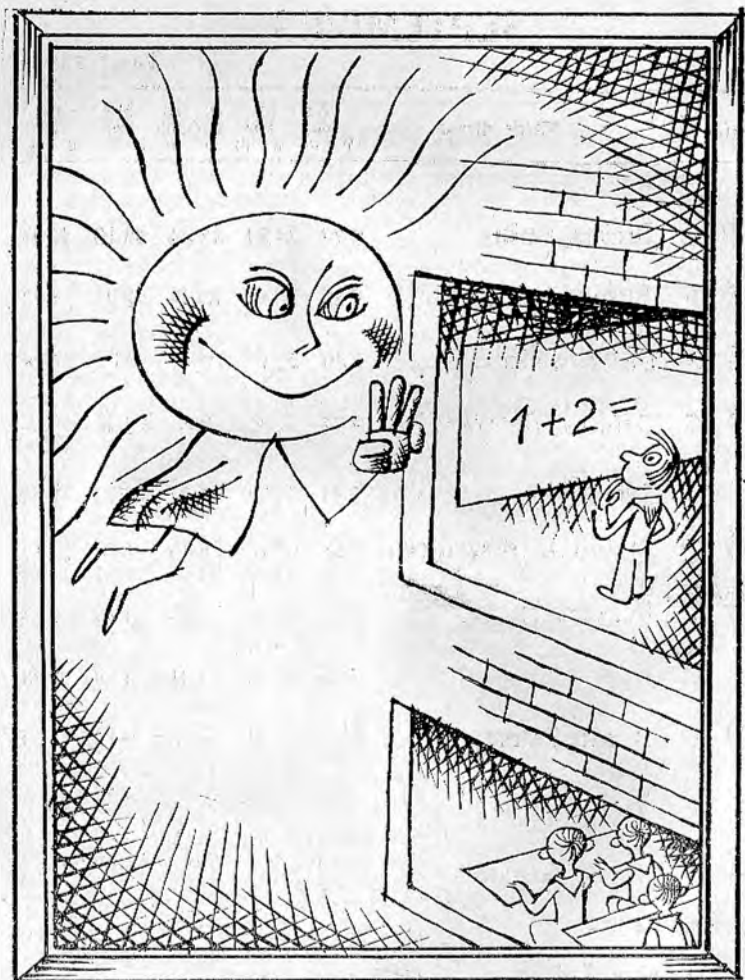
NO IEKŠZEMES

No Liepajas. 1. augustā pristava palīgs, barons von der Pālen, gribēja mēģināt no kazaku virsnieka pirktu zirgu jāt, — bet tānī acumirkli, kad viņš bija kāju iecēlis kāpslī un gribēja zirgam lēkt mugurā, zirgs svešo jātnieku ar joni nosvieda uz bruģa. Barons von der Pālen dabuja pakausī caur kritienu brūci, un bez tam vēl niķolais zirgs tam samidija ciskas un sānus, sadragadams kabatas pulksteņi. Barona von der Pālen ievainojumi ne-esot, par lielu laimi, vārīgi, tā ka cerams uz drīzu izveseļošanās.

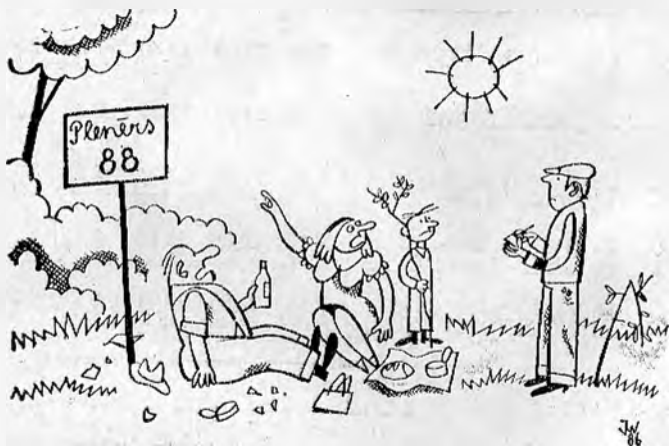
(L. Av.)

«Mājas Viesis»,
1888. gada 13. augustā

L. Bulikina

I. Melgailis

Pirms 100 gadiem

IZ RIGAS

Vakar uz Jēkaba plača nosvineja trešo un šini gadā pēdejo «hinger-kummeru», pie kura, neskatoties uz visu auksto laiku, piedalījās tieši jauzu pulks. Svētku kārtības ziņā jāsaka, ka ta notika jau pazīstamā vizē. Sapulcejušos garodovojī tureja krietnā atfālumā no laimesstaba, kura galā atkal redzeja karajotles dāvanas priekš ciņas kāpeja. Pēc tam iesākās kāpšanas kandidātu pieņemšana, kuru zināms arī šoreiz nebija mazums. Tad viens pēc otra gāja izmēģināt savu roku veiktumu un stiprumu. Bet ko tur lai dara: kā neiet, tā neiet — stabs atkal par daudz noziepots. Pēdīgi nāca vecu vecals ciņas kāpšanas varonis Liekmanis.

kuru zināms tiešas zēni arī ar pienākošo gadu saņēma. Veco Liekmani ieraugot pie staba, visur publikā bij dzirdams runājot, ka ja tas nenonemšot, tad dāvanām būšot jāpallek staba galā līdz nākošam gadam. Vecals, lai gan pēc lielām mokām un dažiem traucējiem (paši šoreiz tas lika jo lielā mērā bombardēts šoļiem), tomēr laimīgi sasniedza mērķi. Zemē nonākušam sapulcejušies visi devās ar joni pie staba, svīpdāmi un urā kliegdami, varoni tuvāk apskatīt un apsvēcināt.

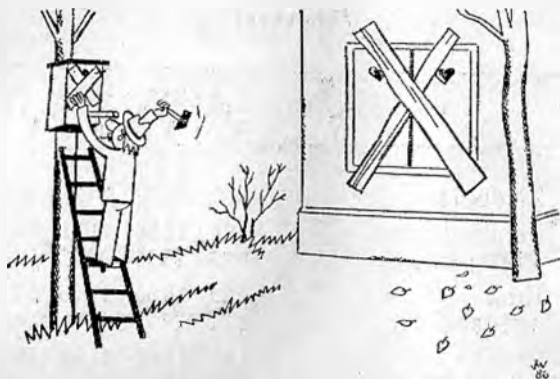
«Baltijas Vēstnesis», 1888. gada 6. septembrī

NO IEKŠZEMES

Leļjernieki, dūdu pūteji un dažādi citi trokšņa meistari pēdejšā laikā atkal piemēklejuši veco Rīgu. Pa lielakai daļai šiem veikalniekiem ir tas ierādums, nostāties pie kādas mājas loga un tik ilgi ar savām divvalnām skaņām mocīt ledzīvotāju ausis, kamēr tie neatpirkas no nepalikamā koncerta caur kādu naudas upuri. Turklāt daži no šiem varoņiem uzvedās īsti rupji un spītīgi. Sekojošais notikums to skaidri pierāda. Pagājušu piektdienu kāds leļjernieks, nostājies Gertrudes ielā pie bodnieka S. loga, griež ko nagi nes. S. sieva, vairāk kā mēnesi slima, nevarējama šo trokšni paciest, lūdz vīru, lai iet un sūta nepalikamo muzikantu projam. S. iziet ārā un apsauc leļjernieku. Lai nespēle, jo taču redzot, ka slēgi pievērti un iekšā guļot siltmuleks. Bet leļjernieks — griež tālak, tākam tāpēc, ka atzrādījumam trūka vajadzīgā pielikuma.

«Baltijas Vēstnesis», 1888. gada 24. septembrī

I. Melgailis

- Kas te tik traki vārās, kur šefpavārs?
- Ārē, jau pusstundu vārās pa telefonu!

G. Bērziņš

Pirms 100 gadiem

NO IEKŠZEMES

Vagonam, kurā vakar Rīgas Latviešu teātra aktieri brauca viesoties uz Jelgavu, ceļā no Rīgas līdz Torņakalna stacijai bij maitājušās federes, tā ka māksleniekiem bij jākāpj laukā un jāpārkravajās citā vagonā. Vaj cien. mākslenieki tiešām tik smagi, ka federes nespēja nest viņu svaru, vaj varbūt pie sa-
bojašanas vainīgs teātra orķestra metala instrumentu smagums, kas to lai izzina.

«Baltijas Vēstnesis»,
1888. gada 1. oktobri

NO IEKŠZEMES

No Līepajas. 4. oktobri visa mūsu osta un apkārtnē oda pēc petrolejas, un arī tiešām pa visu ostu peldeja — petroleja; 3. oktobri, Ivaikoni «Robert Dickinson» ar petroleju pielādejojot, caur neuzmanību tika krāns atgriezts no la kalla, kurš jau ar petroleju bija pildīts, kurpreti vajadzēja krānu atgrēzi no la kalla, kurā ūdens balasts atradās. Uz tādu vīzi līdz 2000 pudu petrolejas lika izliets, kuru dažī mūgtuaja no ūdens virsas sasmiēt.

(L. A.)

«Baltijas Vēstnesis», 1888. gada 13. oktobri

SLUDINAŠANAS

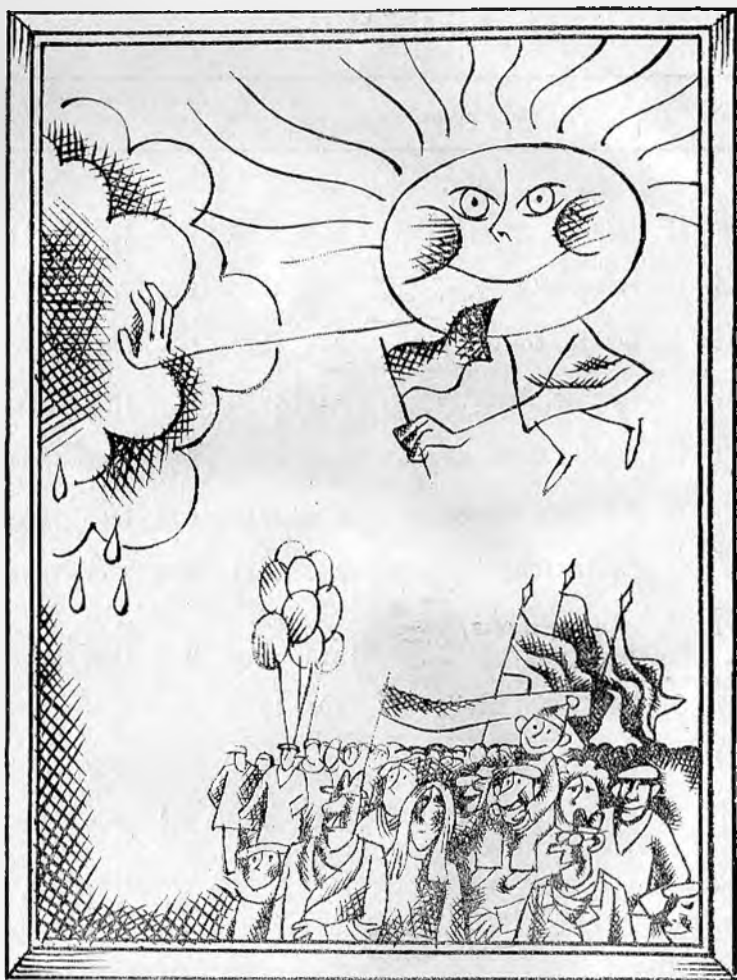
JAUNS MĀCĪBAS KURSS DĀMĀM

mēra nemšanā, sūtu zīmēšanā, pēc vieglī saprotamas ģermēnā metriskas aprēķināšanas (pēc Franču metodes, bet ne pēc lībelēm) var iemācīties 8 dienu laikā, 2 stundas dienā, priekš katra stāva labi slāvošas dāmu garderohes izgatavošanu, — par panākumiem galvojot, dod modistene Louise Michelson, pilsētas Vaļņu ielā Nr. 24.

Pieņemties var katrā laikā.

N. B. Dāmas, kuras savas garderohes pašas vēfās izgatavot, tiek sagrieztis un iedalīts par 1 rbl.

«Baltijas Vēstnesis», 1898. gada 29. oktobri

1. Briņis

Pirms 100 gadiem

NO IEKŠZEMES

IZ Iekšzemes. 17. oktobrī pie Bērzementes muižas šejienes aprīņķa kārtibniekam (uradnikam) Eizena kġam nozaga zirgu līdz ar segliem. Iemaukti gan bija pie sētas atstāti, kā par zīmi, ka zirgs nomaucies; bet, kā domājams, tā tik zagļa gudriba būs bijuse.

«Baltijas Vēstnesis»,
1898. gada 10. novembrī

NO IEKŠZEMES

No Krimūnām. Cik vējam dažreiz liels spēks un vara, to pierāda tas atgadījums, ka kāds bagažas vagonš, kas nebijis citiem pieķēdēts, no mūsu stacijas gandrīz līdz pašai Jelgavai aizpūsts.

(Tv.)

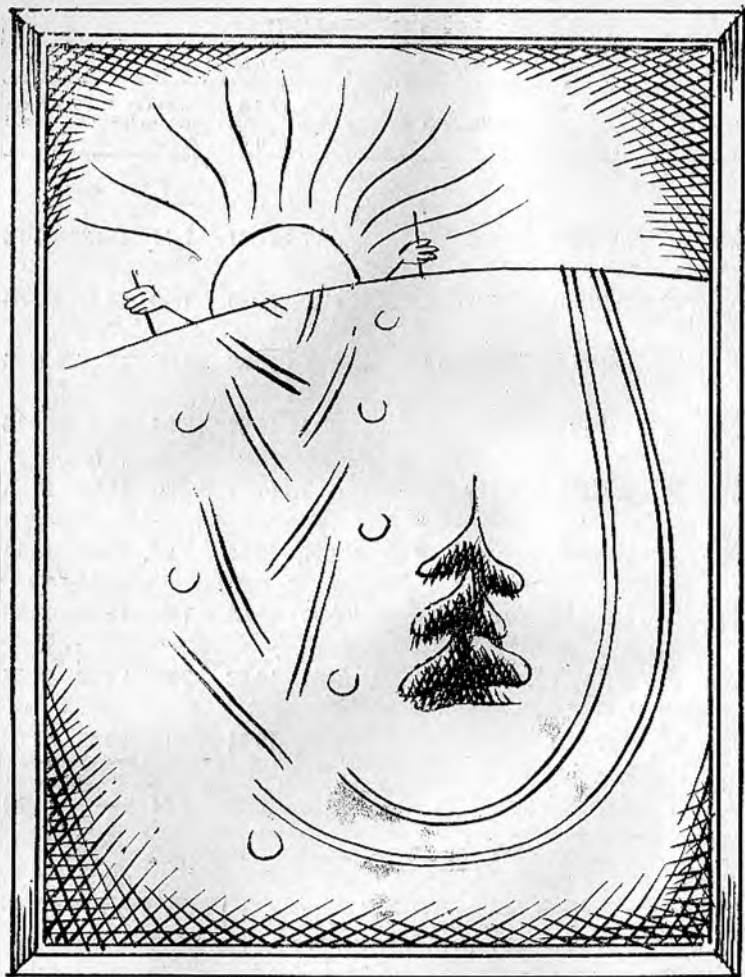
«Baltijas Vēstnesis», 1898. gada 24. novembrī

IZ RIGAS

Andreja vakars. Kā katru gadu, tā arī šogad Andreja vakarā pa ietām kustējās lieli laužu pūļi, kas slājās garām gājejiem ceļā un aplaujās pēc viņu vārda, īpaši vīrieši pie sieviešiem un sievieti pie vīriešiem, jo — tā ļaudis tic, šini vakarā saklausītā vārdā būšol nākamais vīrs, resp. sieva.

Janis

«Baltijas Vēstnesis», 1898. gada 30. novembrī

— Nākotne mani neinteresē, es gribētu zināt,
kas ir bijis!

D. Broičšs

— Sūļi atnest eglīti? Saņem, mans draugs
Eglītisi!

E. Rusmanis

Pirms 100 gadiem

NO IEKŠZEMES

Ebovas tuvuumā kšds zemleks savu naudu un vērtspapirus iebāzīs cimdā un paglabājis aizkrāsņē, domādams, ka tur visdrošākā paglabājamā vieta. Bet neilgi pēc tam viņš atradis cimdū tukšu. Iesākot viņš domājis cētus mājas ledzīvotājus par vainīgiem, bet vēlāk, aizkrāsot labākī pārmeklejojot, atradis tur papīra drupatas: peles bij naudu izvazājušas iz cimdā un sagrauzušas gabalos. Vēl bijis iespējams gahalus salasiļ un pā lielākai daļai salikļ. Iā ka salmnieka zaudejums nebļjis pārļieciļ liels. Salmnieks apskaitļes par tādu peļu nedarbu un apņēmļes mazajiem zagļiem atriebļes. Viņš dažas peles sagūstļjis, āplatstļjis tās ar petroleļu, tad aizdedzinājis un palaidļs vajā. Bet tad noticļs tāds pats atgādļjums, kā Simsonam ar lapsām; degošās peles ieskrējušas salmnieka labļbas šļūnļ un to aizdedzinājušas.

«Baltļjas Vēstnesis», 1888. gada 1. decembrļ

LAIVINIEKA ŽELABAS

Lūk viņļ kā krļtas un ceļas
Tie aldusas nepazļst;
Un sirdļ man žēļabas mostas,
Man gribētos lidzi tiem kļist.

Es mekleto svesumā tāļ,
Kur mājo tas dievišķļgs tēļs,
Kas skatās sapnļ uz maot
Kā mirējs, tik skumļgs un žēļs.
Es klausļtos dienām un nakļtm
Kā svešņleku valodas skan,
Vaj neuzdzļrdu to vārdu,
Ko viņš reiz čuksteļa man.
Es dzļedatu skumļgu dzļiesmu,
Ka ilgojas laivņiekam sirds
Pēc zvaļgznes, kas tāļu, tik tāļu,
Kaut kur aiz mākonļem mirēdz.
Kaut, laivņļ', tu būtu tas kuģļs,
Kas mani lidz ļaunavai nes,
Lidz viņat, lai košat un ļaipnat,
Priekš kuras gau nomļrtu es.
Ta aizgāļa projam par ļūru,
Starp abiem muus ādēņļ
plūst...
Aļ, laivņļ', griezļes uz krasuļ,
Man sirds aiz sūpēļ vaj ļūzļ!

«Baltļjas Vēstnesis»,
1888. gada 17. decembrļ

JUBILEJAS, JUBILĀRI, HUMORESKAS, DZEJOĻI UN KARIKATŪRAS

1.

JANVĀRIS

**PAIET 125 GADI,
KOPS DZIMIS (1863)
RŪDOLFS BLAUMANIS,
LATVIEŠU LITERĀTŪRAS
KLASIĶIS.
MIRIS 1908. GADĀ.**

PAR RŪDOLFU BLAUMANI

«Blaumanis skaitāms arī pie labākajiem latviešu humoristiem. Viņš pratis veikli uzķert komisko dažādās sadzīves parādībās un pretstatos, it sevišķi latviešu avīžniecībā un dzejā, apsvērt to tīri estētiskā patikā, apstrādāt un tad ievēdot nogludinātā formā. Tā viņš radījis smalka humora pilnus dzejoļus par pavasari un Brenča cimdien, par nelaimīgas mīlestības dzejniekiem, par Lapiņu Līzi, kas bezgala ilgojas redzēt lauku avīzē iespiestu tikai vienu pašu pantu ar viņas parakstu — un tamlīdzīgām bezpartejiskām tēmām. Tajos Blaumaņa humors ir sirsniņgs, izjūsts un džentlmeniski galants.»

Andrejs Upīts, Latviešu literatūra. R., 1951., I. sēj.

RŪDOLFS BLAUMANIS

LABRĪTS

Laulības pirmajos mēnešos

Labrītīņ, sirsniņ! Nu labrīt,
Tu manu zeltīto kukaiņi!
Spīrgts vējiņš jau liepas lapās čaukst,
Jau magones, rozes dārzā plaukst,
Tās tevi gaidīdamas tvīkst,
Bet tev vēl galviņa spilvenī slikt...
Tā ne! Vaj'g miedziņu projām dzīt,
Pag, iešu palīgā actiņas trīt:
Kizi, kizi, čibučabulīt!

Dažus gadus vēlāk

Ē, celiņ augšā! Stavaļ, Līz!
Ko zāvājies!... Nu, driz, driz!
Jau ganu Janka kājas aun,
Un govīs vēl neslauktas laidarā blaun!
Gan šļaucīsies atkal dienvīdos!
Dod puīkam cibu, man ar kaut ko,
Un cūkām grūdeni priekšā tiec,
Žip, žip — vai dzirdi, kā vepri jau kviec!
Taisi, ka no mīgas ārā tiec!

1902

RŪDOLFS BLAUMANIS

CIK NEDZEJISKI!

Nebij mēnesnīcas, nebij ziedu,
Nepogāja arī lakstīgala.
Rudens dubļos maļu malas
slīka,
Un bez cimdiem drusku rokas
safa.

Ne pie straļa mafas puku lejā,
Bīrē ne, kur maigas ēnas
valda,
Gluži vienkārši mēs satikāmieš
Pie vēl nenokopta brokastgaldā.

Nekritu es tavā priekšā ceļos,
Mana mute nekā nezvērēja,
Ne tu gaviļēji: «Mūžam tavā» —
Ne tev asaras pār vaigiem
skrēja.

Atbildi uz: «Vai tu manī arī
Mīļo?» — tev no acīm nolasīju.
Sabučojāmieš. Tad ēdu, dzēru,
Jo es visu rītu salcis biju.

1899

9.

JANVĀRIS

PAIET 60 GADI, KOPS DZIMIS (1928)
VALDIS RŪJA, LATVIEŠU PADOMJU
DZEJNIEKS.

VALDIS ROJA

MAKSLAS ZINĀT—NIEKI

(Variācija par senu tēmu)

Pie «pulnu dārza» Rolfs ar Džoni salikās,
Par daudz ko parunāt tiem patikās.
(Man, draugi, piedodiet, es turpat blakus biju
Un sarunu šo slepus pierakstīju.)

*

«Cau, vecī, tu uz manu klozi lūrē?
Mans čalis tagad, zin, uz mākslu stūrē.
Pa sunutīngu slederēt, zin, stop! —
Par skunsti noklārēs mans tev — tip-top!
Mans uzod forstatē, zin, tiešām fakts —
Čaikovskis lebraukšot uz gastroļiem šo nakt.
Tām lidzi būšot forša dāma, Džoni,
Ja nemaldos, tai vārds ir — Filharmonī.
Pie Džudes, kas man banānenes lāpīja,
Mans baigai lubenīlei virsū trāpīja. —
Tāds romāns «Katrīna un Pikuls» lielo rubli nesot,
Tām autors Favorīts vai Alla Pugačova esot.»

«Rolf, ka tev uzkasos, pardon, man atvaino —
Vai pats maestro Pauls nav sarakstījis to?»

Rolfs samulsa: «Zin, manam gulis ir labs,
Mans paklapēs pa mozgām — rīt klārs mums taps.
Ja verņisies no muters izkāst moni,
Mans dabūs importplonku «Bonī M» tev, Džoni —
No letiņiem šī nākot — Emma Bonis...
Mans nav vis vakarējais, vārtrūnē kas dropē
Un feiniem numuriem ar ausīm klopē.
Mans nepumpē vairs kaitīgs alkohols,
Pa jaunam — iepūš nāsī aerosols
Un pucē prom uz kafē «Ave sol»,
Pēc tam uz «Do-re-mi» un «Liru» — žip un drej,
Mēs mākslu kaifosim uz ūsu, veri veļ, o kei!»

*

Cik šītie švauksti mākslā lielī zināt—nieki,
Te, draugi, tiešām komentāri lieki.

24.

FEBRUĀRIS

PAĪET 60 GADI, KOPŠ DZIMIS (1928)
ULDIS ZEMZARIS, LATVIEŠU PADOMJU
GLEZNOTAJS, GRAFIĶIS, RAKSTNIEKS.

SĒNES

Uz Usmu, uz Usmul — tagad tā vien visur runā. Ugāles mežos baravikas ar izkapti plaujot... Var jau būt. Sēņotāji pērn un aiz-pērn bija apsēduši Kurzemes zvejniekciemus, gan ar mašīnām, gan ar motocikliem izdīdījuši visus mežu pauguriņus. Ari Inčukalna, Kalnciema, Lilasies meži sen vairs nav nekas. Tagad kārtā pienākusi Strenčiem, Ipiķiem, Rucavai, Usmai.

Bet es par spīti nebraucu nekur, es sēņoju Rīgā. To gan nedrīkstētu nevienam teikt, jo tad saskries visi — arī badīgās līgus sievietas, tās zemi gabaliem izkasis. Tad lūk: es zinu labas sēņu vietas tepat pilsētas centrā.

Kanālmalā, par piemēru, aiz japāniskās gulbju mājiņas aug podiņi. Dzeltēnie un sārļie — kādus gribat. Tiesa, ne visai daudz, bet cik tad man vajag. Jau jūlija pēdējās svētdienās es mierīgi pacijos gar Bastejkalnu, vienkārši paņemos sviesteniņas, kas aug plaviņā aiz grānīta skulptūrām. Bet, ja jūs zināt Konservatorijas stūri, kur krustojas Krišjāņa Barona iela ar Raiņa bulvāri, tad tieši tur, aiz dzīvžoga krūmeļiem uzticīgi jau vairākus gadus aug gailenišu saimes. Turpat krustojumā, tikai stacijas pusē, es šoruden uzgāju divas it prāvas baravikas tumši brūnām galviņām — taisni skūpstīt gribējās. Lai gan istā beku vieta ir kanāla otrā malā, uzkalniņš zem vecā radio torņa. Jūs brīnāties? Rīga, mīlie, pirms astoņsimt gadiem tieši baraviku kalnos dibināta. Un dzīvību, smejies vai raudi, to nevar lēti iznīcināt! Siltie atvasaras vēji putina sēņu sporas pāri bulvāriem, un, lai arī micēlijs no pārlietu biežās asfalta uzlikšanas un roru likšanas vietām tiek saraustīts, baravikām tas nekaitē — sēnes, kā par brīnumu, aug vēl labāk, ja zeme stigojas. Un aiz Operas, kur atrodas

dekorāciju šķūnis un katlumāja, kur reizēm iztek silti dāsns avotiņš — tur tik jauka piesaulīte un tik miksti zaļa sūna — padomājiet paši, kāpēc lai tādā vietā neaugtu sēnes?

Es personiski kā vislabāko sēņošanas rajonu esmu iecienījis Avotu ielu, Lienes ielu, Valmieras ielu. Uz turieni bez prāvāka groza nemaz neeju. Jauki pārsteigumi tur sagaida ik uz soļa, tāpēc jāvirzās lēni un jātur acis vaļā. Sēņotāji ir dažādi: ir skrējēji, ir plēsēji, ir brādāji. Ak, cik es neesmu pacēlis nevīžīgi samītas sēnes! Ielas drūzmā vai kāds paskatās, kur kāju liek? Jau Avotu ielas sākumā pie Lāčplēša ielas vērts uzmanīgāk zemei pievērst skatītnu. Parastajiem ikdienas gājējiem šķīsies, ka viss turas ierastības robežās un tur nekā tāda nav. Bet ir! Ir!

Es paslaigādāmties paveru vienas otras parādes durvis un ielūkojos trepju telpās. «Smaržo sēnes!» — gribas izsaukties ar dramaturga Gunāra Priedes vārdiem. Bet ne jau tikai smaržo vien. Kas grib sēņot, tam jāallista visas piecas maņas, plus vēl intuīcija. Bez šaubām, mazliet jāizprot arī botānika. Nedrīkst aizmirst, ka sēņu veģetācijas pamatā ir sadzīve. Sēnes kā saprofili cieši pakļaujas mikorizai. Tās aug kopdzīvē ar kokiem, ar sakņu spurgaliņām, lai gan cēlā simbioze ar to vēl nebeidzas. Tā zarojas tālu un snialki. Skaidrības labad varu uzskaitīt: sēņotne un prauli, sēņotne un sūnas, sēņotne un no-

krišņu daudzums, sēņotne un caurvējš — lūk, tikai daži no visiezīmīgākajiem apstākļu faktoriem. Kur vēl paliek varenās launas valsts klātbūtne — mežacūkas! Tieši cūcibai pie sēņu kultūru izplatīšanās ir kardināla nozīme. Padomājiet un sapralisiet paši, cik liela nozīme ir tam, kas izkrit un paliek zemē, un cik netraucēti pārklājas ar citiem eksotrofiem.

Tāpēc, iciedams kādā namā pa parādes durvīm, pastāvu labu brīdi kāpņu telpā, pavēroju mājas tāfeli, kā kādu dzīvokļa numuru meklēdams,

bet patiesībā ļauju savām maņām noteikt mikroklimatu un odoranci. Ciadu gailā esmu izkopies un pilnveidojis pats savu personisko sēņošanas stilu. Tad lūk: es iedomājos, ka esmu tieša sēne, un vērtēju, vai man gribētos šajā vietā augt. Un, kad zemapziņas jūtības sāk veidoties pozitīvi impulsi, vienkārši paskatos zemē pie kājām, un jā — tur viņas ir. Tāpēc no kāpņu telpas mierīgi virzos dziļāk, sameklēju durvis uz pagalmu, uz pagrabu lejā, uz malkas šķūnišiem. Krēslainajās šahtās starp naimiem atklājas pavisam cita aina, tur cilvēks var justies kā teiksmainas pasaku valsts lemitnieks. Uz izgulētiem gullu matračiem un ārā izsviestiem salauztiem galdiem tup baloži un raibi kaķi, pa retam caur atšperēm uz jums paglūn kāda žurka. Apgāztiem atkritumu konteineriem visapkārt sagulies biezs un auglīgs kartupeļu mīzu, papīru plusku un polietilēna kulišu slānis. Pricīgi saberzēju rokas, jo tā ir augsne, uz ko var cerēt. Arī vārtu rūmēs der ieskatīties, īpaši vēl, ja tanī mājā kādam bijis remonts. Vairākus gadus vēl pēc tam aiz būvgružu un ķieģeļu dražu kaudzēm, aiz sasistām izlietnēm, krāsotāju painestām bundžām, salauztām bērnu rotaļlietām un velosipēdu lūžņiem noteikti atradīsiet gan sulīgas rudmiesītes, gan zelta beciņas, ko tautā sauc par makavicām, gan rasainās baltās saldūksnes, kas visas droši tāpat bez vārīšanas liekamas uz pannas. Turpat var cerēt atrast arī perlamutrigās atmatenes, ko pilsētā lepnī dēvējam par šanpinjoniecin. Pēdējie gan vecos laikos auguši tikai zirgu mēslos, bet tagad, visai dzīvei iecielīgi urbanizējoties, tie samierinājušies ar vecu izlietotu motoru eļļu, pat ar kakotos saviesiām saslauku lupatām un eļļas filtriem. Gadās pat, ka jau pēc pāris pagalmiem mans sēņu grozs ir pilns, un es svilpodams dodos mājup. Bet, ja nē, tad paejos vēl drusku tālāk, apstājos pie kādas rūpīcas vārtiliem, kas krāšņi dekorēti un darās vaļā neredzamas pavēles vadīti, brīdi pa brīdim laižot ārā smagās auto

kravas. Es tad puspielasīto grozu paslēpju kādā pretējā namu patrepē, pats, sataisījis oficiāli svinīgu sejas izteiksmi, strauji dodos garām sarga būdiņai, ar lūpu galiem lūrlodziņā pametu vārdus: «Pie direktora!», un iekšā es esmu.

Tur tad nu paveras istā sēņotāju paradīze. Kas par grandioziem taras kalniem, kas par drāšu un lūžņu krūmājiem, kādi sprikstoši cauro trubu strautiņi, pat karstie geizeri un glūdas pludinātavas! Laidīs tur lāčo pār pagalmu krustu šķērsu, cits uz citu nepaskatīdamies, jo arī troksnis ir tāds, ka kļusāku labdienu nesadzirdēsi.

Lieki nekavēdamies, tūlīt ar kāju izspārdu sienmaļos savvietās kartona kārbas, un neviens par to nebrīnās, jo izskalās, it kā es strādātu. Tikai, ja iedrošinātos fotografēt, dievs pasargi, tad gan tūlīt mani ņemtu ciet, un, kas zina, kā viss tad beigtos. Bet nevainīga bradāšana pa taras atkritumiem te nevienam neliekas uzkrītoša. Čehos es iekšā nespraucos. Necsmu no tiem, kas nekaunīgi lien citu sēņotāju daļā. Bet ne jau katram tik dziļi iesakņojusies smalkjūtība.

Tā reiz, ienācis savas iecienītās fabriciņas teritorijā, skatos: viens man pa priekšu labākās beku vietas jau izkašņājis. Pats ar pilnu spaini svilpodams nāk preti un smaida.

— Kur t' šorīt tik vēlū? — nelielis prasa. — Vai tad aizgulējāties, vai? Sēnēs jāiet līdz ar gaismiņu! — šis mani vēl pamāca.

— Tūl — es tikai nospļaujos, skatīdamies pa maļām, kur viss labums jau apgraizīts. Pāri palikušas tikai alksnenes un apkaltušas čigānietes. Skumīgs noliecās pie tām, mēģinādams vēl kādu labāku izvēlēties. Jāteic, ka rūsenes, ripenes, sūrās mietenes, zilpūnes un nāves pirksts — tās visas pieder pie sunšēņu dzimtas, lai gan nevajadzētu domāt, ka tāpēc suņi tās ēd. Šīs visas ir uzturam nelietojamas himenoforas, bet citādi ārkārtīgi skaistas. Noliecies es tās paglāstu. Notupstos, lai brīdī atgūtos no neveiksmes.

Bet svešais stāv vēl turpat man līdzās ar savu grēcinieka vainas smaidiņu sejā un saka:

— Kolēģi, varbūt kopīgi izstaigāsim Vecrīgu?

Atbildes vietā pieceļos un eju uz vārtiem. Viņš velkas līdzi.

— Nu, labi, — es saku. — Bet tad nu šoreiz jūs man rādīsiet savas vietas.

Tā jau nava, ka es pats nepazītu vecpilsētu. Tikai līdz šim man tā vien likās, ka visām dieva radībiņām tur, kalto akmeņu spraugās, pietrūkst saules. Man arī netik sēnes pārlietu kasīt, mazgāt un skalot neskaitāmos ūdeņos. Tieši tālab es pavasaros neņemu augšā murķelus, jo tie prasa vairārkārtīgu indes atskalošanu. Briesmīga ķēpat Ari smiltenes man netik aiz tā paša iemesla. Lai cik rūpīgi no tām nesa-gatavotu mērci, smiltis tikpat čirkst starp zobiem. Un visiem Vec-rīgas augiem nāk līdzī tāda aizvēsturiska piegārša, ka nevar īsti izprast, kura gadsimtena perinājums tas ir. Bet svešais dižojas: esot nupat uzgājis izcili teicamus micēlija rezervātus, tāpēc saintrīgēts do-dos viņam līdzī.

Mēs iegājām vecpilsētā pa Audēju ielu, un man tūlīt prāts nesās skriet augšā uzkalniņā aiz Centrālā universālveikala paskatīties, kas tur sūnās sadīdzis, bet līdzgājējs atturēja. Tālāk būšot daudz bagā-tīgākas plantācijas, pat veseli sēnkopības pagrabi. Tad nu, izgājuši cauri Konventa sētai, divainā kārtā neko daudz negūdami, iznācām uz Šķūņu ielu, kur vēji no Daugavas jau dzina pretī bagātīgas sporu vērpeles. Bet no kurienes īsti? Pie daudzajiem vecajiem na-miem redzējām sastatnes, ko apņēma restauratoru uzceltie dēļu aiz-žogojumi ar aizliegumu uzrakstiem. Mans ceļabiedrs piegāja pie kādas sētas un, dažus vaļīgākus dēļus pavilcis uz sāniem, lida jau iekšā.

— Ai, nē, nē! — es saucu. — Es negribu tādas, ar krāsām nopilinā-tas sēnes.

— Te vēl ilgi līdz pilināša-nai, — viņš lietīšķi atbildēja. — Vai re, cik brīnišķīgi biezs un kārtains kultūras slānis, jau gadu gadiem krājies! Micēlija šķiedras kā fosfors spīd pretī. Nāc! Lec pāri. Itranšējām, draugs, un nebīs-ties. Te neviena nav. Restauratori, ja vien tie nav poļi, ar darbiem nesteidzas. Kā saka: vai dievam

dienu trūkst? Paraug, sēta sapuvusi, bet darbi vēl ne pusē. Te mūsu bērni un bērnu bērni spēs par izrakumiem izpriecāties.

— Tā nesaki vis. Smilšu ielā un Meistaru ielā pie Filharmonijas vairākas mājas nokrāsotas spodrās varavīksnes krāsās, sastatnes jau noņemtas.

— Lai ir noņemtas! Un fasādes krāsojums vēl neko nenozīmē. Viss atkarīgs no tā, kādi dabas draugi tur iemītinājušies. Dzīve mil kontrastus: jo smalkāka fasāde, jo pārsteidzošāka var izrādīties sētas puse. Lien tik iekšā, spraucies cauri! — komandēja mans komiltonis, un mēs patiesi gan būvlaukumos, gan slēgtajos pagalmiņos uzgājām brīnišķīgi audzēlīgas briežmēļu, celmeņu un cūceņu saimes, kārtu kārtām, gubu gubām.

Bet ne jau visur tā veicās. Vienā pagalmā, kad no mazās Pijs ielas tur ielidām, mums pārsteigumā mules palika pusviru. Tirs! Kā tad tā? Un kāpēc? Turpat vēl sētniece ar slotu pēdējos pakškus tirija un visas sagrābās lapas, visus papirus un drāzas bāza maisā, nesa prom uz konteineriem. Pilnīgi pārdabisks skats.

— Ko jūs te darāt? — bargi noprasījām. — Kas lika tīrīt? Un vēl Vecrīgā, kur vēsturiskā senatnes elpa visiem spēkiem taupāma! Vai tad kādi svētki gaidāmi? Varbūt ārzemnieki iebrauks? Ja nē, tad kādēļ gan tā plēšaties? Varbūt goda rakstu gribat dabūt? Bet kur paliek ekoloģiskie aspekti? Jūs taču izputināt auglīgā zemes virsslāņa dabīgo nogulsnešanos. Un vai sētniekam mūsdienās vispār jāņem rokās slotā? Pietiek, ja pa telefonu piezvana, lai atbrauc ielu slaucītājas mašīnas, un viss. Ar portfelī jāstaigā, jāiznēsā pases un pierakstīšanās dokumenti, jāsavāc ires grāmatiņas, jāizlīmē paziņojumi, kad atkal nebūs ūdens. Bet ko jūs? Kašājalies kā vista pa pelavām, kur vajadzēja tam visam lepnī pāri skatīties. Celiet galvu uz augšu, priecāsimies kopīgi par to, cik skaisti nozeltīti ir torņu gaiļi, un nepostīsim sēnotni — dzīvības māti!

— Es jums gan rādišu sēnes! — sētniece, slotu pacēlusi, iztrieca mūs ārā pa vārtiem, gandrīz vai izgāzot no groziem to, ko tik laimīgi līdz tam bijām salasījuši.

Bet ne jau visur valda tāda patvaļa. Ejiet un palūkojieties paši: Rīgā vēl daudz labu sēņu vietu.

13.

MARTS

**PAIET 75 GADI,
KOPŠ DZIMIS (1913)
SERGEJS MIHALKOVŠ,
KRIEVU PADOMJU
RAKSTNIEKS UN
DZEJNIEKS, ILGGADEJS
VISSAVIENĪBAS SATĪRISKĀ
KINOŽURNALA «DEGLIS»
GALVENAIS REDAKTORS.**

PAR SERGEJU MIHALKOVU

Sergejs Mihalkovs ir dzimis Maskavā 1913. gada 13. martā. Dzejot sācis ļoti agri — 11 gadu vecumā. Agri guvis arī panākumus — pirmais dzejolis publicēts 1928. gadā, kad dzejniekam ir tikai 15 gadu.

Viņa tēvs, būdams diplomēts putnkopis, atsaucoties uz valdības aicinājumu, 1927. gadā kopā ar ģimeni pārcēlas uz dzīvi Pjatigorskā, lai Ziemeļkaukāzā nostādītu putnkopību uz zinātniskiem pamatiem.

1930. gadā pēc Pjatigorskas 2. pakāpes skolas beigšanas Sergejs Mihalkovs nolēmj sākt patstāvīgu dzīvi un doties uz Maskavu. Pavadvēstulē savai mātai M. Glebovai tēvs raksta:

«... Sūtu dēlu uz Maskavu, lai pamēģinātu nostādīt viņu uz kājām: Viņa uzdevums iegūt rakstniekam nepieciešamo izglītību — strādājot bibliotēkā, apmeklējot teātrus, disputus un tiekoties ar cilvēkiem, kas darbojas kultūras laukā. Ja gada laikā viņš spēs pavisamties uz priekšu un būs kaut kādas cerības, iespējama mācīšanās literatūras

tehnikumā, ja ne — viņš iestāsies rūpniecā par strādnieku un pēc tam apgūs kādu specialitāti...»

Pašam Sergejam tēvs atvadoties saka tā:

— Visvairāk tev patīk rakstīt dzejoļus. Izmēģini savus spēkus. Mācies tālāk. Centies izārstēties no stostīšanās. Strādā ar sevi. Varbūt kādreiz no tevis kaut kas arī iznāks. Bet galvenais, lai no tevis iznāktu cilvēks.

Literārajā autobiogrāfijā «Pats par sevi» Sergejs Mihalkovs vēlāk atzīstas:

«. . . No bērības slimodams ar runas defektu — stostīšanos, es nekad nekaufrejos par savu trūkumu. Dažādās traģikomiskās situācijās es tā prātu aspēlēt savu stostīšanos, ka skolā mani vienaudžiem pat prātā nenāca par mani smielies.

Cilvēks bez humora izjūtas vieglāk ievainojams, tāpēc jūtas neļaimīgs. Tādam ir grūti dzīvot starp cilvēkiem. Viņš ir slīmīgi neuzticīgs un katru bezvainīgu joku uzņem kā personisku apvainojumu. Tāpēc nenovērtējama ir cilvēka spēja pasmieties pašam par sevi. To es labi esmu legaumējis jau kopš bērības.»

Lai «nostātos uz kājām», bija vajadzīgi trīs gadi. Šajā laikā Sergejs Mihalkovs tika mainījis vairākas profesijas: strādājis dažādus darbus fabrikā, bijis topogrāfa palīgs ģeologu ekspedīcijā Austrumkazahijā un pie Volgas.

1933. gadā viņa darbus sāk regulāri publicēt galvaspilsētas presē.

1936. gadā iznāk viņa pirmais dzejoļu krājums bērniem. 1937. gadā, 24 gadu vecumā, Sergeju Mihalkovu par ieguldījumu bērnu literatūras attīstībā valdība apbalvo ar Ļeņina ordeni.

Lielā Tēvijas kara gados Sergejs Mihalkovs strādā par frontes korespondentu. Apraksti, publicistika, poēmas un dzejoļi, epigrammas, fabulas, fejetoni, humoreskas — tāds ir to žanru loks, kuros rakstnieks pauž savu nostāju šajos mūsu Dzimtenei grūtajos gados.

Runājot par Sergeju Mihalkovu kā par satīriķi, pirmām kārtām, protams, jāmin viņa fabulas. Šo žanru viņš ir pacēlis no aizmirstības un pierādījis, ka arī mūsdienās tas ir dzīvotspējīgs. Viņa daiļradē humors dzirksti gan epigrammās, gan dzejoļos, gan humoreskās un fejetonos. Arī publicistiskajos rakstos viņš ir vienmēr uzsvēris humora un satīras nozīmīgumu mūsu dzīves pilnveidošanā.

Beidzot jāmin vēl Sergeja Mihalkova vairāk nekā divdesmit gadu darbs, veidojot populāro kinožurnālu «Deglīs».

Viņa darbība satīras laukā, par kuras pastāvēšanas tiesībām viņš ir vienmēr cīnījies, godam novērtēta. Par nopelniem šajā žanrā Sergejs Mihalkovs saņēmis Starptautisko prēmiju «Atjautīgais Petrs», ko piešķir humora un satīras pilsētā Gabrovā. Viņš ir arī šīs pilsētas Goda pilsonis.

PAR MUĻĶI

Var iespert zirgs ar pakaļkājām,
Uz ragiem bullis uzdurt māc,
Bet, ja mums muļķis ceļā stājas,
Tas ir vēl daudzkārt bīstamāk.

Ja muļķis ieņem gudrā vietu
Un ērti iekārtoties prot,
Nav viegli «piešūt» viņam lietu
Un muļķībā to atmaskot.

Ne aizdomīgi laipns ļoti
Un ne uz padotajiem rēc,
Viņš runā pareizi — «pēc notīm»
Un izteiksmīgi klusēt mēdz.

Viņš skaidru ūdeni mums duļķos,
No ļaudīm patiesību slēps,
Tik daudz spēj ievāriņ viens muļķis,
Ka simtiem gudro neizstrēbs.

Bet, kamēr jokojam un smaidām,
Mēs varam daudz ko nepieļaut.
No smiekliem arī muļķis baidās,
Kaut, šķiet, pats velns to nespēj raut.

Atdzejojis Arnolds Auziņš

2.

JOLIJS

PAIET 70 GADI, KOPS DZIMIS (1918)
GUNARS VINDEDZIS, LATVIEŠU PADOMJU
MĀKSLINIEKS, GRAFIĶIS,
KARIKATORISTS.

— Nerausti tik ātril
— Mēneša beigas.

G. Vindedzls

G. Vindedzls

18.

AUGUSTS

**PAIET 50 GADI,
KOPŠ DZIMIS (1938)
ARMINŠ LEJIŅŠ,
LATVIEŠU
PADOMJU
KINOSCENĀRISTS,
KINOKRITIĶIS UN
ZURNĀLA «DADZIS»
AKTĪVS
LIDZAUTORS.**

ARMINŠ LEJIŅŠ

KĀ ES MĀCĪJOS PĻAUT RĪSU

Atmiņu stāstiņš

— Paklau, Le-iņ!

Pie tādas uzrunas biju pieradis. Kopš reizē apmeklējām Kinoinstitūta kanceleju. Lietvedei nez kādēļ likās, ka arī es esmu ieradies no kādas Āzijas valsts. Vismaz no Mongolijas.

Bet tovarak gājām pa kopmītnu gaiteni, kura sienas jau kuru nedēļu tricināja viena un tā pati rokenrola mūzika. Pat Klaudijas Šuļženko dievinātājiem nācās piespiedu kārtā iemīlēt Elvisu Presliju. Mūs tas netraucēja, sarunādamies tuvojamies virtuvei.

— Paklau, Le-īn, es izdomāju, vajag novākt rīsu.

— Ja vajag, tad vajag...

Nguena feikto laidu gar ausīm. Uzmaniību piesaistīja divi ķīniešu studenti virtuvē. Apbrīnojami veikli rikodamies ar kociņiem, viņi pār-cilāja austrumniecisku rīsa ēdienu no lielas pialas mazākās.

Mans kursa biedrs nelikās mierā.

— Kad varētu pamēģināt?

— Ko?

— Vai tu klausies, ko es tev saku?

Sikā auguma dēļ Nguens likās krietni jaunāks par saviem gadiem.

Smaidīšana pat tajās reizēs, kad eiropietis būtu šķobījis seju neapmierinātības grimasēs, darija viņu vēl jauneklīgāku. Patiesībā viņš bija ļoti nopietns, pieaudzis cilvēks. Izbaudījis džungļu ciņas, karojot pret franču kolonizatoriem. Bet tā bija biogrāfijas daļa. Kad vajadzēja izdomāt un sagatavot etides režijā vai aktiera meistarībā, Nguens pārsteidza ar bērnišķīgu naivitāti un atklātību. Bija tik sirsnīgs, ka kaut ko atteikt viņam nebija iespējams. Es jau biju daudz kam piekritis. Arī tam, ka visskaistākās meitenes pasaulē sastopamas viņa dzimtenē. To apliecināja parādītās fotogrāfijas.

Mūsu noruna darboties kopīgi pajuka lurpmākajos notikumos. Rudeni augstskolās iet raibi. Citur studentus sūta talkās uz kolhoziem un sovhoziem — mūs norikoja palīgā Maskavas metro celtniekiem. Laidāmieš lejā šahtās un stūmām vagonēles. Tās bija piebertas ar grūžiem. Taču strādāja arī fantāzija: iztēlojāmieš, ka esam ogļrači. Par tiem vai katru dienu rakstīja avīzēs. No miljonus eksemplāru tirāžētiem attēliem smaidīja nosmulējušies malači, apakšzemes varoņi un rekordisti. Arī mūsu darba tērpa krāšņākā detaļa bija — kalnrača ķivere. Atlika vienīgi izteiksmīgi nokēpāt vaļņus, lai spilgtāk izdalās acis. Tas nebija grūti izdarāms. Tā nu palīdzējām būvēt drīzumā

atklājamo metro staciju BCXB, Vissavienības lauksaimniecības izstāde. Vēlāk gan vārds «lauksaimniecības» no nosaukuma pazuda. Tāpat kā Rīgā — kur augstceltne zaudēja brašo nosaukumu «Kolchoznieku nams».

Interesanto darbošanos pazemē nomainīja nikšana lekcijās. Tālasija — no grāmatas — kursa vadītāja jeb meistara aizvietotājs. Garlaikojāmieš un snaudņojām. Reiz monotonā bubināšana iemidziņāja pašu pasniedzēju. Tā kopīgi nogulējām turpat pusi semestra.

Kādā ļaukā ritā visi sarosījās. Ieradies Meistars! Atgriezies no Anglijas un Dānijas. Tas bija Grigorijs Kozincevs, kurš dzīvoja Ļeņingradā, mācīja studentus Maskavā, bet ārzemēs gatavojās filma «Hamlets» uzņemšanai. Dzīvs padomju un pasaules kino klasiķis. To mums lika pie sirds katru mīžu dienu. Laikam tādēļ, ka pats klasiķis neizrādīja savu piederību slavenībām. Viņa vadītajās nodarbībās varēja gulēt uz grīdas vai stāvēt uz galvas. Ja vien spēji asprātīgi paskaidrot, kādēļ tas nepieciešams. Meistars prafa izskaidrot itin visu. Noskatās, piemēram, Volodjas Ivašova (vēlāk ārkārtīgi populārā kino aktiera, «Balādes par kareivi» galvenā varoņa tēlotāja) spēlēto etidī sasmidina visus, uzsvērti atdarinādams kādu neveiklāku žestu, pēc tam skaidrodams sāk stāstīt par žestu nozīmi ķīniešu Pekīnas operā un japāņu No teātri, tad pāriet pie itāļu Commedia dell'arte un beidz ar smalkām ziņām par Šekspīra aktiergaitām «Globusa» teātri... Pēkšņi Kozincevs pagriežas pret manu draugu un īpaši svinīgi paziņo topošajiem aktieriem un režisoriem:

— Bet tagad, lūdzu, visu uzmanību tam, ko mums cels priekšā Nguens Haklojs ar savu partneri!

Nepagūstu atplest muti, kad Nguens saķer mani aiz rokas un veļk augšā uz paaugstinājuma.

— Armin, atceries, tu apsolījī!...

Ne preti turēties, ne izskaidroties vairs nav iespējams. Meistars jau smaidīdams atlaižas krēslā, ierīkodamies sēdekli tā, it kā priekšā stāvētu lieļa mākslas darba baudišana. Piemēram, «Gulbju ezers» Lielajā teātri. Protams, ar Ulanovu galvenajā lomā.

Bet mēs esam tikai divi nobijušies studenti. Nē, tas otrs ir visai žirgts. Nez no kurienes uzrodas vjetnamiešu zemnieku cepures. Tādas

komisveidīgas, darinātas no bambusniedru šķiedrām. Vienu Nguens uzliek sev galvā, otru uzmauc man. Sasienain auklīgas zem zofa. Viņš atrota kreklam piedurknes. Es — arī. Viņš sataisa ārkārtīgi nopietnu ģimi. Es — tāpat. Nguens pieliecas un paņem kaut ko neesošu — es arī pieliecos un... Kā zībēns uzplaiksnijums atmiņā pavidēja pēc kara rudens aina Latvijā, Burlnieku pagastā: rudzu lauciņā pie mājas līkņā sievietē ar sirpi. Labs ir, plaušu rīsu ar sirpi, tad jau redzēs, kas sanāks. Vienīgi ar acs kakliņu uzmanīgi sekoju

Nguena kustībām. Skatuves uzmanība mums bija mācīta. Ak, mans vjetnamiešu draugs vāca rīsu tik citīgi, tik priekšzīmīgi, tik ļoti sakoncentrējies darbam, it kā patiesi atrastos savas dzimtenes laukos. Pamēģini turēt līdzīt Man uz pieres izsitās sviedri, cenšoties neatpalikt un pastāvīgi kontrolējot sevi — ka tik neizdaru kādu aplamību, kas rīsa laukā nav pieļaujama. Par laimi Nguens drīz vien nāk pie ļoti pareiza slēdziena: kas strādā, tas pelnītis atpūtu — rīsa vācējiem jāatliec muguras. Tēlo, ka slauka sviedrus. Te nu es viņu situ pušu. Beidzot Meistars var redzēt, kurš pa istam fejulies lomā. Jo man nekā nav jāpietēlo — sviedru lāses krit uz plakstiņiem...

Viss beidzās laimīgi. Dažās minūtēs biju apguvis vismaz pašas primitīvākās vjetnamiešu zemnieka darba iemaņas. Grigorijš Kozincevs uzslavēja manu «darbaudzinātāju» iedomātājā rīsa laukā. Bet es saņēmu īpašu paleicību no Nguena. Viņš man iemācīja lasīt vjetnamiski. Tas nav sarežģīti. Nav jau ķīniešu vai japāņu hieroglifi. Lasī un priccājies, cik jauki skan. Tikai neko nevar saprast. Vienīgi dažus atsevišķus vārdus. Tāpat kā franču valodā. Vai citā valodā. Tomēr vjetnamiešu valodas apguvē sasniedzu ļoti daudz — iemācījos dziedāši nodedklamēt populāru dzejoliti.

21.

DECEMBRIS

PAIET 50 GADI, KOPS DZIMIS (1938)
ANDRIS KOLBERGS, LATVIEŠU PADOMJU
RAKSTNIEKS.

PIRCEĪJS

— Ledusskapim ir garantija: gada laikā bojājumus izlabo bez maksas! — priecājās Krikums, kad pirkumam nolūza durvju rokturis. — Jāpiezvana tikai uz darbnīcu.

Pēc mēneša viņš vairst tik optimistiski noskaņots nebija. Viņš zvanīja vēlreiz un atkal veselu mēnesi gaidīja remontētāju. Tad Krikums devās uz «Reklāmu un izziņu» biroju. Viņa sludinājums bija īss un katram saprotams: «Lēti pārdodu maz lietotu ledusskapi.»

Nākamajā ritā pie Krikuma ieradās saīdzis vīrelis.

— Mani interesē ledusskapis, — viņš norūca.

— Lūdzu, lūdzu! — Krikums ieveda viesi virtuvē.

— Skapītis kā konfektel

— Rokturis nolūzīs!

— Nu un tad? Tas ir pat izdevīgi: īpašnieks var rokturi nēsāt kabalā. Piemēram, ja jūs dzīvojat komunālajā dzīvoklī, kaimiņi nevar šņakarēties ap jūsu produktiem.

— Tātad jūs domājat, ka skapis ir pilnīgā kārtībā?

— Dievs mans liecinieks! Ideālā kārtībā, strādā kā pulkstenis!

— Cik jauki! — vīrelis palocījās un slīdēja uz durvju pusi. — Mani atsūtīja šo ledusskapi remontēt. Bet ja jau tas ir kārtībā... Sveiki!

AMATABRĀĻI

Kad Lieljūlis ieradās Cimbela mālderu brigādē, to sagaidīja neuzticības pilni skatieni. Viņa priekšgājējs, prožām ejot, bija pakampis līdzī Marcinkeviča darba bikses.

Cietušais izmisis plīķēja sev pa ceļiem un seplīto reizi stāstīja brigadierim un kolēģim Cuckim:

— Es pie Smuškina Marijas ielā par tām samaksāju divi lati! Tagad tik labas bikses nemaz vairs nevar dabūt!

Var jau būt, ka Lieljūlis jaunajā kolektīvā būtu iedzīvojies labi, bet, kā pār spīti, nākamajā dienā viņu izsauca uz milicijas pasu galdu. Lai netiktu pelts par darba kavēšanu bez attaisnojoša iemesla, viņš, atgriezies no milicijas, parādīja brigadierim pavēsti. Un sāka krāsot grīdu.

Pēc pusstundas Lieljūlis dzirdēja aiz sienas kolēģu satrauktās balsis.

— Pase? Vai man nav pases? Bet uz miliciju mani tāpēc vis nesauc!

— Uzmani tik tagad pindzeles! Nospers, ka ne gailis pakaļ nedziedās!

— Kadru daļas priekšnieku nevar vainot. Kā viņš, pieņemot darbā, lai zina, kas kuram aiz ādas? Parāda papirus, ģimīs godīgs — jāpieņem!

— Karātavu putniem jau allažīņ tie smalkākie papīri...

— Nozags manas pindzelītes, nozags! Kur es tādas pēc tam dabūšu?

Pusdienas laikā Cuckis pārskaitīja desu ripuļus uz līdzpaņemtajām sviestmaizēm un bija pārsteigts, ka neviena netrūka. Marcinkevičs karināja pie sava drēbju skapīša durvīm vēl vienu atslēgu un skaļi lielīja tās patentēto pirmskara mehānismu:

— Tagad tādas atslēgas vairs nevar dabūt! Neatmūkē-
jam! Neatlaužama! Bet, ja es redzēšu te kādu ap manu
skapīti rīņķī slaistāmieš, tad gara runāšana nebūs —
zliukt, zlaukt un uz morgu projām!

Vienīgais, kas ar Lieljūli aprunājās, bija brigadieris
Cimbelis.

— Tagad es, — viņš nezin kāpēc teica, — pats algu
vairs nesaņemu un man nekad kabatā nav vairāk par des-
mit kapeikām. Man, protams, vārtrūmē var uzglūnēt, bet
pie naudiņas ļaundaris netiks. Tā gul' krājkasē uz sievas-
mātes vārda. Vai jūs, būdams ļaundaris, uzglūnētu man
desmit kapeiku dēļ?

Lieljūlis klusēdams izdzēra pudeli kefīra, piecēlās un
pilnīgi satriekts aizgāja maisīt krāsu.

Istabā aiz sienas vīri joprojām saņukstējās. Šādus tā-
dus fragmentus Lieljūlis varēja dzirdēt.

— Tādas pindzelītes tagad vairs...

— Bet ja nu tiešām pase?

— Zliukt, zlaukt un uz morgu projām!

— Jāprovē no viņa aizņemties naudu. Savus parādnie-
kus jau lišuprāt neviens nost nesītīs.

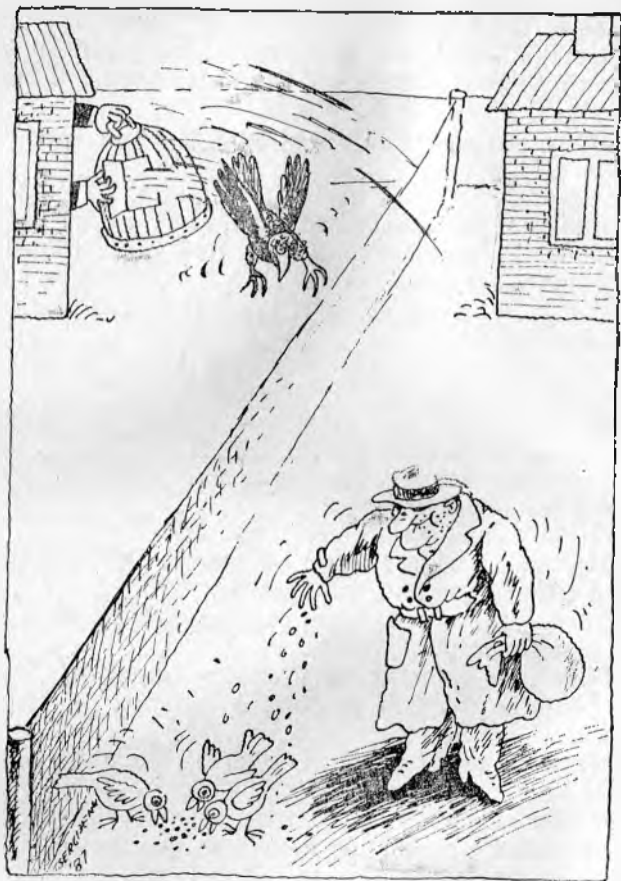
Tad saņukstēšanās apklusā, atvērās durvis un Lieljūli
aplenca amatabrāļi.

— Mums, — stomīdamies iesāka brigadieris, — kā
darba biedriem jūs gan varētu pastāstīt, par ko īsti tikāt
saukts uz to miliciju...

— Nozagu! — Lieljūlis eksplodēja. Viņam pēkšņi sa-
gribējās šiem tipiēm piebaudīt sirdsstrieku. — Nozagu! —
viņš vēlreiz iekliedzās ar pilnu krūti. — Iepriekšējā darba
vietā es nozagu tvaika lokomobili ar visu spara ratu un
divus vagonus jumta skārda. Tagad milicija man grib
piešūt lietu, ha-ha-ha! Neizdosies! Es esmu slīpēt!

Uz mirkli telpā iestājās klusums, un tad reizē atska-
nēja atvieglojuma nopūtas.

— Tāds pie pindzelēm neķersies. Urāt!

T. Sergijenko

ŠĪFERIS

Mēdz sacīt, ka kļūdities esot cilvēcīgi. It īpaši, ja kļūda ir sīka un nenozīmīga. Var jau būt, taču Goskalnos sīkas kļūdas dēļ gandrīz aizgāja bojā pilnīgi nevainīgs cilvēks, kolhoza pastnieks Šlipse. Viņš bija sīks, saulē iededzis vīrelis tuvu pensijas gadiem, stipri līdzīgs svētajiem askētiem. Taču Šlipsēm, pirmkārt, nebija nīmba virs pakauša un, otrkārt, viņš nebūt nenodevās askētiskam dzīves veidam. Šlipse pipēja, ko askēti parasti nedara, un ēda visu, kas nāca priekšā. Parasti Šlipsiene no rīta viņam deva vāritus kartupeļus ar biežpienu vai ķilavām, pusdienā zupu, un zupā vienmēr iekšā bija sālītas cūkgaļas gabals, bet vakaros uzcepa taukos tos pašus rīta kartupeļus. Šlipse ceptos kartupeļus ēda tāpat no pannas, piestrēbdams rūgušpienu. Vēl viņš, protams, ēda maizi gan ar, gan bez sviesta. Un svētdienās Šlipsēm dažkārt tika ceptas pankūkas.

Ai, pankūkas bija Šlipes miļākais ēdiens, pankūku dēļ viņš bija gatavs garu izlaist, it īpaši, ja tās apcepa lebrūnas ar kraukšķīgu maliņu un apsmērēja ar aveņu ievārijumu. Diemžēl daudz un bieži Šlipse pankūkas nedabūja, jo viņiem bija tikai viena veca vista, un cik nu tāds padzīvojis putniņš var piedēt, bet, ja pankūku mīklai nav piesistas olas, tad tās nav pankūkas. Šlipes labprāt turētu vairāk vistu, taču viņi dzīvoja pie lielā Goskalnu meža, kur vistas aplasija vanagi, jenoti un lapsas. Pārī bija palikusi tikai viena, sevišķi uzmanīga un pieredzes bagāta visticņa, ko riebīgie plēsoņas nekādi nevarēja nogos dabūt. Tā vai citādi, bet olu trūkuma dēļ Šlipse pie kārtīgas pankūku ēšanas netika.

Citus kārumus šād tad viņš dabūja. Tas notika lielos svētkos, kad tie, kam Šlipse veda vēstules un avīzes, viņu drusku uzciņāja. Ieraudzīja, ka albraucis pastnieks, un iznesa pāris pīrādziņus, biežpienmaizītes un magoņkūciņas.

— Tencinu, tencinu! — Slipse tādās reizēs teica. — Es gan esmu vairāk kritis uz pankūkām. Pankūkas es mirdams varu ēst!

Tā viņš teica vienmēr, bet pasta saņēmēji nekad viņam pankūkas necepa. Kas bija izcepts, to ledeva, un miers. Saņemtos cienastus Slipse iebāza kabatā un pārveda Slipsienei, lai ņem un apēd, viņam tādi pirāgi un maizītes bijušas, nebijušas.

Bet cerību, ka viņu kādreiz tomēr pacienās ar pankūkām, Slipse neatneta. Varbūt pienāks diena, kad pirāgu un maizīšu vietā viņam iznesīs kūpošu, brūni apceptu pankūku, kam virsū būs uzsmērēts aveņu ievārijums...

Vēl Slipes pankūku cerības saistījās ar zaļumniekiem. Vasarā viņi vienu mājeles istabu izdeva cilvēkiem, kas gribēja elpot svaigu gaisu. Nekādi bagātie pie Slipsēm jau neapmetās, parasti tie bija tādi puspanīkuši klusuma un miera mīļotāji. Slipsiene viņiem vārīja ēst, protams, ne jau par velti. Slipse, kā mēs to varam iedomāties, stipri cerēja, ka reiz uzradīsies īrnieks, kam garšos pankūkas, tad vecā skries uz bodi pēc olām, ceps, darīsies, un viņam arī kāda pankūciņa atlēks, bet tas nenotika vis. Reiz tomēr apstākļi tā iegrozījās, ka Slipse īrnieka pārskatīšanās dēļ dabūja saēsties pankūkas līdz nelabumam. Vēl vairāk, viņš, pankūkas ēzdams, gandrīz galu dabūja!

Briesmīgā pankūku ēšana nenotika Slipes mājā, jo arī šim īrniekam pankūkas negaršoja, viņš pārtika no medus, maizes un gurkiem. Kāpēc īrnieks tik ērmīgi ēda, mēs nezinām. Varbūt tāpēc, ka viņš bija mākslinieks. Katru dienu, vienā padusē pasītis plakanu finiera kasti, otrā ķebliņi, īrnieks kaut kur pazuda. Dažreiz viņš klīda pa laukiem, dažreiz tupēja ezera malā, bet visbiežāk staigāja pa mežu. Parasti mākslinieks no rīta pazuda un vakarā pārradās, kad Slipsiene jau sāka vaimanāt, vai nebūs, dullais, ņēmis un apmaldījies. Par to nebūtu ko brīnīties, jo Goskalnu meži ir oi, oi, cik liel! Ar purviņiem,

gravām un biezoekņiem, kur cilvēkam uzglūn visādas vaboles, odi, dunduri un skudras, kas lien aiz krekla, kutina un kož. Neskatoties uz briesmām, māksliniekam Goskalnu meži patika, un viņš pie Slīp-ses nodzīvoja līdz rudenim. Kad sākās lieli lieti, mākslinieks sakra-vāja mantiņas, pateica miļu paldies par uzņemšanu un kāpa uz auto-busu pieturu.

Kā jau tas visur parasts, arī Goskalnos autobusu pietura bija pie veikala. Tur tobrīd ar maisiem stāvēja rinda, kas gaidīja, kad atvedīs kombinēto lopbarību. Rindas priekšgalā stāvēja klibais Zvērs, ļoti runīgs cilvēks. Aiz viņa — Cukuriņš, aiz Cukuriņa — Lukturnieks, aiz Lukturnieka — pensionētais veterinārfeldšēris Caumala. Tad nāca tantiņu stripa, bet tām vīri, kas stāvēja priekšā, nekādu vērību nepiegrīeza.

Tiklīdz klibais Zvērs pamanīja, ka blakus autobusu pieturas stabam nostājies mākslinieks, viņš tūdaļ gāja klāt un apvaicājās, kā māksli-niekam te patīcis, kā Slīpse viņu ēdinājis un vai gultā nav bijušas blaktis. Nē, ko nu par to runāt, mākslinieks ar visu bija mierā, gan ar skaisto apkārtni, gan ēdināšanu, gan guldināšanu. Ipaši viņam esot patīcis mežs. Tādas varenas priedes, tādi noslēpumaini biezoekņi!

— Kas nu šie par noslēpumainiem, — klibais Zvērs pasmējās.
— Biezumi, kā jau biezumi!

— Nesakiet vis, — mākslinieks iebilda. — Tur vienā graviņā ir paslēpts šiferis.

— Šiferis? — klibais Zvērs uzreiz kļuva nopietns. — Kas par šiferi?

— Viļņotaist! Tas, ko liek uz jumta. Un krietni daudz.

Sajā brīdī nāca autobuss, mākslinieks pacēla hūti, iekāpa un aizbrauca. Klibais Zvērs atgriezās rindā.

— Tas mākslinieks mežā ir uzskrējis virsū paslēptam šiferim! →

viņš bez kavēšanās jaunumu darīja zināmu Cukuriņam, Lukturniekam un Caumalam.

— Vai tas var būt? — Cukuriņš šaubījās. — Kurš būs tik fraks, ka vedīs šiferi uz mežu?

Lukturnieks paskatījās uz Cukuriņu un nopūtās:

— Ir nu gan tev tā poga tukša! Kāpēc tad nevar būt, ka mežā paslēpts šiferis? Blakus mežam ir šoseja, kāds mierīgi varēja atvest pāris autokravas, iebraukt biežumos un paslēpt.

— Cik tad tev pašam poga ir pilna? — Cukuriņš sirdīgi atbildēja.

— Kāpēc šiferis jāstiepj mežā, vai to man kāds var pateikt?

Jā, Lukturnieks varēja!

— Tāpēc ka šiferis ir sperts! Ja tu, sacisim, nospertu šiferi, no kā dievs lai pasargā, vai tu to vestu uz mājām? Nekāda! Ja pie tevis mājā atrastu spertu šiferi, tu aizietu uz meķi pa fikso taciņu.

Redzēdams, ka Cukuriņš kļūst domīgs, Lukturnieks slāvokli viņam izskaidroja sīkāk.

— Saproti, ja sperto šiferi tu ņem un nokrauj klusā vietīnā, viss ir pa pirmo! Pamazīlīnām var atrast kārtīgu cilvēku, kas prot muti turēt un uzsist šiferi gaisā. Ja mežā ir paslēptas pāris autokravas, tad tur, vecit, tūkstoši griežas!

— Jā, bet kas to šiferi ir zadzis? — Caumala jautāja.

— To mēs nezinām un neuzzināsim, — Lukturnieks svīnīgi sacīja. — Nemūžam!

Brīdi visi citīgi klusēja.

— Šiferis vienmēr noder, — klibais Zvērs drusku nedroši ierunājās. — Kad būs noņemti kartupeļi, kad būs brīvāks britiņš, vajadzētu pastaigāt pa mežu. Varbūt var atrast...

— To nedrīkst darīt! — Cukuriņš stingri sacīja. — Zagta manta paliek zagta manta, no tādas jo tālāk, jo labāk!

Caumala tam pilnīgi piekrita.

— Par meklēšanu nedrīkst ne domāt! Kas izstiepj roku pēc zagtas mantas, ir divkārs kriminālnoziedznieks!

— Turklāt meklēt būtu stulbums un muļķība, — Lukturnieks pie-

bilda. — Mūsu mežs ir elles liels, visus biezumus tu nemūžam neizložāsi.

Klibais Zvērs tomēr nelikās mierā.

— Varbūt Šlipse to vietu zina... Mākslinieks pie viņa mitinājās, viņš ir daudz pļurkstējuši, un Šlipse būs izvilcis visu, kur, kas un kā. Spīgošana ir viņa dabā, viņš pirmais izlasa visas vedamās avizes un tikai tad atdod cilvēkiem.

— Šlipse neteiks, — Cukuriņš sacīja. — Viltīgs kā tūkstoš čūskas! Es tavā vietā viņam neprasiu neko.

— Prasīt nemaz nedrīkst, ņem to vērā! — Caumala piebilda un pakratīja pirkstu klibajam Zvēram pie deguna. — Kad šifera zagļus sāks meklēt, uz tevi var krist aizdomas.

— Un neaizmirsti, ka noziedznieki ir gatavi uz visul — Lukturnieks sacīja. — Tiklīdz viņi uzodis, ka svešs murmulis izsliepj rociņu pēc viņu ļaupījuma, tankš, un trīs smilšu sauja! Tu vēl nemaz tik pārāk vecs neesi, tu vēl vari dzīvot, tāpēc ņem un šiferi izmet no galvas!

Klibais Zvērs vēl ko gribēja runāt, bet tajā brīdī atbrauca mašina ar kombinēto lopbarību un pāris vecenes tūlīt mēģināja list veikalā bez rindas. Kā jau tas tādos brīžos parasts, izcēlās neliels troksnis un ļaustišanās. Parasti klibajam Zvēram visos skandālos ir skaļākā rikle, bet šoreiz viņš brēca ievērojami klusāk nekā citām reizēm. Tas nozīmēja, ka šiferi viņš tomēr nav izmetis no galvas. Nevar taču cilvēks vienlaikus domāt par zagtu šiferi un pilnā rīklē brēkt! Tas nav iespējams!

Nākamajā rītā, nekā ļauna nenojauzdams, Šlipse kā parasti sēdās vīrsū mopēdam, uzsauca vecajai: «Nu, tad es laižu!» un aizbrauca uz pasta. Tur viņš salika somā avizes, atsevišķā nodalījumā iebāza vēstules, piesprādzēja somu pie mopēda bagāžnieka un — aiziet!

Pēc gudri pārdomāta maršruta Šlipse vispirtus avizes veda Cukuriņam. Cukuriņš pastkastīti bija pīcītis ceļa malā, tāpēc Šlipsem pagalmā nebija jāiebrauc, viņš iemeta, kas metams, kastītē un laida tālāk.

Torīt notika citādi. Tiklīdz Šlipse apturēja mopēdu, no mājas izskreja Cukuriņš.

— Re, kur Šlipsītis! — viņš priecīgi iesaucās. — Nu labrītiņ, labrītiņ, kā ar veselību?

— Tā nekas, vēl es rāpoju, — Slipse atbildēja, lāga nesaprazdams, bāzt avizes kastītē vai dot Cukuriņam. — Kaitēt jau nekas nekait, tikai reizēm kauli krakšķ.

— Tas pāries, tas pāries! Ienāc bišķī, pasēdēsīm, parunāsīm, kas un kā...

Slipse drusku izbijās.

— Vai tev ir kādas sūdzības?

— Oja, ūja, draudziņ! — Cukuriņš savicināja rokas. — Ko nu par sūdzībām runāt, mīlu paldiesiņu es gribu teikt. Vai list, vai gāž, vai zaņķē, Šlipsītis ar avizītēm vienādiņ klāt!

— Man, zini, jāplirkšķina tālāk! — Slipse stīvējās pretī. Viņam te kaut kas likās aizdomīgs. — Re, pilna taša ar avizēm!

— Nav ko trakot, gan iztrakosies nabagmājā! — Cukuriņš prātīgi teica un paņēma Šlipsi zem rokas. — Ienāc, ienāc, mana vecā pankūkas vis izcepusil!

Tas būtiski mainīja stāvokli. Ja cilvēks ir izcepis pankūkas un lūdz ienākt, tad neklausīt viņam būtu cūcība. Slipse atstutēja mopēdu pret stabu un gāja.

Kāds negaidīts pārsteigums — Šlipsi aicināja nevis ķēķī, kur pastnieku nāktos aicināt, bet istabā. Un istabā stāvēja galds, uz kura Cukuriņa vecā pašlaik lika bļodu ar brūngani aceptām, smaržīgām pankūkām!

Tālākais notika kā pa sapņiem. Šlipsi apsēdināja pie galda, Slipsēm piebīdīja bļodu un Cukuriņš pašrocīgi uz Šlipes šķīvja uzlika kūpošu pankūku ar kraukšķīgu maļiņu...

— Smērē virsū zapti un kod! — Cukuriņš mudināja. — Tā, tā! Nu, kāda ir?

— Pa pirmo un vēl labāka! — Slipse gremodams atbildēja.

— Ko es gribēju teikt, — Cukuriņš pagrieza sarunu uz citu pusī. — Vai tas mākslinieks, kas mitinājās pie tevis, bija prātīgs cilvēks?

— Vēlns viņu zina, — Šlipse atbildēja un paņēma vēl vienu pankūku. — Šitām pankūkām laikam ir krietni daudz olu piesists.

— Bišķī jau ir... Jā, par to mākslinieku. Viņš esot mežā ķieģeļus atradis.

— Par ķieģeļiem es neko nezīnu, par šiferi gan viņš muldēja. Vai tu zīni, tava zapte ir salda kā grēkst!

— Smērē, smērē! Ak, šiferis... Nu, lai būtu šiferis, man tas ir viens pīpī. Ņem vēl pankūku... Divas kopā salīpušas? Ņem abas! Un vispār, ko tāds mākslinieks saprot no šifera!

Šlipse palaida vaļīgāk sīksnu un teica:

— Var jau būt, ka nesaprot neko, bet viņš teica, ka mežā vesela graviņa esot ar šiferi pilna!

— Muldēšana un cits nekas! Padomā ar prātu, kas tev mežā vedīs šiferi... Un tagad ņem šīto pankūku, re, cik smūka! Vai to viņš neteica, kurā vietā tā graviņa ir?

— Neteica vis.

— Varbūt tu esi aizmīrsis? Ja viņš sacīja, ka šiferis ir, tad noleiktī pastāstīja, kurā vietā...

— Nē, par vietu man nekas nav zināms. It nekas!

Cukuriņš saskatījās ar Cukurieni. Cukuriene noplātīja rokas un nosplāvās.

Šlipse beidza ēst piekto pankūku, un Cukuriņš bļodu ar atlikušajām pankūkām pagrūda tālāk.

— Ja saliek iekšā pārāk daudz, var aizdambēt vēderu, — viņš prātīgi teica. — Man nu jāiet kūkai aizgaldu sanaglot, ņēmusi un izlauzusi, sātana radība!

Mājiens bija smalks, bet pilnīgi skaīdrs, un Šlipse tencinādams piecēlās. Lai jums veselība un miļš paldiesiņš!

Uz mopēda Šlipse uzsēdās ar zināmām grūtībām, bet tas nekas, ne tādas vien grūtības dzīvē ir priekšā nākušas...

Tagad vajadzēja braukt pie Lukturņieka, Lukturņiekam nācās divas avīzes un žurnāls.

Kāda sagādīšanās — kad Slipse iepirkšķināja Lukturņieka pagalmā, tur jau stāvēja saimnieks ar saimniecei.

— Vai tik tas nav Slipsīstis! — Lukturņieks priedīgi iesaucās.

— Kā tad, kā tad! — Lukturņiece viņam albildeja un tipināja Slipsem preti.

Slipse nolēca no mopēda un atvēra somu. Pēkšņi viņš kļuva tra-

mīgs un pagrieza degunu uz mājas pusi — bija jūtama tāda kā pankūku smarža... Ko tas, nelaipe, varēja nozīmēt?

Miļu ielūgumu uz brokastīm, lūk, ko tas nozīmēja!

— Pārkāp nu to mūsu sliksniel — Lukturņieks Slipsi aicināja. — Būsi ciemiņš... Mēs pašreiz taisāmie brokastis ēst.

— Paldies, bet es jau pieslēgējos, — Slipse laipni atteicās. — Neļien vaīrs.

Lukturņiece noglāstīja Slipsem plecu.

— Vienu pankūciņu jau var, vienu var... Tās ir rauga pankūkas ar krējumu un kanēli...

Rauga pankūkas ar krējumu un kanēli! Tam vajag būt kam īpašam. Labi, Slipse ieies uz britiņu.

Iegājis viņš iztrūkās — uz galda bija milzīga bļoda, pilna ar dzeltenbrūnām pankūkām. Visām bija vīrsūz uzkaisīts kanēlis, bet krējuma trauciņš stāvēja blakus.

Slipse paņēma vienu pankūku, uzsmērēja krējumu un koda. Nu, ziniel, pankūka pati lida iekšā!

— Vai nav feina? — Lukturņieks jautāja. — Mana vecā kopš pavasara skaitīja: «Vajadzētu Slipsīti pacienāt ar pankūkām, vai, kā vajadzētu.» Bet vasarā bija tā trakā skriešana un lieļie darbi, nekā nesanāca. Tad nu nospriedām tevi uzciēnāt rudenī. Tāds jauks cilvēks!

— Tik daudz jau nemaz nevajadzēja cept, — Slipse gremodams sacīja. — Pāris pankūciņu, un pietiek.

— Ar pāris pankūkām nav nekast! — Lukturnieks lebildā. — Pāris pankūkas apēst nav nekāda māksla. Jā, par mākslu... Pie tevis šogad esot mākslinieks mīlinājies. Vai tā ir laisība?

Slipse piekritoši pamāja, un Lukturnieks runāja tālāk.

— Man patik mākslinieki, viņi ir tādi jauki cilvēki... Mū dabu, staigā pa mežu... Vai tavējais pa mežu staigāja? Ak, staigāja gan! Nu, re... Un viņi, tie mākslinieki, reizem mežā šo to atrod... Vai tavējais neofrāda?

— Siferi! — Slipse atbildēja un uzdūra uz dakšiņas uzreiz trīs pankūkas. Nē, sakiet, ko gribat, bet rauga pankūka parastajai stāv pāri!

— Siferi? — Lukturnieks brīnījās. — Tas nevar būt! Kur mežā siferis var gadīties? Ak tā, graviņā esot salikts! Vēl neticamāki! Zini ko, pasaki, kur tā graviņa ir, es aiziešu paskatīties. Tad uzreiz būs skaidrs, vai tavs mākslinieks bijis muldoņa vai nē!

— Kur tā graviņa atrodas, to es, goda vārds, nezinu. — Slipse, grūti pūzdams, sacīja. Nē, nu vairs nevienu pankūku, pilnīgi izslegts! Bet tā tur, blodas vidū, ir samērā neliela... To vēl varētu...

— Varbūt tava Slipsiene to graviņu zina? — Lukturniece iejaucās sarunā. — Sievietēm mākslinieki visu izstāsta. Visu, visu, visul

— Viņa nezina! — Slipse droši atbildēja. — Mākslinieks bija kārtīgs cilvēks, viņš plurkšķīgas bābas necieta. To nu es varu apzvērēt!

Lukturnieks smagi nopūtās, paņēma pletni un sāka sist mušas.

— Jau rudens, bet vēl nesprāgst! Krit, draņķes, ēdienā... Pankūku mīklā arī bija sakritušas.

— Tā ir maza skāde! — Slipse atmeta ar roku un apēda vēl divas pankūkas. Pēc tam viņš slējās kājās.

Jā, bet tas nebija tik viegli izdarāms! Bija grūti ievilkt elpu un siksna, lai gan atlaista līdz pēdējam caurumam, briesmīgi žņaudza vēderu. Turklāt Slipsei piemētās žagas, un tā ir bistama pazīme!

Tad viņam iešāvās prātā gaiša doma — viņš brauks pie pensionētā veterīnārfeldšera Čaumaslas un prasīs zāles pret žagām un žņaudzējiem. Palīdzēt cietējiem ir feldšeru pienākums!

Jā, bet vai mopēds izturēs viņa svaru? Patiesību sakot, štrunts tas bija, ne braucamais! Riepiņas šauras, spieķiši tievi...

Slipsem laimējās, mopēds neizjuka līdz pašam Caumalas miteklim. Nokāpis no mopēda, Slipse to nemaz neatstutēja pie sienas, jāva, lai gāžas, un pats bez klauvēšanas ieklupa Caumalas ķēķī.

Kāda laime, namatēvs bija mājās un likās par Slipses ierašanos visai iepriecināts. Bet ko viņš darīja, ko darīja pensionētais veterinārfeļdzēris Caumala? Viņš kopā ar lauleni cepa pankūkas!

— Var gan cilvēks ierasties laikā! — Caumala priecīgi iesaucās.
— Mēs tevi jau gaidījām, sēdies tik pie galda!

— Es neēdīšu! — Slipse novaldējās un tas bija sāpīgs vaidējiens.
— Man žņaudz!

— Kuš, kuš, kuš! — Caumaliene Slipsi mierināja. — Nav jau spiesta lieta, gribi — ēd, negribi — neēd. Mēs nupat izcepām tādas smukas biezpiena pankūciņas ar rozinēm un medu.

Slipse vēlreiz novaldējās.

— Oi... Es nevaru, sitiet mani nost, es nevaru. Ļaujiet tikai paskatīties uz pankūciņām ar rozinēm un medu... Par ēšanu nevar būt ne runas!

Slipse paskatījās. Jā, tur uz liela šķīvja ar zilu maliņu gulēja zeltainas pankūciņas un smaržoja. Ak diēs, kā smaržoja!

— Vienu krikšiti, vienu kripatiņu tu vari paprovēt, — Caumaliene milīgi runāja. — Ja negaršo, šplauj ārā!

Un Slipse — cilvēki vien esam! — ar trīcošu roku uzdūra uz dakšīgas kraukšķīgu, smaržīgu un karstu pankūciņu.

Nē, to nevarēja neēt. Kaut ko tādu neēt ir neiespējam!

— Tu būsi vainīga pie mana gala, — smagi vilkdams elpu, Slipse Caumalienei teica. — Dod man vēl vienu!

Caumala tikmēr aplinkus un ļoti neuzkrītoši sāka runāt par māksliniekiem, kas mīl klejot pa dzimtenes siliem, bet Slipse viņu pārtrauca.

— Viņš mežā ir atradis šiferi! Tas šiferis guļ vienā graviņā! Kur tā graviņa ir, es, dieva vārds, nezinu! Oi, kāpēc tu pankūciņas apsmērēji ar medu, tas ir noziegums pret cilvēka dzīvību! Vēl pāris...

Slipse izēda gandrīz visu bļodu un tikai tad saļima. Iekrācās, pabolīja baltas acis un — zlaukti — nogāzās no krēsla.

Bet bojā viņš neaizgāja. Caumala viņam ielēja rīklē skrejamās zāles, kādas dod cūkām, kad tās ir pārēdušās ar veikala ķieģelmaizīti, un Slipse bija glābts.

Kas nolika ar šiferi? Nekas nenotika, jo šifera mežā nemaz nebija. Tas nenozīmē, ka mākslinieks ir melojis, nepavisam arī nelai gan klibais Zvērs bija brīdināts, ka iedzīvošanās nolūkā meklēt zagtu mantu ir noziedzīgi un bīstami, viņš visu rudenī cītīgi noklīboja pa Goskalnu mežu. Lai cītīgā klībošana neradītu aizdomas, klibais Zvērs pie rokas nesa sēņu groziņu. Un sēņot cilvēkam neviens taču nevar aizliegt!

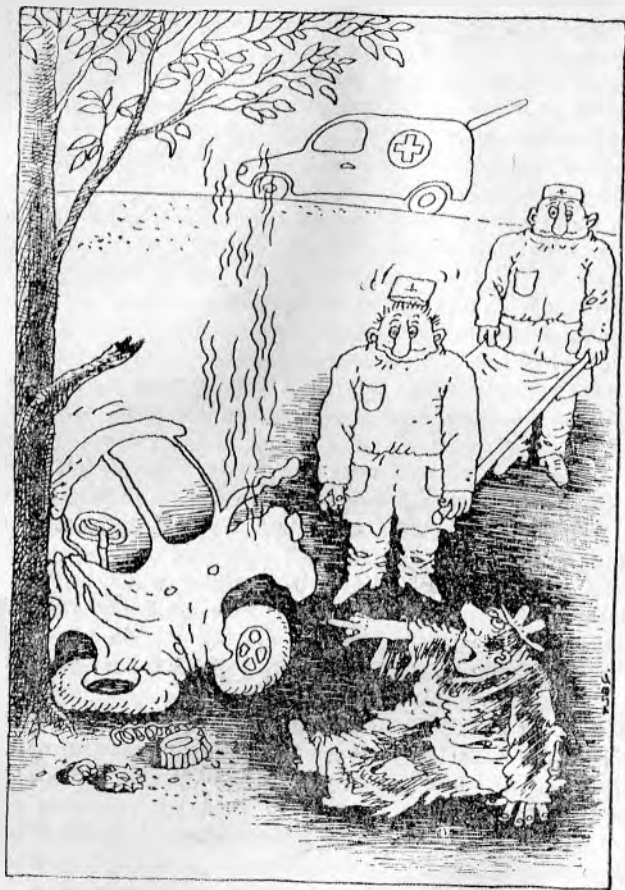
Kādā miglainā un nejaukā novembra dienā klibais Zvērs netālu no šosejas icraudzīja graviņu, kas bija piesviesta pilna ar šiferi. Neticamā ātrumā viņš pielēca graviņai klāt, paskatījās vērīgāk un sāka ļoti rupji lamāties.

Taisnība, šiferis graviņā bija, turklāt vilgotais, un kaudzes virspusē dažas plāksnes izskatījās puslīdz veselās. Bet zemāk rēgojās šifera smalkumi, sajaukti ar ķieģeļu drumslām, dēļu galiem, likām caurulēm un visādu drāzu. Isi sakot, kāds šoferitis graviņā bija izgāzis būvgružas.

Kopš tā laika klibais Zvērs par māksliniekiem un mākslu izsakās visai nievīgi, bet kāda tam nozīme? Mākslai no tā ne silts, ne auksts. Kas attiecas uz Šlipsi, tad pastu viņš izvadā vēl joprojām un izvadās līdz pensijai. Pankūkas gan Slipse vairs neēd. Vēl vairāk, savai Šlipsienei viņš ir kategoriski aizlēdzis pankūkas cept, tāpēc svētdienās pankūku vietā Šlipsiene cep speķi ar olām.

Un Slipse to apēd līdz pēdējam kriksitim.

T. Sergijenko

ARNOLDS AUZIŅŠ

PUTNIŅI UZ PAPIRA

«Kāpēc tik maz putnu gaisā?»
Vientiesīgais taujā.
Tie uz papīrlapām tup —
Papīrs ļaujas.
Pasākums ir noticis —
It kā normāls,
Patiesībā — formāls:

Putniņš uzlaižas uz lapas,
Ne vairs spārnus plivina,
Ne vairs čivina.
Tīš!
Tas tev projām nelaldistes.
Putniņš mazs —
Ķeksis dižs,

- Kā veicas ar jaunās tēlnikas ieviešanu?
— Pagaidām esam tikai ievēduši.

I. Melgailis

AKTRISE MEKLĒ REŽISORU

Patiesībā man vajadzētu strādāt par aktrisi kinostudijā, taču es nīkslu mūsu draņķīgajā iestādē. Darbs reti pretīgs! Cauru dienu grozās apkārt visādi viepļi. Nu apmeklētāji, apmeklētāji, ja jums tā patīk labāk! Visiem nezko vajag, nevienam neko nevar iestāstīt. Pielien tāds viepļis pie mana lodziņa, saverkšķi gīmi iztāpīgās krokās un saldā balstiņā sāk putroties: «Ko rakstīt tur un ko — šitur?»

Ne viņiem ko var ieskaidrot, ne viņi ko sajedz. Mums pat visstulbākie skuķi to iemācās mēneša laikā. Dodiet man jebkuru no mūsu trim veidlapām! Nakts laikā aizpildišu ar aizsietām acīm. Bet šitie — kā tādi auni. Tikko vienam esi ieborējis, otrs jau prašņā atkal to pašu: «Es pie jums pirmoreiz, neko nesaprotu!» Bet mums ir skuķi, kas saprot pat to, kā aizpildīt veidlapas pie blakuslodziņiem. Un mums ir darbinieces, kas pašas spēj izdomāt visāķīgākās veidlapas. Un tādas speciālistes viņi atļaujas traucēt ar saviem muļķīgajiem «Lūdzu, meitenīt, kaš te jārakšta?»

Nu nē, pie pirmās izdevības es eju par aktrisi. Tiklīdz kāds režisors aicinās — momentā un bez domāšanas!

Tur tas iesirmis, nu tas ar to ādas jaku, vai tas gadījumā nav kāds režisors? Ak nav? Bet, spriežot pēc jakas, nu režisors kas režisors!

— Nu, ko jūs atkal putrojaties? Jūs, jūs, pilsoni ādas jakā! Lasīt neprotat? Uzlieciet brilles! Es — rupja? No tāda dzirdu! Nākamaist! Lasīt neprotat? Uzlieciet brilles...

Bet pēc jakas — nu izspļauts režisors! Un deniņi ar tik skaisti iesirmi — kurš katrs tā vis nespēj nosirmot...

— Pilsonīt, jā, jā, jūs, pilsonīt ādas jaciņā! Te, šai vietīņā jārakšta šāds tekstiņš...

Nē, viņš tomēr nav režisors! Tā
jaka tāk ir no mākslīgās ādas!

— Kas ir, pilsoni, ko jūs atkal
nesajēdzat? Jā, jā, jūs ar to māks-
slīgo jaku! Es taču vienam tikko
jau izskaidroju! Jums es vēl neko
neesmu skaidrojuši? Nu, zināt, ja
es katram sāksu skaidrot... Ne-
māciet mani! No tāda dzirdut! Nā-
kamais!

Bet vispār viņā ir kaut kas no
režisorā! Tik seksapils skatiens!

Re, pat tā tantīte ar kūju, kas mīpājas viņam aiz muguras, kļūst
nemierīga. Būžina savus trīs matas, rāda savu vienīgo zobu!

— Pilsoni, pilsoni... Palaidiet taču to pilsoniti ādas jakā bez
rindas!

Āprāts! Ja nu viņš ir pats Fellini? Varbūt viņš Rigā filmē kādus
ārzemju skatus?

— Gracia, sinjoras! Buenas dienas! Te, šai veidlapio, vajadzīgs
jūsu parakstio... Un jūs, pilsoņi, neļaušieties! Netraucējiet pilsonim
aizpildīt veidlapu. Nē, viņš nav mans paziņa! Nē, viņš nav mans
radnieks! Es pati zināšu, ko man pieņemt, ko nepieņemt!

Nē, viņš nav Fellini! Viņš ir Bērziņš — tā te melns uz balla
rakstīts veidlapā. Bērziņš, Bērziņš, vai mums, latviešiem, ir tāds re-
žisors Bērziņš?

— Bez izrunāšanās, pilsoņi! Citādi es aiziešu pusdienās!

Nē, viņš tomēr nav režisors. No režisoriem dveš dzelzs griba, bet
šitas tikai blisnās kā pārbiedēts trusis.

— Nu kur jūs, pilsoni, liemat! Kur bāžaties bez rindas! Jūs, jūs, lai
neistās ādas vamiņi! Es jūs aicināju? Kad es jūs aicināju? Pieņemšu
bez rindas jūs, visi būs jāpieņem bez rindas! Pareizi, pilsoņi, pareizi!
Sadodiet viņam kā pienākas! Tādus vajag mācīt!

Bet varbūt viņš tomēr ir režisors? Vai vismaz režisora palīgs?

— Pilsoni, jūs, jūs, pilsoni ādas jakā! Nu kāpēc tad nenāksiet,
nāciet vien droši visiem garām! Nu, protams, ka tā nav ņirgāšanās,

nu, protams, ka uz manu albidību! Nu, parūmējas, parūmējas, palaiž pilsonīti bez rindas! Viņš nav nekautņa, bet režisors, kas meklē aktrisi savai jaunākajai filmai! Ak nemeklē? Ak nav? Nav režisors un lien bez rindas — kā tiem cilvēkiem gan nav kauna! Nē, es nedošu sūdzību grāmatu! Nē, es nesaukšu priekšniecību! Mūsu priekšniecību jūsu muļķīgās sūdzības neinteresē. Pilnīgi pareizi, ja interesētu, es nevarētu te tā caurām dienām izrunāties un izdarīties! Jums taisnība — mūsu priekšniecība par jūsu sūdzībām tikai pasmejas! Jā gan, jūs esat viens uzbazīgs un kašķīgs tips! Pareizi, es nesēžu istajā vietā! Man jau sen būtu jāsēž kinostudijā, bet es sēžu šai draņķīgajā iestādē un klausos, ko te vāvuļo visādi viepji.

Bet varbūt šai barā tomēr ir kāds režisors? Tad laipni lūdzu bez rindas pie mana lodziņa! Tikai esiet cilvēks, dodiet skaidru mājienu! Nevaru taču es mūžīgi būt laipna pret visiem!

— Ko jūs gribat no gries-
tiem, cienīgā? Plankumi ir
pat saule!

K. Liede

ZĀBAKI AR KAŽOKĀDAS ODERI

Ir ļoti vēlams, lai cilvēka raksturs atbilstu viņa profesijai. Sacītais ir īpaši attiecas uz ērģelniekiem, kuru raksturam obligāli jābūt harmoniski nopietnam, jo ērģeles, kā zināms, ir harmonisks instruments, visvairāk piemērots nopietnas mūzikas atskaņošanai. Uz ērģelēm, atļaujiet aizrādīt, operešu melodijas un vieglprātīgas dziesmiņas spēlēt nevar, tā būtu skaņu mākslas zaimošana. Jo ērģelnieks nopietnāks, jo labāk. Un, ja ērģelnieka raksturs ir pavisam nopietns, tad ir pavisam labi.

Eliasa Plauktiņa raksturs bija pavisam nopietns, tāpēc ērģeles viņš spēlēja ar lieliem, pat visai lieliem panākumiem. Pazīstamais ērģelvirtuozs Eliass Plauktiņš — vai tas neskan sviņīgi un pacilāti?

Ir nerakstīts likums, ka slavenu mākslinieku privātajai dzīvei obligāti jābūt nelaīmīgai un traģiskai, taču nav likuma bez izņēmuma. Teikt, ka Eliasa privātā dzīve būtu nelaīmīga, mēs nevaram, par traģismu vispār nerunājot. Līdz četrdesmit gadu vecumam viņš bija nodzīvojis bez jebkādiem skandāliem un šķiršanās prāvām, jo šķirties Eliass nemaz nevarēja — neprecētam cilvēkam tas nekādi nav iespējams. Lai novērstu nepatīkamus pārpratumus, tūlīt piezīmēsim, ka Eliass nebija ne ciniķis, ne sieviešu ienaidnieks, nepavisami Viņš arī nebija drūms ūpis, kas tup tumšā kaktā un brīžam baismīgi vaid. Kad paziņas stāstīja anekdotes, Eliass smaidīja. Atturīgi, bet tomēr smaidīja, un tas jau kaut ko nozīmē! Diemžēl viņam nebija laimējies sastapt pietiekami nopietna rakstura sievieti. Starp citu, par to nav jābrīnās. Gluži otrādi, mēs brīnītos, ja viņš šādu sievieti būtu sa-

stapis. Mūsdienu sievietēm diemžēl ir raksturīga pārmērīga ļautrība, smiešanās vietā un nevietā, kā arī aizraušānās ar nenopietnu mūziku. Kad Eliass gribēja iet uz koncertu un klausīties kaut ko mūzikas apdvestu, piemēram, rekviēnu, draudzene katrā ziņā viņu vilka uz estrādi, kur pļerkšķ saksofoni, dārd sitamie un danzāmie, bet solists dziedādams rauslās drausmīgās konvulsijās. Nē, to Eliass izturēt ne-spēja, un viņš teica: «Vai nu rekviēms, vai mēs paliekam mājās!» «Paliec mājās!» draudzene atbildēja un aizgāja. Uz visiem laikiem, starp citu. Nākamā katrā ziņā gribēja viņa klātbūtne kviecināt magne- tofonu, kas arī nebija paciešams, pēc tam viņš iepazīnās ar jaunu dāmu, kam pārmērīgi patika dejot, patiesību sakot, kratīties. Ak, ko tur visas uzskaitīt, vienīgi piebildīsim, ka viņas agrāk vai vēlāk pa- grieza Eliasam mugurpusi. Turklāt kratīgā būtne viņu vēl nosauca par drūmu un vecu piepi. Tas bija nepieklājīgi un netaisni sacīts, tāpēc Eliass to pārdzīvoja dziļi.

Jā, kas attiecas uz vecumu, tad gadi neapšaubāmi gāja, un Eliassam pamazām uzmācās smagas domas. Vai tiešām nosliece uz nopietno, mūzikas apdvesto mākslu būs par šķērslī viņa personīgās dzīves nor- malizēšanai?

Jāteic, bija cilvēki, kas Eliasu apskauda. Viņa kaimiņi, Bučenieks un Kliņģeris, katru vakaru pīpēja kāpņu telpā un Eliasu allaž pieminēja ar vārdiem: «Gudrs, velns, nav cilpā ielīdis!» Bučenieku un Kliņģeri zināmā mērā varēja saprast, jo viņi tika turēti stingrās rociņās. Gribi pīpēt — marš, uz trepēm! Tā viņiem pamazām bija radusies dzelzaina pārliecība, ka precas vienīgi līdzsvaru zaudējušie. Eliass, redzat, vēl ir pie pilnas sajēgas, tāpēc viņš joprojām staigā uz brī- vām kājām...

Kamēr kaimiņi viņu apskauda, Eliass neatlaidīgi meklēja pietie- kami nopietnu sievieti un vienlai- kus iegādājās mēbeles. Lūdzu, ievē-

rosim — iegādājās mēbeles, tātad cerības uz ģimenes līdzu viņam nebija zudušas! Protams, mēbeles Eliass izvēlejas tumšos, nopietnos toņos. Tumšu galdu, tumšu skapi, tumšu gultu un tā tālāk. Kā pēdējais viņš nopirka klavieres, un tas arī, protams, bija tumšas, jo klavierēm tumša krāsa pietav vislabāk.

Vai nu tā bija sagādīšanas vai likteņa mājiens, bet tūlīt pēc tumšo klavieru iegādes Eliass beidzot atrada pietiekami nopietna rakstura sievieti. Par viņas nopietno raksturu šaubu nevarēja būt — viņa bija patologanāte, ciliem vārdiem, graizija... Nu, mēs jau zinām, ko patologanāte graiza. Šajā darbā smieties vai trallināt nav pieņemts, tas nebūtu visai taktiski. Arī vārds viņai bija pietiekami nopietns — Idrisa, un Eliasam tas ļoti patika, Idrisa...

Kas attiecas uz Idrisas ģimeni, jebkādi iebildumi pret to atkrita pilnīgi un galīgi. Idrisas tētiņš bija prokurors, māmiņa — revīzijas eksperte, bet tur, kur strādā prokurori un revidenti, neviens vēl nav smējies un nesmiešies.

Lieki būtu teikt, ka Eliasa un Idrisas cerēšanās noritēja nopietni un mērķtiecīgi, bez aušībām, ķīķināšanās un vieglprātīgām sarunām. Tumšsarkanu rožu buķetes, kopīgi simfoniskās mūzikas koncertu apmeklējumi, pastaigas mēnesnīcā un ļoti inteligentas sarunas. Eliass, ar vēsu prātu spriežot, bija nonācis pie secinājuma, ka Idrisa pēc triju mēnešu cerēšanās viņu iepazīstinās ar saviem vecākiem. Kā tad, precīzi pēc trim mēnešiem ielūgums tika saņemts. Tā un tā, Idrisas tētiņš un māmiņa jutīsies pagodināti, ja ērģelvirtuozs Eliass Plauktiņš nākamsvētdien četrpadsmitos nulle nulle ieradīsies viņu dzīvesvietā. Idrisa vēl piebilda, ka tikšanās paredzēta nedaudz svīnīga. Tātad saderināšanās... Un, ja laiks būs jauks, pēc pusdienām, saskaņā ar savu un veselīgu ģimenes tradīciju, visi dosies nelielā pastaigā pa tuvējo mežu.

Sis apstāklis nedaudz mainīja Eliasa ieplānoto apģērbu. Oficiālās pieņemšanās viņš bija paradies ierasties neuzkrītošā tumšpelēkā uzvalkā un melnās lakkurpēs. Taču pēdējās dienās snīga, un cilvēks, kas lakkurpēs brien pa kupenām, izskatās nedaudz smieklīgs. Tātad jāvelk zābaki... Bet Eliasam piemērotu zābaku nebija! Nevar taču uz saderināšanos iet apbružātos slēpju zābakos, pilnīgi izslēgt!

Pēc nopietnām pārdomām Eliass izlēma nopirkt importa zābakus ar rāvējslēdzēju. Tādi maksāja krietni dārgi, vismaz simtu, bet reprezentācijai naudu nekad nedrīkst taupīt.

Diemžēl notikumi ievirzījās drusku citādi nekā paredzēts. Pie apavu veikala durvīm stāvēja inteligents un nopietns pilsonis ar zābaku pāri padusē. Redzēdams, ka Eliass grasās vērt veikala durvis, nopietnais un intelligentais pacēla cepuri un teica:

— Piedodiet par uzmanību, bet vai jums nevajag zābakus? Pilnīgi jauni, individuāls pasūtījums. Man, zināt, tie ir par maziem...

Zābaki patiešām bija jauni. Un gliti, neparasti glīti! Tumšbrūna zamšāda, pabieza kaučuka zole, zvērādas odere. Turklāt augšējo daļu varēja dekoratīvi atlocīt, tieši tā, kā ārzemju modes žurnālos.

— Es tiešām nezinu, — Eliass atturīgi sacīja. — Un kāda ir zābaku cena?

— Piecdesmit rubļi, — inteligentais atbildēja. — Šo summu tie noteikti ir vērti.

Tas nu būtu tā. Bet ko tad, ja zābaki ir par lieliem vai maziem? Cetrdesmit ceturtais numurs? Tātad tieši Eliasa kājai... Turklāt pārdevējs bija ļoti nopietns cilvēks, to uzreiz varēja redzēt.

Labi, Eliass zābakus pirkis. Lūdzu, te būs naudiņa, un paldies par laipnību. Pārdevējs paņēma naudu, pacēla cepuri un pieklājīgi novēlēja:

— Lai jums zābaki labi valkājas!

Vai nu skaisto zābaku, vai cita iemesla dēļ Eliass pie Idrisas vecākiem devās drusku pacilātā garastāvoklī. Nē, jautrs viņš nebija, dies pasargil! Tomēr Bučenieks un Klingēris, ko Eliass sastapa pipējam kāpņu telpā un korekti sveicināja, uz viņu noskatījās drusku izbiedētām acīm.

— Ar kaimiņu vairs nav labi! — Bučeničs pēc britiņa Kliggerim teica. — Viņš ir tāds savāds, turklāt uzcirties, kājās lepnī zābaki un rokās puķes... Tā ir slikta, ļoti slikta zīme.

Eliass Bučenička drūmos vārdus, protams, nedzirdēja. Un ja arī būtu dzirdējis, viņš ticu nekādas vēribas nepieņemtu. Ja cilvēks nes tumšsarkanas rozes savai ligavai, viņš jūtas iekšēji monofīts un pesimistiskus pareģojumus neuzklausa, viņš tos nedzird, viņa ausis skan Mendelsoņa kāzu marša svinīgie akordi, un augošā varenībā gaisu tricina polifoniskās ērģeļu balsis, kas dvēseli savilcīo, paceļ un šķīsta...

Iedams uz autobusa pieturu, Eliass pamanīja, ka viņam blakus lipina sunītis. Tāds mazs, mīlīgs plušķītis. Viņš skatījās uz Eliasu skumijām acīm un vicināja astīti.

— Ej mājās, citādi tu noklīdīs! — Eliass sunītim sacīja. — Mazi sunīši nedrīkst skraidīt apkārt!

Neskatoties uz aizrādījumu, sunītis sekoja Eliasam kā uzticīga ēna. Jā, viņš pat gribēja kopā ar Eliasu kāpt autobusā!

Tas netika pieļauts, Eliass sunīti mīļi norāja un atstāja pieturā.

Kā jau varēja paredzēt, Idrisas un Eliasa saderināšanās noritēja skaisti un svinīgi. Dega sveces, mīrdzēja porcelāns un sudraba galda piederumi, ritēja ļoti intelīgentas un saturīgas sarunas. No sienām ar pabargu nopietnību uz Eliasu raudzījās vecvecāku portreti, bet uz vecvecāku portretiem savukārt vēl bargākā nopietnībā noraudzījās Bēthovena un Vāgnera bistes, kas atradās uz mēlniem postamentiem.

Pēc pusdienām visi četri saderināšanās dalībnieki devās pastaigāties. Ārā bija skaista ziemas novakare, apsarmojuši koki, rietoša saule un viegls, tikko jūtams vējiņš. Eliass paņēma Idrisu zem rokas, un viņi nesteidzami brida pa viegli gurstošo sniegu. Aiz viņiem sekoja Idrisas vecāki un sunītis.

Jā, atkal bija uzradies sunītis, šoreiz drusku lielāks un raibs. Viņš Eliasam sekoja kā uzticīga ēna, reizēm klusām iesmilkstēdamies un nopārtraukti vicinādams astīti.

— Es zinu, kas par lietu, — Eliass Idrisai teica. — Māteļa kabatā man ir tīkliņš, kurā es aizvakar nesu cīņiņus. Suņu oža ir apbrīnojami smaļka!

— Tu esi labeslīgs cilvēks! — Idrisa atbildēja un silti paskatījās Eliam acīs. — Dzīvnieki to jūt intuitīvi.

Ja tā, tad Eliam vajadzēja būt ļoti labeslīgam, jo drīz vien viņam sekoja četri suņi, un visi tie bija priecīgi satraukti, smilstēja un luncināja astes. Idrisas vecāki, kā varēja just, par suņu baru sevišķi nepriecājās.

Un tad notika kaut kas negaidīts — pie Eliasa pieskrēja fan-

tastisks vilka un mopša krustojums un paskatījās uz viņu bezgala skumjām acīm.

Eliam radās nelābas aizdomas, un viņš drošības dēļ iekliedzās:

— Se, projām, neliet!

Bet nelietis nedomāja attālināties, gluži otrādi, viņš tuvojās vēl vairāk, un viņa nosodāmajam piemēram tūlīt centās sekot vēl divi suņi.

Laimīgā kārtā Eliam izdevās paķert koku, un, redzēdami, ka Eliass ir bruņots, suņi atkāpās, taču ne pārāk tālu, ar ciešu apņemšanos savus uzmanības pierādījumus atkārtot.

Tajā brīdī Idrisa sāka smieties. Jā, Idrisa smējās! Vēl jaunāk, sāka smieties arī viņas tētiņš un māmiņa. Eliam sažņaudzās sirds — ak vai, šie cilvēki taču nav nopietni!

— Man šķiet, jūsu zābakā ir oderēti ar suņādu! — Idrisas tētiņš smiedamies iesaucās. — Uzmanieties, jums seko buidogs!

Kā tad, buldogs patiešām atradās nepatīkami tuvu, un aiz buldoga divi kranči.

Tālākais atgādināja jaunu murgu. Eliass Idrisas sudrabaino smieklu pavadībā atsīta vienu suņu tuvošanās mēģinājumu pēc otra, un likās, tiem nebūs gala. Bet Eliasu glāba autobuss, viņš aizskrēja līdz pieturai un bija drošībā.

Mājās Eliass atgrīzās pilnīgi satriekts, viņam šķita, ka notikušais ir jauns sapnis, atliek atvērt acis, un viss izgaiss. Viņš aizvēra acis,

altēra un teraudzīja savus skaistos zābakus ar kažokādas oderi. Nākamajā mirklī Eliass sagrāba nīknums. Tūlīt un bez kavēšanās riebigie zābaki tiks izmesti pa logu! Bet nē, tas būtu huligānisms, tāpēc Eliass, ne mirklī nekavēdamies, zābakus aiznesis un iemetis atkritumu tvertnē. Tur un tikai tur ir to istā vietā!

Eliass patiešām ne mirklī nekavējās, viņš steidzīgi apģērbās, pārāva kājas, pakāra zābakus un žigli nokāpa pagalmā.

Nav ne mazāko šaubu, ka zābaki arī patiešām būtu iemesti atkritumu tvertnē, bet Eliassam aiz muguras atskanēja laipna balss:

— Piedodiet, vai jums šie apavi nav vajadzīgi?

Eliass pagriezās. Viņa priekšā stāvēja neliela auguma pilsonis.

— Jā, — Eliass atbildēja. — Zābaki man spiež.

— Atļaujiet tos apskatīt!

Pilsonis zābakus apskatīja, iebāza stulmā roku un pavērās uz Eliasu pārmelošām acīm.

— Bet tie taču ir gluži jauni! Pārdodiet zābakus man!

— Es jums tos atdodu tāpat, — Eliass atbildēja un gribēja doties prom.

— Mazbrīnī, lūdzu! Vai jums nav sunīša?

Pirmajā brīdī Eliassam gribējās atbildēt kaut ko ļoti ļoti asu, bet, paskatījies uz pilsona labsirdīgajām acīm, viņš īsi atbildēja:

— Nav.

— Zēl, — pilsonis sacīja. — Es, redzat, esmu dzīvnieku dresētājs un pašreiz strādāju ar takšu grupu. Jūsējo sunīti es izdresētu par velti!

To teicis, viņš pacēla cepuri un aizgāja. Eliass savukārt devās atpakaļ uz savu dzīvokli. Pēkšņi viņam ienāca prātā, ka pilsonis sunus droši vien dresēs, uzvilcis zābakus ar kažokādas oderi. Un suņi...

Eliasa kaimiņi Bučeniņš un Kliņģeris kā parasti slāvēja kāpņu telpā un pipēja. Pipēja, pipēja, kamēr kļuva tramīgi — kāds kāpa pa trepēm uz augšu un sinējās.

Bučeniņš parāva Kliņģeri sāpus un čukstēja:

— Nu, ko es pirmā sacīju? Mūsu gudrais kaimiņš kļuvis jocīgs! Jā, dzīve tomēr ir liela traģēdija!

Pēc tam viņi līdzjūtīgi noskatījās, kā Eliass smiedamies ieiet savā dzīvoklī.

— Nelainīgs cilvēks! — Kliņģeris nopūtās, skumji pakratīja galvu un aizsmēķēja vēl vienu cigareti.

ZIGURDS MEZAVILKS

MINŪTES PĀRTRAUKUMĀ

Tajos gados es biju laika tiesnesis lielās arodbiedrību sporta biedrību vieglatlētikas sacensībās «Daugavas» stadionā. Sacensībās piedalījās simtiem sportistu no visām Savienības republikām. Mūsu laika tiesnešu brigādes vecākais tiesnesis bija maskavietis Ulkins, vīrs ar krietnu gadu nastu, labsirdīgām gaiši zilām acīm zem kuplām, sirmām uzacīm.

Atcros: mans uzdevums bija fiksēt trešā skrējiena laiku. Rītēja prickšskrējieni 100 m skrējienā sievietēm. Es kārtējo reizi fiksēju trešās skrējējas laiku — 12,1.

Ulkina zilās acis ar ironijas dzirksteli vēsi raudzījās mani, kad viņš vaicāja:

— Vai tad viņa bija nesmuka?

Tāds vaicājums mani apmulsināja. Tikai brīdi vēlāk sapratu, kas par lietu. Komandām ieskaitīja tikai pirmās sporta klases rezultātus. Bet 100 m skrējienā sievietēm pirmā sporta klase toreiz bija 12,0. Tādējādi šai meitenei es biju iedevis, kā toreiz teica, «haranku». Viņa palika bez ieskaites. No tā brīža vērīgāk lūkojos, kādām meitenēm fiksēju rezultātus...

Ta bija gadījies, ka savas slavenās eņopejas pirmajos ģados mūsu TTT komandas meitenes zelta medaļas izcīņija Kišiņevas atklātajā basketbola stadionā «Inždorstroj». Reizē ar zelta medaļām mūsu basketbolistes no vietējiem sporta karsējiem saņēma milzīgu grozu ar vinogām. Kad šo riņdiņu autors arī tika uzciēnāts, tribinēs atskanēja ģreisirdīgi svilpieni. Saldās oĝas vajadzēja ēst tikai meitenēm. Taču tas nav galvenais, par ko ģribu pavēstīt.

Reizē ar TTT komandas spēlētāju Āriju Rimbenieci, vecmāti pēc profesijas, Kišiņevā bija viņas mazais brālītis Jānis, kas slimoja ar astmu. Ārija domāja, ka klimata maiņa brālītim palīdzēs izārstēties. Droši vien palīdzēja arī, bet ne par to ir runa.

Mūsu TTT komandas dibinātājs un vecākais treneris toreiz bija Oļģerts Altberģs, pēc pirmās izĝlītības inženieris, pēc otrās — sporta speciālists.

Reiz pirms spēles Allberģs pasauca mazo Jāniti uz spēlētāju soliņa un viņam pavisam nopietni ļaulāja:

— Juhan, kā tu domā, vai mēs nevarētu pret «Scrp i molot» komandu spēlēt zonas aizsardzību?

Jānītis divkārt ļutās ļoti ģagodināts — vispīrms, viņš nebija kaut kāds vienkāršs Jānītis, bet likpat kā svešzemņu Juhan; otrkārt, vecākais treneris ģribēja zināt viņa domas.

Abi iļģi pārrunāja spēles plānu. Kad TTT komanda pēc spīvas spēkošanās bija uzvarējusi, Jānītis priecīģs pielēca kājās un metās apsveikt māsu. Viņš bija kā starojoša saulīte! Kā ne, viņš taču arī bija kaut ko darījis, lai mūsējās uzvarētu. Bet tas arī vēl nav galvenais.

Galvenais ir tas, ka Jānis Rimbenieks ir Latvijas jaunatnes izlases treneris, un PSRS tautu spartakiādē viņa audzēkņi, kurus palīdzēja vadīt pats Maigonis Valdmanis, visiem par pārsteīģumu izcīņija bronzas medaļas.

Uz ko ģan tādu mazu cilvēkbērnu nevar pierunāt! Ipaši ja pierunātājs ir tik ļabsirdīģs un ziniģs cilvēks kā Oļģerts Altberģs.

Savu pirmo lielāko panākumu PSRS meistarsacīkstēs TIT komanda guva 1959. gadā, pārspēlējot uzvarot Gruzijas Politehniskā institūta komandu. Mūsu vienības balsts bija pavisam jauniņā Skaidrite Smil-
džiņa (Budovska). Gara auguma spēlētāju meklēšana nedeva mieru gruzīņu komandas trenerim Ļevam Dzekonskim.

Reiz pie viņa piegāja Tbilisi dinamiešu milzis Anzors Ležava:

— Paklausies, Ļev, man ciemā ir māsa. Vai tu viņu negribi pamēģināt basketbolā? Mēs varētu aizbraukt.

Nebija ilgi jāgaida, kad Dzekonska volga ripoja pa kalnu ceļiem, un tās īpašnieks bija cerību spārnots, ka redzēs patiešām gara auguma meiteni. Anzors taču bija īsts milzis — 210 cm.

Kad pēc ilga brauciena viņa mašīna beidzot apstājās Anzora mājas priekšā, viņiem pretī iznāca nu pavisam parasta meitene.

Treneris neslēpa savu lielo vilšanos.

— Ja es tevi tāpat vien būtu lūdzis aizvest mani uz mājām, tu taču to nebūtu darījis! Un es jau nemaz neteicu, ka viņa ir gara, — Ležava taisnojās.

Nav dzirdēts, ka Dzekonskim būtu izdevies sameklēt kādu slaida auguma meiteni, un viņa komanda jau daudzus gadus vairs nav augstākajā līgā.

ANTONS BARISJANS

KLEKŠAINĀ MĪLESTĪBA

Edgars pa gabalu neizskatījās pēc dzērāja, bet pēc zirgu pulša.

*

Darbā Edgars vienmēr bija tērpies elegantās ādas biksēs, bet apkārt staigāja basām kājām.

*

Par dzērāju Edgars kļūst jaunībā Lietuvā, kur viņam nesekoja Kristīnes modras acis.

*

Pēc mūsu tagadējiem noteikumiem Edgars būtu jāsūta ārstēties no dzeršanas.

*

Labsirdīgais Edgars palīdzēja zēnam pacelt smago graudu maisu, kas bija atnācis uz darbu muižā tēva vietā.

*

Kristīnes pastāvīgais atturīgums padara viņu par pareizu latviešu sievieti.

*

Stallapuiša Edgara sarkanā sirds caur krūmiem bija redzama jau pa gabalu.

*

Ar savu rīcību Kristīne pierāda, ka ir īsta Latvijas darba jaunie, kura nebaidās pat no piedzērušiem vīriešiem.

*

Kristīne valkāja garus brunčus, garas bizes un garas skropstas.

*

Skaidrajai Kristīnei varēja redzēt cauri, bet Edgaram, kas ir līdz kaklam muižas purvā, nevarēja.

*

Kristīne jau no mazotnes centās izveidoties par skaistuli, un tāpēc Edgars to aizstāvēja pret citiem muižas stallapuišiem.

FONDI UN LIMITI

Apgādes bāzes pārvaldniekam R. Kalniņam

Sveiks, Rūdit!

Tev raksta Ćurkstiņš. Klases biedrs. Tas pats, kas skolas vestibilā izdauzīja biezo logu stiklu. Desmit kvadrātmetri izbira kā nebijuši... Nejauši uzzināju, ka esi atgriezies dzimtajā pilsētā. Gribētos satīkties, aprunāties. Tavu mājas adresi diemžēl nezinu, tāpēc rakstu uz darbu.

Mana adrese Riņķa ielā 18.

Tavs Janka.

Pils. J. Ćurkstiņam, Riņķa ielā 18

Atbildot uz Jūsu iesniegumu par biežā logu stikla iegādi, paskaidrojam, ka stiklu fondi šim ceturksnim izsmelti.

3. noliktavas prečzinis A. Bļauris.

Apgādes bāzes pārvaldniekam R. Kalniņam

Labdien, Kalniņ!

Ķerēju saņemt Tavu atbildi, bet man atrakstīja kaut kāds prečzinis Bļauris. Ar kādām tiesībām šitais Bļauris raksta, ka stiklu fondi esot izsmelti?! Resnais Pičs, es ar viņu sēdēju vienā solā, tagad strādā apgādes pārvaldē un apgalvo, ka stiklu mums esot gana. Viņš arī labprāt satīktos ar Tevi, atcerētos skolas gadus.

Tavu mājas adresi joprojām nezinu.

Ar sveicienu Janka Ćurkstiņš.

Biedram J. Čurkstiņam, Riņķa ielā 18

Sakarā ar Jūsu sūdzību par prečzini A. Bļauri paskaidrojam, ka veikta rūpīga sūdzībā minēto faktu pārbaude. A. Bļaurim par neiejūtīgu attieksmi iesniegumu izskatīšanā izteikts rājiens. Esam griezušies apgādes pārvaldē ar lūgumu stikla papildfondu saņemšanai. Par rezultātiem informēsim.

Nodaļas vadītājs V. Jucis.

Apgādes bāzē, R. Kalniņam

Cienijamais Kalniņ!

Kāpēc Tavi darbinieki vajā mani ar kaut kādiem stiklu fondiem? Vai tiešām fondi un lūgumi Tev svarīgāki par bijušajiem klases biedriem? Ceru, ka Tu tomēr izpildīsi manu lūgumu.

Gaidot atbildi — joprojām Janka Čurkstiņš.

God. b. J. Čurkstiņam, Riņķa ielā 18

Izņēmuma kārtā Jums ārpus apstiprinātajiem lūgumiem iedalīti divsimts piecdesmit kvadrātmetri stiklu. Minēto precī varat saņemt trešajā noliktavā no pulksten astoņiem līdz septiņpadsmitiem.

Bāzes pārvaldnieks b. R. Ruckis.

Apgādes bāzē, Kalniņam

Man nav ne transporta, ne krāvēju, ne vajadzības ķēpāties ar stikliem. Vari tos iesāļit. Mana adrese, Tavai zināšanai, joprojām Riņķa ielā 18.

J. Čurkstiņš.

Cien. b. J. Čurkstiņam, Rīnča ielā 18

Sakarā ar b. Rucka pašrocīgu rezolūciju, Jums iedalītie logu stikli ar mūsu transportu nogādāti iesniegumā norādītajā adresē. Preču transporta pavadzīme 464450.

Lūdzam segt debitora parādu par stikliem un transportu ar pārskaitījumu vai naudas pārveidumu.

Pavadzīmes norakstu pievienojam.

Galv. grāmatvedis A. Rubulis.

Apgādes bāzē, Kalniņam

Ej pupās ar stikliem un naudul

Čurkstiņš.

Pilsonim J. Čurkstiņam, Rīnča ielā 18

Ar šo darām zināmu, ka materiāli par atteikšanos apmaksāt Jums iedalīto un piegādāto logu stiklu divsimts piecdesmit kv. m. nosūtīti tiesai debitora parāda piedzīšanai. Pievienojam aprēķinu par apgādes bāzei nodarītajiem zaudējumiem, ieskaitot stiklu vērtību, transportu, krāvēju darba apmaksu un soda naudu par kavējumu.

Bāzes direktors R. Kalniņš.

Galv. grāmatvedis A. Rubulis.

Lēmums,

Piedziņ no Jāņa Jāņa d. Čurkstiņa, dzīvojoša Rīnča ielā 18, par labu Apgādes bāzei debitora parādu un tiesas izdevumus.

Sakarā ar to, ka debitors parādu labprātīgi segt atsakās, piedziņu vērst uz J. Čurkstiņam piederošo mantu, tai skaitā divsimt piecdesmit kvadrātmetriem logu stikla.

Tiesnesis O. Lejiņš.

VECĀ TANTE PIE TELEFONA

Viņa šļūkā pa manu dzīvokli siltās rūlainās istabas čibiņās.

Viņai ir stipri uzkuņpusi mugura, lai gan vecīte cenšas turēties cik spēdama stalti. Savus gadus, miļā, nenoslēpsi, un savu nespēku arī ne! Tomēr man patīk tāda rakstura stingriba. Vispār, man patīk šī vecīte, kuru es saucu par tantī, lai gan rados mēs laikam gan neesam. Vai varbūt tomēr esam? Ja rēķinus sākot no Ādama un levas, tad visi cilvēki savā starpā drusciņ iznākot radi, un tas tā varētu būt, jo katrā no mums var atrast drusciņu tā, tā un vēl arī tā cita cilvēka īpašību. Labo un sliktu, es domāju. Tante ir ļoti lab-sirdīga. Kad dzīvokli atskan uzstājīgs tālruņa zvans, gandrīz vienmēr visnepiemērotākajā laikā, un es jau viebjos, jo ieritinātais domas pavadēns draud teju, teju satrūkt, vecā tante nekad neskaīšas, viņa veicīgi vien piecāpo pie aparāta un paņem klausuli mazdrusciņ tri-čošajā rokā:

— Hallo!

Es nekad nesaku «hallo», es vienmēr atbildu «jā». Tante saka «hallo», un izmācīt citādi viņu nav iespējams. Un beigu beigās vai tad nav vienalga, kā cilvēks atsaucas pie telefona aparāta, svarīgākais taču ir un paliek, ka atsaucas! Stāsta, citās zemēs esot pavisam īraki, tur cilvēks uzzvanīts pats nosaucot savu vārdu. Nu nē, es nu gan neiešu jums savu vārdu teikt, jo sevišķi, ja ņem vērā nepareizo savienojumu briesmīgi augsto procentu. Līdz šim brīdim netieku skaidrībā — un maz ticams, ka man kāds kādreiz šo skaidrību iedos — kāpēc tas tā. Pa manu numuru apskaužami neat-laidīgi un regulāri zvana tie, kuriem vajadzīga autobāze, bērnodārzs un labora-

torija, stipri relāk prasa studiju un kaut kādu mistisku torgu. Vairāki jauni vīrieši manā dzīvoklī meklē Maiju, meklē nepickapīgi, gan dienas, gan nakts stundās. Es viņiem jūtu līdzī, bet es taču nedrīkstu uzurpēt svešu vārdu un, tā sakot, uzņemties atbildību par svešu likteni. Tāpēc es Maijas pielūdzējus dzenu projām. Jācer, ka nepazīstamā Maija vismaz ir smuka. Tāpat jādodomā un jācer, ka reizi pa reizei uzbrucēju — es patiesībā gribēju sacīt pielūdzēju — kohortai

tomēr izdodas dabūt pareizo savienojumu un līdz ar to vismaz izdzirdēt viņas balsi. Vai mūsējās būtu tik lūdzīgas? Cik interesanti, ja tā padomā. Vienreiz viens ļoti dusmīgs tips zvanīja no tālas malas — īsi pēc pusnakts, «kad visi jau dus» — un izaicinošā balsi teica:

— Nu, Maija Eduardovna, tagad tu beidzot runāsi ar mani!

Es nedaudz samulsu, vispirms tāpēc, ka biju izrauta no gultas un, otrkārt, uzkrītoša bija oficiālā vārda un un tēva vārda lietošana vienā elpas vilcienā ar miļvārdiņu «tu». Bet kas gan tur īstenībā uzkrītošs? «Tu» jau var pasacīt arī nicināmam un nīstam cilvēkam, ja tāda reize pienāk.

Es pašpārliecinātajam tēvainim atcirtu, ka nerunāšu vis ar viņu. Es biju pārskaitusies. Tas bija jau kurais nepareizais zvans šajā diennaktī. Tāpēc es neielaidos diskusijās ar ērcīgo tālrunnieku, bet nometu klausuli, lai viņš manis pēc domā ko grib.

Es jutu, ka nepareizo tālruņa sarunu iespaidā sāku vērsties par kļusu cilvēknīdēju. Man bija sāpīgi to apzināties. Bet kad nu tie nepareizie zvani vienmēr atskanēja nelaikā! Kaut jel man būtu pie

rokas cilvēks, kuru sūlīt pie telefona tad, kad pati strādāju! Es atce-
rejos, vienai manai paziņai bija mammas, viņai trakoti patika tērzēt pa
telefonu, arī ar cilvēkiem, kuri bija piezvanījuši nepareizi, viņa izru-
nājās ar tiem kā ar tuviem draugiem un radiem, bieži vien pārsprieda
tās dienas aktuālākos notikumus un pat guva šādu tādu vērtīgu infor-
māciju. Būtu man tāds labais gars mājās!

Ai, cik reti piepildās cilvēka sirds vēlēšanās!

Man piepildījās. Drīzumā manā dzīvoklī uzradās labdabīgā tante
ar siltām čībām kājās.

Man ir nopietnas aizdomas, ka tantes sirdij nepareizie telefona
zvani ir tuvāki par pareizajiem. Šādā gadījumā viņai bija jāsauc pie
klausules mani un pašai gluži vienkārši nekādas izplāpāšanās neiz-
nāca. Toties, ja meklēja, piemēram, to pašu bērnodārzu, tante, ne-
veiksmīgo zvanītāju zēlodama, neatteica vis strikti, lai liek vien klau-
suli nost, bet gan iejūtīgi pajautāja, kas viņam, pieaugušam cilvē-
kam, tai bērnodārzā būtu vajadzīgs. Viņai grūti nācās saklausīt
meklētās personas vārdu un uzvārdu, tāpēc viņa ilgi un pacietīgi
pārrajautāja, vienmēr viņa klausīdamās sakļūdījās par jaunu, šī
krietnā dvēsele. Nu jā, vecums taču, ko tur var gribēt, nav jau dzirde
vairs kā rozainajās dienās. Tante no savas puses piedāvāja citus
iespējamus vārdus un uzvārdus, un beigās viņa apsoliya meklētajai
personai, kura parasti neatradās uz vietas, pateikt siki un smalki
visu, kas vien būs vajadzīgs. «Ko jūs, ko jūs, man tas nemaz nav
par apgrūtinājumu!» tante jūsmīgi fleitēja klausulē, kad runātājs
otrā galā apliecināja savu izbrīnu par tādu labestību. Viņai, lūk, laika
bija diezgan, viņa varēja atļauties būt laipna un iejūtīga, jā,
viņai bija abas šīs mūsdienās tik augstu vērtētās īpašības. Reizēm
gan man šķita, ka tante runā mazdrusciņ par daudz, varēja taču pa-
teikt: nav, un viss. Bet tantei nu reiz bija tāds raksturs. Un, sarunu
par tēmu «bērnodārzs» beigdama, viņa mēdza sirsnīgi nopūsties un
teikt, ka savus mazbērniņus viņa tai bērnodārzā vis nesūtītu.

— Ko, vai pie jums kaut kas nav kārtībā? — balss uztraucās.

— Vai, mīļā sirds, nu kāpēc jūs uzreiz tā domājat! — tante ņēmās
mierināt. — Es tikai domāju, ka bērnam istā vieta ir ģimenē, tur
viņam jāaug kā sirsnīgai azotē...

Un kādā sirdī līdz ar to bija iekritusi rūgtu pārdomu sēkla. Vai nu tā vajag, mīļā tante!

Reiz lādzigā tante bija pieņēmusi — telefoniski — kādu garu pārskatu. Divās ailītēs viņa bija kārtīgi sarakstījusi dažādus ciparus. Tante bija ārkārtīgi lepna. Kad es par to uzzināju, jutos spiesta krietnajam vecajam cilvēkam kaulrīgi aizrādīt, ka jaukties svešās kompetencēs nav labi. Ko viņa tagad ar šiem cipariem iesāks? Tie droši vien jānodod kaut kur tālāk, tādas lietas vienmēr jānodod kaut kur tālāk un augstāk, pat tad, ja tās it nevienam, nu nevienam pašam un neizņemot nav vajadzīgas. Tante uz mirkli kļuva domīga, pagrozīja savu sirmo galviņu, bet tad izslējās varen stalti un sacīja:

— Bet viņš jau man lika, lai es pierakstu.

— Un neteica, kas zvana?

Nē, to runātājs nebija uzskatījis par vajadzīgu paziņot.

— Un nenorādīja arī, kur šīs ziņas tālāk nododamas?

— Nē, — tante noteikti atbildēja, — viņš man tikai lika pierakstīt. Un to es izdarīju.

Viņa triumfēdama uzlūkoja papīra lapiņu, uz kuras cipari bija sarakstīti pavisam spraunā rokrakstā. Ja ciešāk ieskatījās, starp mūsu abu rokrakstiem bija rodama zināma līdzība.

Nu, ja apstākļi tiešām bijuši tādi, tad tantes vaina bija minimāla.

Pati viņa uzskatīja, ka par kaut kādu vainu nemaz nevar runāt. Viņa bija izpalīdzējusi cilvēkam. Vai tas varēja būt slikti?

Ar laiku tante sāka pa mazai drusciņai pārkāpt savas pilnvaras un tiesības. Ai, tas ir tik cilvēciski! Viņa, šī mīļā bēdniece, itin labi bija iepazinusi to cilvēku balsis, kuri mēdza man zvanīt. Un viņa — nu iedomājieties tikai! — nesauca mani pie telefona pēc jebkura lūguma. Piemēram, ja zvanīja brīdī, kad, pēc tantes domām, es nopietni strādāju, viņa laipni atteica, ka tagad gan nevarot. Es, rau, esot izgājusi. Kur? Nu, to gan viņa nezina. Vai tad viņai kāds ko sakot? Sai brīdī viņas balss kļuva dikti žēlabaina, man bija skumji klausīties, un laikam vecajam cilvēkam jūta līdzīgi arī zvanītājs. Viņš teica tantei, tā nu gan neesot nekāda lieta. Visiem esot jāzina viss par visiem, nu, vismaz par saviem tuvākajiem. Un vai tante man neesot tuvs cilvēks?

Tante teica, ko jūs, ko jūs, es, tāda vecenel

Runātājs aprādīja, es jau nu arī vairs neesot pašā pirmajā jaunības ziedonī.

— Vai, tikai viņai gan to nesakiet! — tante uztraucās. — Viņa tad kļūst briesmīgi nikna!

Klausulē atskanēja smieklī. Tādi... nu, divaini smieklī. Man, piemēram, šādi smieklī nepatīk, sevišķi, ja tie var attiekties uz manu necilo personu. Labi, es vairs neesmu nekāda vidusskolniece, bet jūs, zvanītāj? Pats vecs grabaža!

Tante pa to laiku stāstīja, viņa vairāk par visu cilvēkos vērtējot vienkāršu cilvēcisku iejūtību.

Viņas sarunas biedrs tīri bez kāda iemesla purdēja, ka iejūtība nu tieši neesot mana rakstura spilgtākā iezīme.

Ķerlis tāds! Ko tu vispār zini!

Ari tante atļāvās zvanītāja apgalvojumu apstrīdēt. Viņa teica, tik fraki nu atkal neesot. Man jau, cilvēkam, arī neklājoties viegli. Ko tāds galvas darbs vien nemaksājot! Sēdi tik un domā, domā un raksti!

Te es tantei būtu varējusi tikai piekrist. Viņas sarunas biedrs, kā par nelaimi, bija preļējās domās.

— Ko jūs! Kas tad nu tieši viņai par īpašiem grūtumiem! Tāpat jau drukā vai visu, ko uzrakstījusi... Citiem, piemēram, nedrukā.

— Jā... — tante dziļdomīgi nopūtās. — Ko nu es, mīļā sirds, par to varu zināt.

Tante bija pasākusi visus, ar kuriem pa tālruni sarunājās, saukt par mīļajām sirdīm.

— Bet es zinu! — otrā galā spurojās.

— Jā, jā, — tante nopūtās atkal. Man radās aizdomas, ka viņa par varītēm grib uzzināt ko vairāk. Nu, ja tā, tad lai ņem par labu visu, ko tagad dabūs dzirdēt!

— Klausieties, jūs vienā dzīvokli dzīvojat... Vai jūs, roku uz sirds uzlikusi, varat teikt, ka viņa tiešām ir labs cilvēks?

Tante kavējās ar atbildi. Es neapšaubu, ka tante ir godīgs cilvēks, taču šajā reizē viņa varēja arī nedaudz dedzīgāk aizstāvēt manas pozīcijas.

Tante kavējās... Sarunas biedram, apķērigam cilvēkam, ar to pietika.

— Lai tas paliek starp mums, — viņš pacilātā balsī teica, — bet tas man jums tomēr jāpasaka: ne viss ir zelts, kas spīd!

Tad viņš lika nodot man sīrnīgus sveicienus un nolika klausuli. Mēs ar tanti mazdruciņ samulsušas uzlūkojām viena otru.

— Re nu, — tante teica.

— Tu ar savu plāpāšanu! — es dusmojos. Bet tante raudzījās mani ar tādu līdzcietību, ka man pamazām sāka pašai sevis mesties žēl.

— Tiešām nebiju domājusi... — es stostijos. Un tiešām, es nebiju! Toties tagad nu es varēju domāt, cik man gribējās. Man pat bija jādomā. Un es to darīju, un tās nebija pašas patīkamākās pārdomas, kas man tagad gūzmām gāzās virsū.

Paziņa brīnījās, kad nākamajā reizē es pati gadijos pie telefona un runāju tādā stipri vien padzisušā balsī. Paziņa izteica vēlēšanos mani redzēt.

— Es nezīnu, — es sacīju. — Man ir briesmīgi maz laika.

— Jā, tu jau strādā kā zvērs! — paziņa pus aprīņojot, pus žēlojot iesaucās. — Cik reižu neesmu teicis, nedari pāri savai veselībai!

— Jā, tas tiesa, es jūtos stipri vien ne tā, — es nopūtos no sirds.

— Nu redzi! — klausulē vibrēja pēc skaņas pilnīgi neviltsots safraukums, zinātniski atbilstošā devā jaukts ar līdzjūtību. — Tu iedzisi sevi kapā! Kur tad tev tā jāskrien! Nekāda jaunā arī vairs neesi... — te viņš druciņ aprāvās, bet tad braši turpināja: — Ko nu par to, visi mēs tādi. Man arī vakaros bieži vien sirdī dur. Vai tev nedur?

— Nupat drusku iedūra, — es sacīju, un tā bija patiesība.

— Vai dienī, nejokol — paziņa ievaimanājās. — Tev taču tik laba poliklīnika, sauc mudīgi dakteri!

— Ko nu par niekiem uzreiz dakteri, — es sacīju. Man bija tāda māpniecīga nevēlēšanās turpināt šo sarunu.

— Tie nav nieki, — paziņa uzņēma toni zemāk. — Klausies, tev tur mājā tagad dzīvo kaut kāda tantiņa?

— Tante, — es izlaboju.

— Lai viņa tev pavāra tējiņas, — paziņa mācīja. — Un vispār, ja tev cilvēks mājās, liec, lai tevi vairāk aptek! Lai paskraida tavā labā!

— Vecs cilvēks, — es sacīju. — Un, zīni, viņa nav no čaklajām. Drīzāk man jāaptek viņa.

— Nē, tas ir par daudz! — paziņa viņā galā būtu sasitis plaukstu, bet tad viņam būtu jāizlaiž klausule no rokas. — Tu taču vienkārši ļauj sevi apcelt! Tu, tāds ievērojams cilvēks!...

— Kur nu ievērojams, — es sacīju.

— Nu, nu, nav tik traki, — paziņa mierināja. — Ne jau visi var būt pirmā lieluma zvaigznes. Un fonam, vai zīni, vispār arī jābūt. Kur tad bez fonam! Kā tad bez fonam! Bet tu daudz nebēdā. Ieļ cilvēkiem vēl sliktāk. Un to tanti... liec, lai tā tante skrien!

— Manis dēļ neviens neskrien, — es teicu ar rūgtu uzsvāru. — Ja tā padomā, tiešām nelaisnība... Pagaidi, ko es tev nupat gribēju pasacīt... mana balss kļuva maķenit spriganāka. — Tiešām, kāpēc tu nevarētu atnākt cimos? Pa ceļam iegrieztos aptiekā... Un tirgū pie zāļu veceņiem.

— Es nezīnu, kādas zāles vajag, — paziņa kļuva nervozs.

— Viņas zina, — es mierināju. — Tu tikai pasaki: pret sirdi duršanu. Un miegs man arī pa naklim nenāk.

— Es tai tautas medicīnai neticu, — paziņa drūmi pavēstīja. — Un vispār... nē, nē! Nopirkšu kaut kādas zilās kurpītes, nezīnādams, protams, un tu būsi pagalam. Ko tad?

— Nu, tad es būšu pagalam, — es koķeti iesmējos. — Ak, ko turf Bel atnākt taču tu atnāksi? Tev pa ceļam divas aptiekas...

— Es nevaru iet ciemos.

— Bet ko tad tu man zvanīji? Es domāju...

— Tāpēc jau es tev zvanīju, — paziņa steidzīgi skaidroja, — lai pateiktu, ka nevaru. Nu, atnākt ciemos. Es šinīs dienās esmu briesmīgi aizņemts.

— Nu, bet nākamajās? — mana balss kļuva lūdzoša.

— Un nākamajās arī aizņemts.

— Noteikti? Man tā būtu gribējies... Man tā vajag drauga, īsta drauga palīdzību un atspaidu. Turklāt man tev jādūdz padoms...

— Padoms? — paziņa kļuva uzmanīgs.

Ā, padomu tu būtu ar mieru, padomi ir bez maksas!

— Redzi, — es teicu šausmīgi kautrīgi, — man pašlaik traki sa-nācis ar naudu, un man likās, tu jau nu katrā ziņā...

— Jā, — paziņa drūmi sacīja. — Būtu tu man teikusi agrāk... Es nupat vienam aizdevu. Un vispār, es braucu komandējumā.

Es īsi ieelsojos.

— Kad es atbraukšu mājās, es tev piezvanīšu, — paziņa solīja.

— Vai es to vairs sagaidīšu, — es teicu. — Man ir tādas [aunas priekšnojautas.

— Priekšnojautas nekas nav! — paziņa lietišķi aizrādīja. — Nelici priekšnojautām! Tas nav zinātniski!

— Bet... — es stomījos.

— Turies! — paziņa moži blēja. — Un, kā jau teicu, kad atbraukšu, piezvanīšu! Es ceru, tad tu būsi vesela. Un par tām naudas lietām nekrenķējies, tādas nelaimes nāk un aiziet. Un cik tad tev vienai vis-pār vajag.

Bet tante? Es gribēju teikt, taču klusēju.

Mēs vienlaikus nolikām klausules. Un es paliku sēdam — nu tā, kā dieva nepieņemta.

Garām gāja tante. Savās siltajās, rūtainajās istabas čībās.

— Re, ka tev nevajadzēja, — viņa sacīja. — Es būtu labāk izda-rījusi. Tu jau nepavisam nemāki ar cilvēkiem runāt.

Būtu labāk mani pažēlojusī Man sirdī bija tāds ziemeļīgs caurvējš, un es vairs nespēju to izturēt. Man vajadzēja līdzjūtības, un es cēlos un gāju meklēt lanti, lai piespiestu savu gurdo galvu pie viņas puķainā flaneļa mājas tēpa.

Vai jūs varat iedomāties, to lanti vairs nevarēju atrast! Lai gan viņa man šajā brīdī bija briesmīgi vajadzīga.

Tante bija pazudusi.

Tas bija briesmīgi, un man gandrīz tiešām sāka durt sirdi. Taču man par laimi tantei bija pārāk laba daba, lai viņa pamestu mani uz visiem laikiem. Pagāja tāds brīnišķs, un tad atkal reizēs, kad man bija steidzams darbs, un reizēs, kad gribējās domāt, un arī, kad vienkārši nepatika celt klausuli, to manā vietā izdarīja viņa, un klusajā dzīvoklī tad noskanēja viņas nedaudz trisošā balsī sacītais «hallo!», jo citādi atsaukties viņa nav iemācāma, mēs par to jau runājām.

Tante ir labs cilvēks, par to es esmu cieši pārliecināta. Kaut tikai viņa atkal reizi pa reizei neielastos garākās sarunās ar cilvēkiem, kuri man zvana, kaut viņa necenstos uzzināt viņu domas par mani.

Tas nav vajadzīgs, mīļā tante, tas no visas tiesas nav vajadzīgs!

— Es saku: man attēls ir, bet nav skaņas!

I. Melgaitis

VIENS PROCENTS

Milicijas pilnvarotais Griebšus grūtsirdīgi pētīja kaut kādu dokumentu, reizumis paberzēdams te vienu, te otru ausi.

— Piķis lai parauj, — viņš bažīgi murmināja. — Un atkal mans iecirknis pēdējā vietā. Noziedzība ceturkšņa laikā, iznāk, palielinājusies par 0,99 procentiem...

Drumās pārdomas pārtrauca telefona zvans. Zvanīja priekšnieks.

— Izlasīji? — viņš bez jebkāda ievada apvaicājās.

— Izlasīju...

— Vai ielīdumu iecirkņa procentus redzēji?

— Redzēju...

— Bet secinājumus neizlasi?

Klausulē kaut kas noklākšķēja, un saruna beidzās. Pilnvarotais smagi nopūtās, lēni piecēlās kājās un devās uz durvju pusi. Bet pa durvim tajā brīdī pa kaklu pa galvu iedrāzās garais šķeists, kolhoza brigadieris Greičus.

Pilnvarotais atgriezās pie galda un atkal apsēdās.

— Vai kaulainā tevi, Greiču, šurp atdzina? Tā jau var infarktu saķert...

— Nevis kaulainā, bet tas sasodītais Gurkšts. Veselu maisu rudzu acu priekšā aizstiepa uz krūmiem. Tieši pa kartupeļu lauku aizvilka. Ejam ātrākt...

Pilnvarotais ar brigadierī rūpīgi apskatīja nozieguma vietu. Mikstajā kartupeļu lauka zemē visu varēja lasīt tikpat kā grāmatā. Skaidri bija redzami Gurkšta greizo pēdu nospiedumi.

— Nav pirmā reize. Atkal dzis kandžu, vajag vienreiz viņu stingri paņemt priekšā, — brigadieris dusmojās, slaucīdams sviedrus no plikā paura.

Pilnvarotais pastūma cepuri uz pakausi un kļuva domīgs.

— Vai tu, Greiču, pats savām acīm redzēji, kā viņš stiepa to maisu?

— Pats neredzēju. Petrēns redzēja pa gabaļu. Pazina pēc kažoka — viena piedurkne atplisusi.

— Hm... Tātad zagļa seju viņš neredzēja, tikai kažoka piedurkni...

— Jupis viņa ģīmi būtu varējis redzēt, ja viņš lida pa kartupeļiem čelrāpus kā āpsis... Izdari kratišanu un atradīsi — ja ne mājās, tad krūmos, — kas to kandžas dzinēju nezina...

— Kratišanu? Kratišanai vajadzīga sankcija... Un ja nu tās nav

Gurkšta pēdas? Ja tas ir kāda cita greizkāja darbs? Tad ķer vēju tirumā. Bet rezultāts? Noziedzība mūsu Vaiļeļūnu iecirknī uzreiz palielināsies par vienu procentu, neatklāto gadījumu skaits tāpat palielināsies par vienu procentu. Priekšnieki man par to jau tāpat velk ādu pār acīm.

Brigadieris pārsteigts atpleta muti.

— Zini ko, Greiču, norunāsim tā. Aizej tu pats pie Gurkšta, atņem nozagtos rudzus un kārtīgi sadod viņam pa kaklu. Lai turpmāk zinātu. Bet, ja es pats atradīšu pie viņa tos rudzus, ja viņu arī sodīs, noziedzība mūsu iecirknī vienalga par vienu procentu...

Brigadieris sirdīgi nospļāvās.

— Kaut tevī pērkons! Iznāk, ka tu šeit esi ielikts procentu dēļ, nevis zagļu ķeršanai... Ja jau tādas tās lietas, es pats tam Gurkštam uzbēršu uz kakla pusotra procentu...

Greičus pagriezās un aizsteidzās lieliem soļiem.

Pilnvarotais atvilka elpu: viens procents bija izglābts. Taču izrādījās, ka elpas atvilkšana bija notikusi par agru.

Nākamajā dienā pie pilnvarotā kliegdamā un brēkdama atskrēja vecā Kudakaite.

— Aiznesa manas vistiņas... gan raibiti, gan cekulainīti, gan sarkankaklīti. Kādas olas katru dienu dēja — lielas kā piļu olas, — vecīņa žēlojās, asaras slaucīdama.

— Ko turat aizdomās? — pilnvarotais, šā tā nomierinājās vecīņu, pajautāja.

— Neko neturu. Ko te turēsi, tāpat ir skaidrs... Tas plēgurs Gurkšts paņēma. Vakar bija, pēdas stāv kā nodrukātas... Šodien Osiene redzēja, kā viņš ar vistām lampačoja uz tirgu.

Pilnvarotajam acu priekšā pavidēja pārskats par noziedzību.

— Bet varbūt tomēr tas nebija Gurkšts... Neviens neredzēja, ka viņš zaga vistas. Nu, mēs visu noskaidrosim. Tagad še tev desmit rubļi, nopērc sev vistiņas. Bet protokolu par zagšanu es pagaidām nerakstīšu.

Pilnvarotais iedeva vecāi divus piecubrīnīkus no vakar saņemtās algas un izlaida viņu pa durvīm.

Pēc mēneša iecirkņu pilnvaroto sanāksmē priekšnieks starp citu piezīmēja:

— Vaiļeļūnu iecirknis velkas astē, noziedzība tur atkal cēlusies par vienu procentu. Ceturkšņa beigās nezina kur palika pats šis iecirkņa pilnvarotais Griebšus. Rodas nopietnas aizdomas: vai tikai viņu kāds nav nozadzis? Taču liecinieku pagaidām nav... Mēs nolēmām, ka Vaiļeļūnu iecirknis var iztikt bez pilnvarotā, un viņa meklēšanu neierosināsim. Tādējādi šajā ceturksnī kopējā noziedzība mūsu rajonā samazināsies par 0,1 procentu.

SIETIŅSONS
NAV MUĻĶIS

Darbojas:

Birkavnieks,
Birkavniece,
Sietiņšone, viņu kaimiņiene.

Edamistaba. Birkavnieks ietur vakariņas. Birkavniece rosās ap galdu.

Birkavniece: — Tu te mierīgi ēd un nemaz nezini, ka Sietiņšons atkal atnesa mājās smiltis. Jau otru grozu.

Birkavnieks (uzdūris uz dakšiņas dūmdesas šķēlīti): — Hm. Varbūt viņš pamazām sāk jukt.

Birkavniece: — Tu ļoti labi zini, ka Sietiņšons nav no tiem, kas juks. Tieši otrādi — viņš par tevi ir gudrāks. Un izmanīgāks. Velti viņš smiltis mājās nenesis, tur noteikti ir savs aprēķins.

Birkavnieks (gremodams desu): — Tad jau tās būs zelta smiltis...

Birkavniece: — Nemaz nesmejies. Un kāpēc gan ne? Ja Sietiņšons ņem, tad viņš zina, ko ņem. Es redzēju — grozu viņš piegrāba pie veikala, kur montieri vakar izraka bedri.

Birkavnieks: — Mm...

Birkavniece (pacēlusi balsi): — Tas ir nožēlojami! Visām sievietēm viri kā viri, visi manās nepalaist garām laimi, vienīgi tu tāds lempis, kas neko negrib sajēgt! Vai paskatījies, kas tajās smiltis ir iekšā? Nēkā! Bet Sietiņšons paskatījās un, lūdzu, piebēra sev vienu grozu pilnu, tad otru... Tagad viņam ir, bet tev nav.

Birkavnieks: — Kā man nav?

Birkavniece (rāda uz pīri): — Šite tev nav! Ņem vērā, bedre izrakta pie veikala! Bet kur palika iepriekšējais veikala vadītājs? Ak, nezini! Toties es zinu. Viņš pašlaik sēž, bet miliči viņa mājās neatrada ne zeltu, ne naudu. Vai tagad beidzot saprati? Sietiņšons nav muļķis, viņam tas uzreiz pieleca!

Birkavnieks (lec kājās un rauj no skapja mēteli): — Tā varēji teikt tūlīt! Tagad tumsā būs daudz grūtāk, vajadzēs smiltis sijāt.

Birkavniece (atplaukst): — Izsijāsim! (Pēkšņi sastingst, tad zogas uz pirkstgaliem pie balkona durvīm. Pirkstu uz lūpām.): — Csst! Sietiņšonu pusē aizdomīga rosība... (Klausās.) Kaut kas čīkst... Varbūt ies pakal vēl vienam grozam?

Birkavnieks (veicīgi rauj mēteli mugurā, tver grozu): — Nu, tad es eju!

Birkavniece (enerģiski žestikulējuma, pusbalsi): — Pagaidi, grozā neko daudz neiebersi, paņem no pieliekamā maisu!

Birkavnieks: — Lāpstu vajadzētu...

Birkavniece (aizmirsusi piesardzību): — Kur to rausi! Vai pats esi padomājis, ka pie sainniecības vajadzīga lāpsta? Ņem veco alumīnija šķīvi!

Birkavnieks, pasīlis maisu un šķīvi padusē, aiziet.

Birkavniece sāk rosīgi rīkoties smilšu sijāšanai: atnes no virtuves sietu, noklāj uz grīdas brezentā gabatu, dudīnādama: «Es kā kaija vilņiem pāri lidinos...»

Pie durvīm zvana.

— Jau tik ātri atpakaļ?

Atver durvis.

Sietīņšone: — Labvakar, kaimiņien!

Birkavniece (nervozī): — Labvakar, labvakar.

Sietīņšone: — Man tāds neliels lūgums...

Birkavniece (paver durvis platak, aicina iekšā): — Droši, droši, kaimiņū cilvēkam katrā laikā!

Sietīņšone: — Vai jums nebūtu kāda lāsīte piena?

Birkavniece (nedaudz izbrīnījusi): — Piena?

Sietīņšone: — Jā. Mēs šodien dabūjam kaķīti. Siāmas sugas. Zināt, tāds gaišs ar melnām ķepiņām. Visu viņam sagatavojām: sēdīņu gulēšanai, kamoliņu, ar ko spēlēties, vīrs uztaisīja kastīti, svaigas smiltiņas atnesa, ko kastītē iebērt... Tikai pienu aizmirsām.

Birkavniece: — Svaigas smiltis... Kaķim?

Sietīņšone: — Kā tad! Lai radnās pie tīrības.

Pie durvīm grabinās. Smagi stiepdams uz muguras maisu, ieslāj Birkavnieks. Nosviež maisu, tam pakal alumīnija šķīvi. Uz grīdas nobirst dažas smilšu šķipsnas.

Birkavnieks: — Te būs! Nu gan bija sīlepiens pa to elles tumsot!
Sietīņšone: — Jūs ar smiltiņas? Un tik daudz?

Birkavniece (košļā lūpas, tad atgūstas): — Jā, viens pazīstams profesors mums ritu nešis mazu tīgerīti. Dzīvniecīņš jānāca tīrīgi uzvesties.

Klusuma brīdis.

Sietīņšone (sakustas): — Nu jā, tā viņš ir... Labi, tad es iešu... Ak jā, vai nevarētu to pienu?

Birkavniece: — Tūlit, tūlit!

Aizsteidzas uz virtuvi. Birkavnieks ar kabatas lakatiņu slauka sviedrus, zagšus šķielē uz Sietiņsoni. Sietiņsone blenž uz smilšu maisu.

Priekšgars.

KATERINS BOZIS

GARĪGA TUVĪBA

— Ar tevi kopā var kāpt kalnos, — Stabulis ēdnīcā pateica Vabolitim.

Pie viena galdiņa viņi bija gadījušies nejauši. Ar paplāti rokās Vabolitis pārlūkoja visu ēdamzāli un ieraudzīja tikai vienu brīvu vietu: pie loga iepriekš Stabulim. Viņš aizmanevrēja līdz logam, pieklājīgi pajautāja, vai šeit ir brīvs, un, saņemis apstiprinošu atbildi, izrindoja uz galdiņa savas pusdienas. Pēc tam gāja pēc piemirstās dakšiņas un Stabulis lūdza, lai viņam paķerot tējkarotiti kompotam, ja Vabolitim nebūšot grūti. Vabolitim nebija grūti, viņš atnesa. Un tad Stabulis, gremodams šniceli, pateica:

— Ar tevi, Vabolit, kopā var kāpt kalnos.

Vairāk neko. Vabolitis pat neattapa ko atbildēt.

Bet visu pēcpusdienu un vēlāk mājās viņam neizgāja no prāta Stabuļa divainais apgalvojums.

Vabolitis bija lasījis, ka kalnos kāpt un kosmosā lidot kopā vislabāk ir garīgi saderīgiem cilvēkiem. Kas viņam un simtdivdesmīkgrogramīgajam Stabulim kopīgs? Viņš atcerējās, kā Stabulis ēdnīcā skaļi strēba kompotu. Ar tējkarotīti ledomājās kalnus. Vientulībā Mežoniņš apvidus! Un viņš, Vabolitis, tur sēž nelielā laukumīnā mežoniņu klinšū vidū kopā ar būdīgo Stabuli. Un Stabulis skaļi strēbj no kaldiņa viņu kopīgās vakariņas. Par kādu garīgu kopību te var būt runa?

Domas vajāja un neatstājās. Cita par citu satriecošāka. Noriet saule. Uznāk nakts. Tās dziļā tumsa jau apņēm Vaboliti no kāju pirkstgaliem līdz matu saknītēm. Stabulis, iejūsmināts par kalniem, dzied, viņa masīvā roka guļ Vabolitim uz pleca. Stabulis mil dziedāt. Senas, drūmas dziesmas, pārpilnas ar gaudām par mīlestībā pieviltiem, karā kritušiem, dzives likstu vajātiem. Bet Stabulim taču absolūti nav muzikālās dzirdes! Viņš dzied šausmīgi.

Pēc tādām domām iemigt tik viegli nevarēs, to Vabolitis zināja. Un tomēr, padzēris vakara tēju, viņš ierausās gultā un izslēdza nakts-

lampiņu. Aiz loga iebūrēās kaķis. Tas uzjundīja vēl citas atmiņas par Stabuli. Kantori Stabulis ar aizrautību stāsta par sava raibā runča piedzīvojumiem. Kā las tup uz palodzes un raugās putniņos, cik tam sulīga balss, nu, līģeris miniatūrā! Kā runcis ar ķepu makšķerē zivis, kad Stabulis to paņēm līdzī savos svētdienas izbraucienos. Virietim, tik būdīgam kā Stabulis, labāk taču pietāvētu suni! Un labāk jau būtu stāstījis nevis par runča, bet pats par saviem piedzīvojumiem... Diendienā vienu un to pašu! Sandoriņš un Sandoriņš... Cik tas briesmīgi nomāktu kalnos!

Vabolītis jau laidās snaudā, bet tad pēkšņi uztrūkās. Viņam likās, ka viņš krit. Bet, ja kalnos kritis Stabulis, kas viņu, tādu smagumu, noturēs! Vabolīša pieri pārklāja auksti sviedri. Abi rīpos! Kāpēc Stabulim vajadzīgs, lai Vabolītis katrā ziņā ar viņu kopā kāptu kalnos? Kāpēc?...

Pirmais, ko Vabolītis ieraudzīja, nākamajā rītā ieradies darbā, bija raksts sienas avīzē: «Sveicam virsotņu iekarotājus!»

Vai Stabulis būtu jau izkārtojis ceļazīmes uz kalniem un te nu viņus abus izvada ceļā?

Stabulis grozījās gaiteni turpat netālu.

— Kāpēc jūs gribat kopā ar mani doties kalnos? — Vabolītis saņēma dūšu un jautāja.

— Tāpēc, ka tu man patīc, — Stabulis norūca un draudzīgi uzsilā Vabolītīm uz pleca.

Vabolītis saguma. Kāds viņam no manis labums, viņš domāja. Stabulis — sagādnieks. Es — nieka inženierītis. Ko viņš man piesējies?

— Bet varbūt, — Vabolītis ieminējās, — varbūt jūs varētu kāpt kalnos kopā ar Pāksti?

— Ar Pāksti? — Stabulis brīnījās. — Ar viņu pat siena kaudzē nevar kāpt, kur nu vēl kalnos!

Vabolītis kaut ko bija dzirdējis. Stabulis un Pākste vasarā bija strādājuši talkas darbos laukos. Tur vai nu Pākste Stabulim, vai otrādi, bija trāpījis ar dakšām kājā. Tīšām vai netīšām, Vabolītis par to nebija informēts. Viņš nopūtās.

— Bet tomēr, — brīdi klusējis, viņš izmisīgi teica. — Varbūt nekāpsim tajos kalnos, ko? Ko mēs tur esam pazaudējuši?

Stabulis dārdoši iesmējās un pamatīgi iebelza Vabolītīm pa plecu.

— Nu, Vabolīt! Es jau teicu, ka tu man patīc! Jokupēteris! Ar tevi patiesi var kāpt kalnos!

Un viņš sāka Vabolītīm stāstīt par sava raibā runča jaunākajiem piedzīvojumiem.

Katrs, kas gāja garām, varēja nodomāt: tiem abiem nu gan saskan. Vabolītis ar Stabuli noteikti var kopā doties kalnos!

T. Sergijenko

— Mēs pūlamies, lai mūsu klienti justos kā paradīzēl

D. Breikšs

JĀZEPS OSMANIS

DARBS DZEN DARBU

Kautrīgi sētniekam pajautāju:
— Kad remontēs mūsu jauno māju?
(Durvis un logi no eņģēm šķobās,
Apmetums birst, un krāsa lobās,
Elektrokabeļi pagalmā staipās,
Pagrabā nevar ieiet bez laipas,
Štēpseļi tarapuņķojas laukā no sienām,
Ūdens nav dzīvokļos naktīm un dienām!)

Sētnieks uz namu pārvaldi gāja:
— Kapitāli jā-iz-re-mon-tē māja! —
Pārvaldnieks gāja uz Dzīvokļu daļu,
Izteica celtniekiem protestu skaļu.
Dzīvokļu daļa piespieda pogu:
— Biedrīši! Kas tad tas ir par joku?!
(Šai vietā priekšnieks pat piespēra kāju)
Celtnieki nenosarkdami sacīja:
— Māja ir nodota ekspluatācijā,
Papīri tiri. Bez pretenzijām.
Vajadzēja iebilst, kamēr objektā bijām.
Ja īrnieki izvērza augstākas prasības,
Tad tikai lūdzu — bez kasības!
Neviens neko nedarīs viņu vietā,
Luksuss ir katra privāta lieta! —

Sākām paši mūrēt, kalt, skrūvēt,
Māju pa otram lāgam būvēt.
Kaut tik nu visu mēs labi izdarīt spēlu,
Lai celtnieki pārņemst mums nevarētu!

VALDIS GRENKOVŠ

EPIFĀNIJA KARJERISTAM

Lai būtu pirmais,
daudz viņš līda
gan kad bij sauss,
gan laikā slapā.
Viņš citus
priekšā nepalaida,
kā pirmais
apgūlās pat
kapā.

EPIFĀNIJA DZĒRĀJAM

Še aprakts vīrs,
kas darbu nīda,
kas pļūmpētāvās
gadiem sviā.
Tam dihofošs
bij istā dzira.
Kā blakts
viņš dzīvoja
un mira.

J. Melgailis

KRITIKAS SPĒKS

Es jums nestastišu par to, kādās radošās mokās dzima N. pilsēta teātra kārtējā pirmizrāde. Pietīks, domāju, jau ar to faktu, ka iestudējuma režisors Bartolomejs Mielīņš, ar trupu strādājot, bija pārtapījis ilin visos lugas tēlos: brīžam viņš jutās kā jaunava, kuru piekrāpījis mīļotais; tad krita patiesā izmisumā, ka nekad vairs neredzēs savu nupat piedzemdēto bērnu; vēl pēc laiciņa gozējās varas svētlaimē kādu gūst karaliskas izcelsmes personas. Atradās tādi, kuri bija redzējuši Bartolomeju autobusa pieturā dižājamies un paklusām hubinot — lugu epizodiski darbojās arī viens tīrasiņu aidinieks.

Un, kā tas mēdz būt, pirmizrādes priekšvakarā Mielīņš iekrita dziļā depresijā.

— Sakiet, kam vajadzīgas šīs manas pārcilvēcīgās mokas? — viņš pats ar sevi sarunājās. — Vai tad mūsu pilsētā ir kaut viens kārtīgs kritiķis, kurš spēj izrādi izanalizēt? Tāds kā, piemēram, Bergvaldsons. Ja, viņu dēvē par nežēlīgu. Jā, viņa kritikai var nepiekrīst. Bet tas ir stimulš, tā ir uzmanība! Tas ir pamats virzībai uz priekšu! Milje, mēs taču dzīvojam kā purvā...

Glūži tukšā gaisā šie režisora vārdi tomēr neizskanēja. Tos dzirdēja visi, kas bija atnākuši uz ģenerālmēģinājumu. Bet, tā kā Bartolomejs līdzīgā stilā deklamēja šad un tad, aktieri viņu uz klausīja rāmā mierā. Lai jau cilvēks izsakās. N. pilsēta savu teātri lielos vilcienos mīlēja. Un, tā kā visiem aktieriem te netrūka draugu un radu, bija

gan aplausi, gan puķītes. Nekādas vainas nebija arī vietējās avīzes korespondentei, kura ar pseidonīmu «Rožlapiņa» publicēja informācijas par to, kādu lomu kurš spēlējis. Rožlapiņas sacerējumi apmierināja visus, jo viņa savus sacerējumus mācēja nobeigt ģeniāli: «Varētu runāt par izrādes trūkumiem, bet cerēsim, ka laika gaitā tie izzudīs, kad aktieri pilnīgāk iedzīvosies savos tēlos.»

— Nē, šajā pilsētā taču nav neviena, kurš man pasacītu, vai esmu savā lugas traktējumā uz pareiza ceļa. — Bartolomejs turpināja sevi plosīt. — Viena vienīga tumsa visapkārt! Ak, es atdotu nezin ko, ja

Bergvaldsone tikai noskatītos manu uzvedumu. Es neuzplītos, lai viņš analizē, es no acīm visu nolasītu! Bet kas dos nabagam ar lielgabalu šaut... Tā jau nu Bergvaldsone trieksies uz mūsu ūķi!

Mietīņš negaidīja atbildi uz saviem jautājumiem. Bet viena atskatīja.

— Bergvaldsone ir mūsu pilsētā. Viņš šodien staigāja pa tirgu un dingējās par bumbieriem, — to teica pavisam jauns aktieris, kurš izlūdē tēloja trešo karavīru.

— Ej nu ej, — Mietīņš apjuka. — Tu neesi pārskatījies?

— Par ko jūs mani turat? — trešais karavīrs apvainojās. — Es taču regulāri skatos visas pārraides par teātri, un tur viņš vienmēr runā.

Mietīņš pulsi pēģīgi noskatīja un atzina, ka tas nemelo: aktieris patiešām vēl bija pārāk jauns, tādi vienmēr lasa, skatās un grib mācīties. Viņš būs ielāgojis Bergvaldsone izskatu. Un droši vien ne tikai to. Ka Mietīņš ir labs psihologs, apliecināja nākamais trešais karavīra izteikums:

— Bergvaldsone apmeties mūsu viesnīcā. Devītajā istabā. Man tante teica. Viņa tur strādā par apkopēju. Esot atvedis līdzī visādus makšķerkātus. Baudišot atvaļinājumu.

— Tad jau uz teātri viņš nenāks, — Bartolomejs ar nožēlu secināja. — Bet klausies... Vai tava tante nevar nodot Bergvaldsonei ielūgumu uz pirmizrādi? Pēc dabas viņš esot ļoti pieklājīgs un sievietēm neko neatsakot.

Trešais karavīra radniece kurjeres lomu izpildīja un ziņoja — Bergvaldsone esot solījies to sestās rindas desmito vietu tukšu neatstāt. Nu Mietīņš, beidzot dabūjis to, pēc kā tik ilgi vaimanājis, sašūka pavisam. Viņa uztraukums pielīpa aktieriem un tehniskajam personālam — daži skrēja kā uzvilkti, citi krija nost no kājām. It sevišķi dziļas nopūtas dvesa aktrise Leokādija Lociņa — viņu, kā šajā izrādē neizmēģinātu, Mietīņš bija norīkojis sēdēt sestās rindas devītajā vietā. Blakus Bergvaldsonei. Leokādijai vajadzēja tēlot vienkāršo skatītāju un izspiest no Bergvaldsone secinājumus. Ja viņš neatteica kādai tur tantei, tad no Leokādijas vajā netiks!...

Kad zāle sāka pildīties, Mietīņš ik pēc brīža skrēja pa priekškara lodziņu pēģīt publiku. Līdz pat otrajam zva-

nam kritiķim rezervētā vieta palika tukša. Mietiņš aizjoza nodot pēdējos rīkojumus. Atgriezies viņš paskatījās zālē tikai paraduma pēc, jo Bergvaldsone acimredzot ielūgumu bija ignorējis.

— Atnācis gan!... — Bartolomejs izdvesa, ar skatienu vai aprīdams viriēti sestās rindas desmitajā krēslā. Šī cilvēka apģērbs — tāda kā brezenta jaka un rupja adījuma vamsis — bija diezgan krasā kontrastā ar visai smalki tērpto pārējo publiku: N. pilsētā tik vien bija izrādīšanās vietas kā teātris, tad nu cilvēki centās gan mākslas, gan sava prieka pēc.

— Paskaties tu, tas ir vai nav Bergvaldsone? — Mietiņš paalcināja trešo karavīru. Pats Bartolomejs televīziju pēdējā laikā skatījās reti un slavēno kritiķi dzīvu bija redzējis tikai studiju gados, jaunībā...

Jaunajam aktierim lampu drudzī bija sākušas asarot acis, tāpēc viņš slikti redzēja sesto rindu. Beidzot kaut ko tonēr saņķķerēja un nomierināja režisoru:

— Kā tad! Kuram tad vēl te, piedodiet, tāda būda?

— Nuja, bet apģērbies kā uz mēslu talku...

— Ko ta jūs gribat? Cilvēks atbraucis makšķķerēt.

Tas arī visu nolika savās vietās.

— Nu?! — pēc pirmā cēliena Mietiņš tikko spēja sagaidīt Leokādiju.

— Briesmīgi atturīgs, — Leokādija pūta. — Es tā un šitā, bet viņš klusē kā akmens stabs.

— Ar to, mīļā, Bergvaldsone ir slavēns, ka nemētā vārdus vējā! — Mietiņš uzsita knipi. — Bet varbūt tu tēloji bez degsmes, tāpēc tev neizdevās no viņa izdabūt ne vārda?

— Es palūgšu jūs nemēlaties ar kailiem apgalvojumiem, — Leokādija apvainojās. — Cēliena beigās viņš uz mani paskatījās un apvaicājās, kur te var padzerties.

— Ai!... — Mietiņš sabruka krēslā. — Tā jau man likās, ka divas pēdējās mizanscēnas rit pārāk gausi, un Flora savu pamestās sievietes monologu norunāja bez kādām jūtām.

— Nobēra kā sausus zirņus, — Leokādija precizēja.

— Kā tad! Un Bergvaldsone to izteica alegoriski, viņam šitā bārība bez veldzējoša malka sprūst kaklā. Tas tik ir kritiķis! Viņš tev visu izgaismo kā ar lukturi.

Otrā cēliena sākumā vīrs brezenta jakā bija pasūdzējies Leokādijai par karstumu, bet trešā beigās apvaicājies, līdz cikiem vakaros kursē pilsētas transports.

— Nu, lūk, — Bartolomejs Mietiņš sāka šos izteikumus tulkot. — Bergvaldsone liek saprast, ka otrā cēliena sākums ir nevajadzīgi sakāpināts, bet visas lugas beigas mēs stiepjām kā sivēnu aiz astes. Zināms, tādas piezīmes nav nekas glaimojošs un šo trūkumu novēršana prasīs no mums visiem lielu darbu. Bet es zinu, ka esmu uz pareizā ceļā! Ak, ja Bergvaldsone būtu noskatījies kādu manu izrādi pirms gadiem desmit, es vis šeit nesēdētu...

No tās dienas sākās N. pilsētas teātra renesanse un Bartolomeja Mietiņa kāpšana panākumu kalnā. Katra nākamā izrāde viņiem padāvās arvien labāka. Tagad, ja gadās, ka ar Bartolomeju kāds nav vienprātis par lugas traktējumu, režisors nemetas savu viedokli aizstāvēt ar klaigāšanu, kā mēdza darīt agrāk. Bartolomejs tikai pasmaida kā Leonardo da Vinči Džokonda ar lūpu kreiso kaktiņu un saka:

— Ja mēs rīkotos pēc jūsu padoma, mīļais draugs, iznāktu kaut kas tāds, par ko mūsu ievērojamais kritiķis Bergvaldsone mēdz teikt: «Kur te var padzerties? Man šis gabals sprūst rīklē.»

Bergvaldsone joprojām ir autoritāte, kuru neapstrid.

...Kad žurnālists Blociņš, intervēdams Bergvaldsonu viņa jubilejas priekšvakarā, kritiķim pavaicāja: «Kādas atmiņas jums saistās ar N. pilsētu un tās teātri?», viņš saņēma atbildi: «Vislabākās, tur man gadījās krietni lomi!»

Blociņš kautrējās precizēt, bet Bergvaldsone nevēlējās ielaisties sīkumos. Un sakiēt, kam gan būtu interesanti zināt, ka Bergvaldsone N. teātra ielūgumu bija atdevis viesnīcas istabas biedram. Viņš gan nav gūcis iet uz pirmizrādi, aizbildinājies — šim neesot drēbju, kad tirgo kāpostus, fraku neviens līdzī nevadānot. Tad Bergvaldsone nolasiņis iedvesmas apgarotū lekciju par gērbšanas, pārliecināši pierādīdams, ka apģērba ziņā teātris esot visdemokrātiskākā iestāde. Un tā kaimiņš aizgājis. Bet kuru tas varētu interesēt, ko tas dotu mūsu teātra un kultūras vēsturei? Ir taču tiesa!

JANIS KANĀLMALIETIS

PŪKITIS

Mūsu istabiņā
Pūķītis mīl mazs.
Viņam stikla augumiņš,
Prātiņš — plastmasas.

Vakariņos tētucis
Pūķīti uz galda liek,
«Klunkš-klunkš-klunkš,»
Dzied pūķītis,
Līdz kļūst tētis liegs.

Rotā pūķa augumiņu
Bildes skaistākās,
Kad reiz dzejas grāmatiņu
Šādas izrotās!

Uzlūkojot tādas bildes,
Katrs bērns jums droši bildis:
Dikti nejauks zaļais pūķis,
To mēs nelaidīsim klāt!
Toties šis ir glīts kā puķe,
Puķes vajag nosargāt!

T. Sergijenko

— Jā, mīļais, lielam traktoram vajag dziļu grāvi!

E. Ošs

IMPONENOVĪTS VAI ORGANISKĀ PARALĪZE

Lai kur mēs paskatāmies, visur redzam iestādes (administratīvas, veikalnieciskas un zinātniskas), kur augstākie priekšnieki pavada laiku garlaicībā, pārējie priekšnieki atdzīvojas, vienīgi rokojot cits citam bedres, bet līdzstrādnieki nīkst bezdarbībā vai izklaidējas lenkodami. Centienu šeit ir maz, rezultātu — nekādu. Vērojot šo bēdīgo ainu, var domāt, ka darbinieki cīnījās līdz galam un kapitulēja tad, kad neko darīt vairs nevarēja. Taču nesen izdarītie pētījumi pierādīja, ka tā tas nav. Lielākā daļa iestāžu, kas izlaiž garu, ir ilgi un neatlaidīgi pūlējušās, lai nonāktu komatozajā stāvoklī. Protams, tās ir slimības sekas, taču slimība lielāko tiesu tāpat vien, ne no šā, ne no tā, neattīstās. Šīs slimības būtība ir rūpīgi kultivēta un veicināta nepilnvērtība, un to sauc par imponenovītu.

Rīkodamies loģiski, mēs aprakstīsim slimības norisi no sākuma līdz beigām. Pēc tam pastāstīsim par tās simptomiem un iemācīsim noteikt diagnozi. Nobeigumā mazliet parunāsim par ārstēšanu, par ko diemžēl zināms maz un diez vai tuvākajā nākotnē izdosies uzzināt kaut ko vairāk, jo angļu medicīnu interesē citas lietas. Mūsu mediķi jūtas apmierināti, ja ir aprakstījuši simptomus un atraduši cēloni. Franči sāk ar ārstēšanu un tikai vēlāk, ja iznāk runa, sāk strīdēties par diagnozi. Mēs turēsimies pie angļu metodes, kas ir zinātniskāka, lai gan slimniekam no tā labāk nekļūst.

Šīs kaites pirmā pazīme ir tāda, ka dienesta kāpnēs uz kāda pakāpiena parādās indivīds, kurā personiskā radošā impotence vienlaikus ar nenovīdību pret citu panākumiem sasniegusi augstu koncentrāciju. Ja šīs vainas ņemam katru atsevišķi, turklāt nelielā koncentrācijā, tām nav īpašas nozīmes, jo tās vairāk vai mazāk piemīt daudziem. Bet, kad tiek sasniegta koncentrācijas pakāpe, ko izsaka formula I_3N_5 , sākas ķīmiska reakcija. No abu elementu sintēzes rodas

Jauna viela, kas pazīstama kā imponenovāns. Šīs vielas klātbūtni viegli noteikt, pavērojot individu, kas, neko neveicis savā nodaļā, sāk nemīlīgi jaukties citu darbā un cenšas pakļaut savai ietekmei iestādes centrālo vadību. Pamanījis šādu radošo spēju trūkuma un nenovērtības apvienojumu, zinātnieks pašūpos galvu un klusi sacis: «Primārais jeb idiopātiskais imponenovīts.» Tā simptomi, kā redzēsim tālāk, neatstāj šajā ziņā ne mazāko šaubu.

Nākamā slimības stadija sākas, kad ar imponenovītu inficētā persona tiek — kaut vai drusciņ — pie varas iestādes centrālajā vadībā. Nereti viss sākas bez inkubācijas perioda tieši

no šīs stadijas, bacīļu nesējs uzreiz ieņem vadošu posteni. To viegli konstatēt pēc neatlaidības, ar kādu slimnieks izēd no iestādes visus, kas ir spējīgāki par viņu, kā arī neļauj izvirzīties tiem, kas nākotnē varētu parādīt lielākas spējas. Imponenovīta slimniekam izveidojas raksturīga izteiksmes forma. Viņš, piemēram, neparko nesacis: «Misters Punkts pārāk gudrs», bet izteiksies apmēram tā: «Kas? Punkts, vai? Jā, viņš tiešām varbūt ir gudrs, bet vai viņš spēj prātīgi spriest?... Es gan vairāk paļautos uz misteru Nulli.» Tāpat viņš nekad neuzdrošināsies atklāti pateikt: «Mistera Punkta priekšā es jūtos melns un maziņš», — bet apgalvos: «Misteram Nullem ir vairāk saprašanas.»

Saprašana ir visai interesants jēdziens, šai gadījumā tā ir tieši pretēja gudrībai un nozīmē pieķeršanos rutīnai. Rezultātā mister Nulle kāpj uz augšu, bet mister Punkts tiek pārcelts kaut kur citur. Tā maz pamazām visas vietas iestādē ieņem cilvēki, kas ir cits par citu nespējīgāki salīdzinājumā ar iestādes vadītāju. Ja priekšsēdētājs, direktors vai pārvaldnieks ir otrās šķiras darbinieks, viņš parūpēsies, lai padotie būtu trešās šķiras. Tie savukārt sameklēs sev ceturtās šķiras apakšniekus. Drīz vien iestādē izraisās sacensība trulumā un ikviens darbinieks sāk izlikties stulbāks, nekā viņš ir patiesībā.

Slimības trešā stadija iestājas tad, kad visā iestādē izdriest pēdējā saprāta dzirksts.

Kas notiek pēc tam? Organizācija izirst. Tomēr ir novēroti arī labiskas atveseļošanās gadījumi. Iedomāsimies, ka iestādē, ko mes aplūkojam, ir vairākkārt izsmidzināts birokrātisma DDT, kas iznīcina, kā zināms, visu dzīvo. Dažus gadus viss dzīvais tiešām iet bojā, tomēr dažiem indivīdiem izveidojas imunitāte. Viņi sāk slēpt savas spējas zem bezrūpīga idiotisma maskas. Un tad smidzinātāji sava trufuma dēļ vairs nespēj atklāt talantus. Bet spējīgais pa to laiku pārvar šķēršļus un kāpj uz augšu. Viņš grozās kolēģu pelēkajā pūlī, pļāpā par golfu, smejas līdzī visiem, zaudē dokumentus un nekādi nav pamanāms citu vidū. Bet, nonācis pietiekami augstā amatā, viņš pēkšņi nomet masku un parādās kā jaunais gars laumu vidū ziemassvētku pasakā.

Ar izmisuma pilnu brēcienu priekšniecība konstatē, ka viņas iestādē ieperinājies talants. Bet ir jau par vēlu. Laiks, kad varēja spert pretsoļus, ir nokavēts, un slimība sāk pamazām atkāpties. Bet šādi pašizdziedināšanās gadījumi ir ļoti reti. Parasti slimība iziet visas stadijas un kļūst neārstējama.

Tāds ir imponenovīts. Tagad aplūkosim simptomus, pēc kuriem to var atklāt.

Speciālists imponenovita simptomus pamanīs jau visagrākajā stadijā. Viņš brītiņu klusēs, tad noņņauks degunu un pašūpos galvu. Un visiem būs skaidrs — viņš ir konstatējis sērgas baciļus. Bet kā viņš saprata, ka infekcija jau ievazāta? Ja baciļu nesējs ir klāt, to izdarīt ir vieglāk, bet viņš taču var būt atvaļinājumā. Taču iestādē ir palikusi viņa smaka. Bet, galvenais, palikušas pēdas šāda veida frāzēs: «Mēs ne pēc kā īpaša netiecamiēs. Visiem līdzī vienalga neizskraidīsi.» Vai: «Mēs citiem priekšā

nelienam. Bet tos, kuri lien, pretīgi klausīties. Mūžīgi darbs, nezina vairs, kā izkalpoties.»

Ko rāda šādi izteicieni? To, ka iestāde ir stipri pazeminājusi savas iespējas. Te darbinieki maz grib un dara vēl mazāk. Uzdevumi, ko otrās šķiras priekšnieks dod trešās šķiras padotajiem, izvērza minimālus mērķus un paredz neefektīvus līdzekļus. Augsta kvalitāte šeit nav vēlama, jo otrās šķiras šefs nevar vadīt iestādi, kas strādā ar pilnu slodzi. «Lai dzīvo trešā šķira!» — šis lozungs zelta burtiem ir uzrakstīts virs mūsu aplūkojamās iestādes parādes ieejas. Tomēr var manīt, ka darbiniekiem vēl saglabājusies neskaidra nojauta par principiem, kas ir augstāki par trešo šķiru. Sai stadijā viņi jūtas neērti, viņiem ir tā kā kauns, kad dzird runājam par augstiem principiem. Taču šis kauns drīz pariet. Klāt ir otrā stadija. To mēs tūlīt aprakstīsim.

Tās galvenais simptoms ir trula pašapmierinātība. Uzdevumi ir minimāli, tāpēc nav vajadzīgas nekādas pūles, lai tos izpildītu. Mērķis tiek nolikts desmit jardu attālumā no šāvēja degungala, trāpījumu ir daudz. Priekšnieki sasniedz to, kas paredzēts, un kļūst iedomīgi. Gribējām — izdarījām! Neviena vairs neatceras, ka nebija taču ko darīt. Skaidrs ir viens: panākumi ir pilnīgi, nevis kā tiem, kam vajadzīgs vairāk nekā citiem. Pašapmierinātība aug auguma un sāk izpausties šādās frāzēs: «Sefs mums ir nopietns cilvēks un būtībā gudrs. Viņš liekus vārdus ne-tērē, toties arī nekļūdās.» (Pēdējā piezīme ir pareiza attiecībā uz visiem, kuri vispār neko nedara.) «Mēs gudriniekiem neticam. Gudrinieki sagādā tikai nepatīkšanas — nekas viņiem nav pa prātam, mūžīgi kaut ko izdomā. Ar prātīgu piceju un kopīgām pūlēm mēs gūstam lieliskus rezultātus. Atuāciel paskatīlies kaut vai mūsu ēdnīcu!»

Un, ja ēdnīcas sienas ir nokrāsotas tumši brūnas, ja aizkari pie logiem ir piesātinātā bordo tonī, ja telpā nav ziedu, ja rīsa zupā peld noslikusi muša, bet ierēdņi vienatļa jūsmo

par savu ēdnicu, tad tas nozīmē, ka pašapmierinātība ir sasniegusi pakāpi, kad iestādes darbinieki vairs nespēj atšķirt ēdienu no samazgām. Tā ir galējā robeža. Tālāk vairs nav kur iet.

Trešajā, pēdējā stadijā, pašapmierinātība kļūst par apātiju. Darbinieki vairs nelielās ar sasniegumiem un nesalīdzina sevi ar citānu iestādēm. Cilvēki pat neatceras, ka pasaulē ir citas iestādes, viņi vairs neiet uz ēdnicu, bet nes ēdienu no mājām un nobārsta rakstāmgaldus ar maizes drupačām. Pie sludinājumu dēļa karājas paziņojums par koncertu, kas notika pirms četriem gadiem. Pie mīstera Brauna kabineta durvīm ir uzraksts «Mīsters Smits», bet pie mīstera Smīta durvīm piesprausta vizītkarte ar padzisušu uzrakstu «Mīsters Robinsons». Logos izsisto stiklu vietā ir ielikts kartons. Ja nospiedīsiet elektrisko slēdzi, dabūsiet ar strāvu pa pirkstiem. No griestiem krit apmetums. Sienas ir netīras. Lifts nedarbojas. Griestu stiklojums ir sadauzīts, un no tiem pil ūdens apakšā noliktā spainī.

Slimības pēdējā stadija ir visu noārdījusi. Simptomu ir tik daudz, ka pieredzes bagāts speciālists var tos identificēt pa telefonu. Miegaina balss atbildēs: «Hallo...» — un lieta ir skaidra. Bēdīgi šūpodams galvu, eksperts noliek klausuli. «Trešā stadija,» viņš saka. «Ārstēt jau par vēlu. Var uzskatīt, ka iestāde ir beigta.»

Līdz šim attēlojām slimības iekšējās un ārējās pazīmes, tās izcelšanas, norisi un raksturīgākos simptomus. Tagad parunāsim par ārstēšanu. Šai ziņā ir iespējams precizēt dažus principus. Pirmais no tiem skan: slimā iestāde pati sevi nevar izārstēt. Mēs zinām gan, ka dažreiz slimība pazūd pati no sevis, tāpat kā bija parādījusies, bet šādi gadījumi ir reti, un no speciālista viedokļa tas arī nav vēlamšs. Jebkurai ārstēšanai jānāk no ārienes.

Otrs princips noteic, ka pirmo stadiju var ārstēt ar injekcijām, otrajā lielāko tiesu ir nepieciešama ķirurģiska iejaukšanās, bet trešā pagaidām nav ārstējama.

Ja mēs saduramies ar slimību tās sākotnējā stadijā, pirmais, kas jādara, tūlīt jāņem injekcijas šļirce. Atliek vienīgi nolemt, kas tani būs. Protams, kaut kas stimulējošs, bet kas tieši? Ļoti spēcīgs efekts ir neiecietībai, diemžēl to ir grūti dabūt, turklāt tās lietošana ir saistīta ar risku. Neiecietību iegūst no rotu virsšeržantu asinīm, un

tā satur divus elementus: a) «Visu pārtaisīti!» (VP) un b) «Nekādas taisnošanās!» (NT). Slimajā iestādē ievadīta, **neiecietība** to pamatīgi sapurina; pēc tam iestāde var sākt cīnīties pret infekciju. Šī metode ir laba, tomēr negarantē pilnīgu un stabilu izveseļošanu. Citiem vārdiem, tā negarantē, ka sērga tiks izdzīta. Iegūtie dati liecina, ka šīs zāles tikai apdullina slimību, bacīļi uz kādu laiku pamirst un gaida atkal savu laiku. Daži ievērojami speciālisti uzskata, ka ārstēšanas kurss jāatkārto, bet citi iebilst, ka tas varētu izraisīt iekaisumu, kas ir tikpat kaitīgs kā slimība. Tāpēc **neiecietība** ir jālieto piesardzīgi.

Ir arī citas, ne tik aktīvas zāles — **izsmiekls**. To iedarbība nav tik droša, tāpēc ka ar imponenovītu inficētajiem āda kļūst bieza un kalpo slimniekam kā bruņas pret **izsmiekla** bultāni. **Izsmiekls** var derēt slimības perēkļu lokalizācijai, bet ne vairāk.

Beigās jāmin, ka dažos gadījumos panākumus dod stingrs **nosodījums**. Šis līdzeklis, viegli dabūjams, tomēr ne vienmēr ir efektīvs. Slimajam organismam tas tūlīt dod spēcīgu stimulu, taču pēc tam rezultāti bieži vien ir gluži pretēji cerētajiem. Lietojot stingro **nosodījumu**, imponenovīts pirmajā brīdī gan tiek novājināts, tomēr nepārstāj būt par bīstamu slimības izraisītāju. Aicinredzot vislabāk būtu sajaukt **nosodījumu** ar **neiecietību**, **izsmieklu** un citām mums vēl nezināmām vielām. Diemžēl šāds maisījums pagaidām nav iegūts.

Slimības otrajā stadijā var būt lietderīga **ķirurģiska iejaukšanās**. Slimo orgānu amputē, un organismā ar pārliešanu ievada svaigas asinis. Dažreiz operācija izdodas, bet dažreiz, atzīsim to godīgi, arī ne. Operējamais var neizturēt šoku. Tomēr, lai saka ko grib, bet labākas metodes nav.

Trešajā stadijā slimība vairs nav ārstējama. Iestāde ir zudusi jebkurai derīgai darbībai. Vienīgā iespēja, kas atliek, — organizēt to no jauna citā vietā, mainīt nosaukumu un nomainīt visu personālu. Dažreiz taupības labad jaunajā iestādē patur daļu veco darbinieku, lai varētu apgūt viņu pieredzi. Tā ir liktenīga kļūda, jo tieši no šīs pieredzes ir jāsargās kā no uguns. Jebkura vecā organisma daļa ir inficēta. Ne personāls, ne mēbeles, ne tradīcijas — itin nekas nav

jāņem līdzi uz jauno iestādi. Nepieciešama stingra karantīna un pilnīga dezinfekcija. Vecā personāla inficētie indivīdi jāapgādā ar lieliskiem ieteikuma rakstiem un jāsūta strādāt uz jums visienistākajiem konkurējošiem uzņēmumiem. Visas mēbeles, mapes un arhīvi neka vējoties jāiznīcina. Eka jāapdrošina un pēc tam jānodedzina. Un tikai tad, kad viss būs nosvilis līdz pamatiem, varat būt drošs, ka sērga iznīcināta.

ARNOLDS AUZIŅŠ

VILCIENI SĀRTĀ

Peronmalā malku cirtu,
Sliežu starpā kūru sārtu.
Divvilcieni gaisā skrēja,
pārbraukdami manu vārtu.

Māris Malgalvs
«...Melna ēska vidū
Juras...»

Nemēdzu es rīkot talku,
kad man jādrebīnās salā.
Sliežu gulšņus — darvas malku
cērtu turpat peronmalā.

Nedomājiet — vilciens biedē,
nav no smagsvara ko bities.
Sārtu sakuru starp sliedēm,
visus lūdzu sasildīties.

Ugunskurā sliedes plaisā,
sākas neplānoti reisi:
Vilcieni skrien stāvus gaisā
un pie tam vēl divi reizē.

dadža autori

PAR L. DANILĀNU

Vieglāko jau paveicis: izcīnījis godalgu Rīgā notikušajā izstādē «Karikatūra aizstāv dabu», izstādījis savas karikatūras Gabrovā, pērnēms arī Kaļiņingradas izstādē «Zvejnieku satīras meridiāni»...

Tagad ķeras ple grūtākā — cenšas iekarot «Dadža» lasītāju atzinību.

L. Danilāns

UPURIS

Iela bija tukša un klusa. No augšas nāca slapjš sniegs ar lietu, laiku pa laikam kaut kur uz jumta iegrabējās skārda loksne. Visi logi bija tumši, un no ielas apgaismojuma bija tikvien labuma, ka, stāvot zem laternas, bija iespējams saskatīt savas kājas.

Vēl divsimt metri, un tad es nogriezos pa ieliņu, kas veda caur krūmiem aizaugušu parku.

Pēkšņi no tumsas aiz krūma iznira un manā priekšā nostājās olecīgs tēvainis. Platinale — līdz acīm, apkakle — līdz ausim. Gribeju aizsmaukt garām, bet viņš nostājās man ceļā.

— Kurp steigzamies? — viņš apvaicājās, cenzdamies, kā man likās, mainīt balsi.

— Skrienu pie paziņām, — es, drošs paliek drošs, steidzīgi atbildēju. — Jāaizņemas nauda. Par pēdējiem grašiem nopirku saslimušajam bērnam pienu, bet knupītim triju kapeiku pietrūka. Mēģināju nodot lombardā uzvalku, cepuri, kažoku, bet neņēma preti. Visādas lupatas, tā man pateica, viņiem neesot vajadzīgas... Bet pulksteņa man nav.

Svešais brīliņu kaut ko domāja.

— Tātad, pat pulksteņa nav?

— Nav gan, — es ātri atbildēju un savu zelta pulksteni ar sudraba ķēdi neuzkritoši aizbāzu aiz bikšu jostas.

— Tagad ir pusdivpadsmit, — svešais teica, pacēlis pie acīm savu pulksteni ar luminescējošu ciparnīcu. — Bet tas, protams, uz lietu neattiecas. Bet lieta ir tāda, ka tieši jūs esat vispiemērotākā kandidātūra...

Viņš uzsvērti lēni pastiepa roku uz savas sānu kabatas puši.

— Nē, nē, es nemaz neesmu piemērota kandidatūrai! — es iesaucos. — Es vispār neesmu nekāda kandidatūra, man ir kuņģa čūla! Netaisiet jokus! Es kliegšu!

— Kliegziet, kas jūs te dzirdēs? — viņš teica, tikpat lēni vilkdams roku ārā no kabatas. — Turklāt, kāpēc jums pēkšņi tā ievajadzējies kliegt?

— Kā tad nav ievajadzējies! — es teicu, jau mazliet nomierinājies. — Ko jūs taisāties darīt?

— Man te ir pieci rubļi, — viņš teica. — Domāju, jums lie nodevēs. — Svešais pastiepa man roku. Lai arī bija tumšs un snīga, saskatīju, ka viņam rokā tiešām bija piecītis.

Atviegloti nopūtos un papurināju galvu, atteikdamies no dāvanas.

— Nemiet! — viņš iekliedzās. — Citādi es to... nodzeršu!

— Uz veselību. — es vēsi atbildēju. — Nost no ceļa!

Viņš atkal iebāza roku kabatā, bet šoreiz manāmi nervozēdams.

— Man te vēl viens piecītis palicis. Gribēju melnai dienai pataupīt, bet ja jūs domājat, ka jums viena nepietiek... Starp citu, es nebūl neesmu drošs, ka arī šo, pēdējo, neizmantošu, lai izskatotu rikli. Es esmu alkoholiķis. Biju nolēmis — no šodienas vairs ne pīlīst! Laiks nākt pie priāta! Tāpēc gaidīju piemērotu gadījumu, lai atdotu naudu, ko varētu nodzert, kādam trūcīgam cilvēkam.

— Tā ir jūsu darišana, — es cieti sacīju. — Mani gan lieciet mierā. Vajadzīgs man kaut kāds saplēsts piecītis! Ko lai es ar to daru?

— Nopērciet knupīti, — viņš teica.

— Kādu knupīti?

— Slimajam bērnam.

Tagad sadusmojos ne pa jokam.

— Kādam, velns lai parauj, slimam bērnam! Es esmu vecpūsis, ja gribat zināt.

— Un kas tās par lupatām, kas jums mugurā?

— Lupatas?! Sabuļādas kažoks ar šinšilas apkakli pēc jūsu domām ir lupatas?!

— Mjā, — svešais nomurmināja. — Izskatās, ka jūs man tiešām esat pūlis miglīņu. Bet naudu tomēr varētu paņemt. Ticiet, tādējādi jūs man palīdzētu kļūt par cilvēku. Jo vairāk tāpēc, ka šī nauda nav iegūta godīgi. Es sarkstu, tiklīdz padomāju, ka vēl pagājušajā naktī šai pašā vietā...

Nezin kāpēc šis pūsis man kļuva simpātisks. Es iesmējos un uzsitu viņam uz pleca. Sajutu zem plaukstas stingrus muskuļus un manas dusmas izgaisa kā nebijušas: man pašam nekad nav bijis laika nodarboties ar sportu, tāpēc patik tādi spēkavīri.

— Mīļais cilvēk, — es teicu, — vai tiešām jūs domājat, ka sabuļādas kažoku, turklāt ar šinšilas apkakli, var nopirkt par godīgi nopelnītu naudu? Un māju? Un automašīnu, ko es, starp citu, atstāju pie restorāna, lai nezaicinātu likteni, tiekoties ar autoinspektoru... Par godīgi nopelnītu aldiņu var iedzert tikai lēto vīniņu un uzkost skābu gurķi.

Mans gadījuma draugs nošņauca degunu.

— Konjaku... protams, labāk... Konjaku daudz labāk...

Varēja dzirdēt, kā viņš norija siekalas un burzīja rokā piecīti.

— Tikai konjaku, ticiet man, — es ar pārliecību teicu. — Bet tagad ļoti lūdzu mani atvainot. Šodien laiks ir tik mītrs, ka es varu saaukstēties, ja vēl šeit uzkavēšos, un, kas zina, vēl dabūt iesnas.

Jaunais paziņa britiņu padomāja.

— Pagaidiet vienu acumirkli, — viņš palūdz. — Kā jūs domājat, kā būtu, ja es uz kādu laiciņu atliktu savu pāraugšanu?

— Kā jums tik, — es sacīju.

— Lai notiek! — viņš apņēmīgi teica un atkal nostājās man ceļā. — Tāpat, sabuļādas kažoks ar šinšilas apkakli? — viņš lieliski apvaicājas

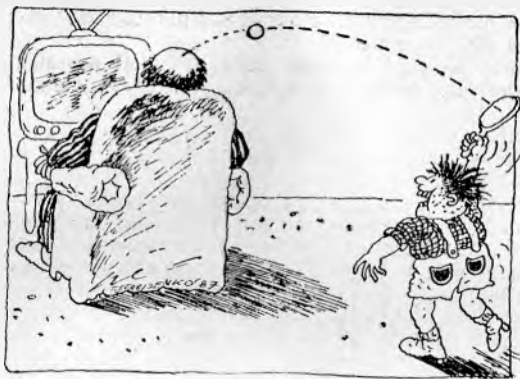
— Protams! — es lepnī atbildēju.

Viņš izvilka no azotes kaut ko smagu, kas bija ietīts lupatā. Man pazibēja doma par zelta stieni...

Pēc pusstundas atguvu samaņu un vienās apakšbiksītēs skrēju, cik jaudas, pa sniega šķiedeni uz miliciju. Ceļā man prātā ienāca doma, ka ar tādām negatīvām parādībām kā dzeršana un pilsoņu personiskā īpašuma piesavināšanās jācinās daudz noteiktāk, nekā esam to darijuši līdz šim.

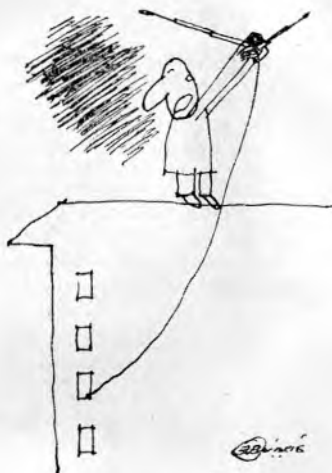
T. Sergijenko

T. Sergijenko

T. Sergijenko

— Nu, vai labi rāda?

J. Briņķis

MAIJA KUDAPA

ORGANIKA

Kura pilsētnieka sirds nevelk atpakaļ uz laukiem! Jo sevišķi vasarās, kad viss zied un zaļo. Un tāpat arī rudenos, kad dārzeņos un druvās ienākas bagāta raža!

Tādēļ jutos bezgala pacilāta, saņēmusi lietošanā pati savu zemes pleķīti pilsētas pievārtē. Gara acīm jau skatīju dobes un vagas — pilnas tomātiem, burkāniem, kāpostiem un kāļiem. Ak, ko es tur stādišul! Ak, kas man tur izaugst!

— Nekas neizaugs, — teica kaimiņiene, brīdi vērojusi manu nasko darbošanos ar lāpstu, grābeklīti un slādāmo materiālu.

— Kāpēc tad neizaugs! — es protestēju. — Re, kā jums, tepat t'lakus, viss aug griezdamies.

— Man ir cita lieta, — kaimiņiene atbildēja. — Man ir organika.

— Jā? — es nopriecājos par tik lietderīgu informāciju. — Un kur to organiku var dabūt?

— Ak, — teica kaimiņiene un dziļdomīgi atmeta ar roku. Viņas acis es izlasīju tādu pārākumu, ka tūlīt sapratu — nekādi jokī ar šo organiku nebūs. Organikas ir maz, gribētāju daudz, visiem neiznāk. Un ej nu sažini, pa kādiem kanāliem to meklēt. Un patiešām — veikalos, kur man ir pazišanās, organiku dabūt nevarēja. Sorņu zābakus — lūdzu, franču smaržas — kaut litriem, toties no organikas ne kripatas. Pat bāzē ne un pie sīkajiem spekulantiem arī ne. Aprunājos pat ar vienu kādreizējo hipiju un diviem tagadējiem pankiem. Viņi noliedzoši grozīja savas krāšņās galvas un par cēneri bija vienīgi ar mieru parādīt man dēmonisku seksfilmu.

Tāču īstenam dārzkopim pavasaros seksfilmas nav prātā. Viņa zemes gabalam ir vajadzīga organika un viņš to meklē. Man ienāca prātā gaiša doma: jāaiziet uz veikalu un jānopērk. Bet drīz vien noskaidrojās, ka nav tāda veikala, kur tu, cilvēks, varētu ieiet un pieklājīgi palūgt:

— Lūdzu, nosveriet man trīs kilogramus organikas. Tikai, sakiēt, lūdzu, vai tā ir svaiga?

Kaimiņienes dārziņš zēla aizvien raženāk, manējais nikuļoja, kā jau tāds, kas organiku nav dabūjis. Es nespēju to noskatīties un devos ekspedīcijā uz tuvejo kolhozu. Priekšsēdētājs ar mani pat nerunāja, lai gan pats tika kritizēts par organikas ielūdināšanu vietējā upītē. Toties fermas viri bija krietni cilvēki. Par sirsniņu aprunāšanos un dzeramnaudu šī vārda vistiešākajā nozīmē viņi piekrāva man ar organiku pilnu polietilēna kulti un būtu krāvuši vēl, ja vien es būtu spējusi panest. Autobusā kulīte pārplīsa. So epizodi labāk nepārrunāsim, teikšu tikai to, ka bez organikas mans dārziņš bija un palika kā bārenis.

Un tad, tad es viņu ieraudzīju — brūnu govslōpu ar tik dzelmaimnām acīm, par kādam kinozvaigznes nemaz neuzdrošinās sapņot. Ar priekšskājām lopiņš jau stāvēja manā daļā, vienīgi pakalējās vēl kāvējās kaimiņienes zemēndobē.

— Tpru, tpru, gotīna! — es trušināju, uzreiz sapratuši, ka šai jaukajai būtnei ir vistiešākais sakars ar organiku. Un gotiņa, kas vēlāk izrādījās no ķēdes norāvies bulļuks, tomātstādus brīkšķinādama, iecēla manā teritorijā arī pakalkājas.

Kādu laiciņu mēs ar interesi viens otru vērojām. Bulļuka skatiņā bija redzama milzīga tieksme uz badīšanos, manējā — ellīgas aikas pēc organikas. Mans skatiens izrādījās stīprāks. Bulļuks pavicināja asti un rāmā garā sāka retināt manu salātdobi, pie reizes savu aso mēli pārļaidzams arī visiem citiem mana mazdārziņa labumiem. Taču kas gan ir viens noganīts dārziņš, salīdzinot ar organiku! Lāvu, lai bullītis ieturas, pamatoti domādama, ka par laipnību viņš atmaksās ar laipnību, taču drīz vien manām saulainajām cerībām pārvilka svītru skarbs uzblāvieni. Ar stību rokā bija atsteigusies bulļuka saimniece, lai bez garām runām triektu savu organikas kombināciju mājās. Arī viņai bija dārzi, un arī viņai organika no gaisa nebira. Manos tirdznieciskajos priekšlikumos viņa nemaz neklausījās, vienīgi bulļuks uz atvadām piemiedza man ar aci: es jau labprāt, bet — ko tu padarīsi.

Šī sasodītā organika man vairs nedeva miera ne dienām, ne naktīm. Atcerējos mēslu talkas bērnu dienu papuvēs, domāju par Augeja stalliem, kas bija jāizmēž varonīgajam Hēraklam. Un vēl es domāju par to, ka visiem ir viss, pat organika, kuru nekur nepārdod, kuru nevar ne aizņemties, ne iznomāt, taču bez kuras nav iedomājama pilnvērtīga dārzkopja dzīve.

Rudenī kaimiņienes dārzā ienācās bagāta raža. Organika, ak, šī organika! Sogad es puķupodā audzēju balzamīni. Tā man aug griezdamās, jo pagaldē čabīnās ruds kāmitis. Un nav man vairs jālauza galva par neatrisināmām problēmām — lai kāda, tomēr organika nu beidzot ir arī man!

KLEKŠAINAIS ATRAITNES DĒLS

Atraitnes dēls ir vienkāršs jauneklis ar lielu prātu, kura vājš letērps nespej noslēpt zēnisko augumu.

*

Mātei viņš bija pēdējais dēls, pēc kura aizbraukšanas tā paliek vientulīga un galīgā nabadzībā.

*

Atvadoties mēs skumdinām savas mātes, bet Atraitnes dēls to dara daudz cildenāk.

*

Visu mūžu Atraitnes dēls cīnās par zināšanām, kuras tam neļauj iegūt melns puķis, kas vēlāk ir vaiņiņš kā pie Atraitnes dēla, tā pie viņa mātes nāves.

*

Atraitnes dēls atšķirās no mūsdienu jauniešiem ar to, ka bija gatavs izturēt konkursu jebkurā augstskolā.

*

Profesoriem Atraitnes dēls parādīja, ka viņš ir spējīgs uz visu.

*

Mācības Atraitnes dēls apgūst ar visu savu spēku, kurš daļēji izbēdzas tikai pēc viņa nāves.

*

Atraitnes dēla spējas apliecina tas, ka viņš vienlaicīgi varēja mācīties un strādāt.

*

No Plūdoņa poēmas redzams, ka darbs un mācības bez izpriecām salauz cilvēka veselību un ka Atraitnes dēlu kapā noveda tikai viņa centība un uzcītība.

*

Kad Atraitnes dēls redz, ka viņš nevar padarīt laimīgu sevi un savu māti, viņš nolemj padarīt laimīgu visu latviešu tautu.

*

Atraitnes dēls bija spiests pārtraukt mācības, jo viņš nomira

No skolēnu sacerējumiem izrakstījis A. Barisjans

KĀRLIS PAMŠE

TREŠĀ REIZE

Isi pēc pusnakts mani piecēla telefona zvans:

— Vecit, čau! Nepazīsti? Taču Aris! Man pie tevis kas svarīgs, es piekāpšu, jā?

— Pagaidi, pagaidi, vai nevaram atlikt uz rītu? Es jau aizgāju gulēt ar tardilu.

— Kas tā tāda?

— Nav nekāda tāda. Tās ir miega zāles. Jauna tipa. Divfāzīgas: pirmā puse darbojas četras stundas, tad ieslēdzas otra.

— Nekas, nekas, — Aris mani pārtrauca.

— Nē, nē, — es nepiekāpos. — Par tavām kāzām taču viss norunāts. Esmu apsolijs būt tavš vedējēvs, tāpat kā divās tavās iepriekšējās kāzās.

— Stopt! — Aris iesaucās. — Tur jau tā lieta, trešo kāzu nebūst

— Ko, ko?

— Gaidi!

Un tā, Aris gaidot, es, kaudamies ar miegu, pārdomāju mana drauga un savas līdzšinējās kopgaitas. Mums labi sakrita jau tolaik, kad studējām Konservatorijā. Aris Ezerlicis sākumā mācījās aktieros, es — režisoros. Tad mēs sanācām profesijas profilus. Viņš tagad bija režisors, un es varbūt nedariju labi tūlīt neteicis: nāc šurp! Režisors taču... Jā. Aris, istā vārdā Andrejs Ezerruncis, pēdējā kursā bija sev izvēlējies pseidonīmu Aris Ezerlicis, kā pats teica, lai diplomdarba aģēns izskatītos smukāka. Reizē ar pirmizrādi — «Ne viemmēr runcim krējuma pods» — nodzērām Arim pirmās kāzas. Viņš precežās ar komisijas veikala direktora vietnieci. Režisoram, pats saproti, sieva

aktrise nav vajadzīga, Āris paziņoja. Tā kā Āra sievas tēvs izrādījās cilvēks ar labu gaumi, Āris varēja no Konservatorijas kopmītnes Komunālajā ielā pārcelties uz ērtu četrstābu dzīvokli ar somu tapetēm un čehu mēbelēm. Sev sievas tēvs bija uzcelis nelielu, bet glītu savrupmājiņu Inčupē. Tās bija Ēksmas kāzas. Ēs par vedējteva lomā saņēmu daudz vairāk aplausu un cildinājumu nekā par komiskajiem vāruļiem trafo-tajās kolbozu lūdzinās. Bet ir jau arī starpība — ieguldīt savu radošo talantu vājā lūgā vai kārtīgās kāzās. Turklāt kāzās, kas apzīmogotas ar īstu mīlestību.

Kad Āris atzīmēja savu pirmo piecgadi režisora amatā un: kad iesīlušie viesi, uz čehu mēbelēm šūpodamies, cilāja kristāla glāzes, piezvanīja sievas māte un pastāstīja, ka skaugi sakompromitējuši sievas tēvu, Āris noklausījās sievas mātes bēdu stāstu un leica mierinājuma vārdus, ne visai precīzi nocitēdams Imanta Ziedoņa dzeju:

Cilvēks var cilvēku aprīt kā pitons,
Atbilstoši savas rīkles platumam
Un tad sagremot lēnām un pamatīgi,
pa molekūlām, pa atomam.

Skaugi nerimās un sievas tēvam vajadzēja atstāt savrupmāju Inčupē. Bijušais direktors nevarēja uzrādīt kvītis par tumšzīlajām importa flīzēm, gaišzilo klozetpodu un klīnkerētā māla kļēģeļiem kamīnam. Māju atsavināja. Tā kā Āris nevarēja atļauties kompromitēt savu režisora vārdu un teātri, viņš šķīrās no sievas, bet ne no dzi vokļa ar somu tapetēm. Pareizāk, nešķīrās no divām istabām, jo viņš tur bija pierakstus. Sagādījās, ka tieši tai laikā par raksturu nesaderību ar savu sievu pārliecinājās arī mūsu teātra galvenais režisors. Āris, vientuļš juzdamies, piedāvāja galvenajam vienu no savām divām istabām. Nē, pārāk ilgi Āris vientuļš nejutās: pateicoties savam talantam un komunikabilitātei, viņš satuvinājās ar Poēzijas propagandas biroja vadītāju.

— Tu nevari iedomāties, kas tā ir par baudu pat pie vakariņu galda just kultūras daudzslāņainību: Anita zina no galvas visu — arī visjaunāko — dzeju, viņas māmiņa audzē puķes. Dailes atmosfēra! Bet Anītas draudzene raksta lūgas dzejā!

Kā jau varēja gaidīt, sekoja kāzas.

— Tu saproti, murmulī, — Āris man teica, — pirmā sieva bija pārpratoms. Jauks, tomēr pārpratoms. Nopirka mani ar savām pievērtajām acīm. Bet Anita!... Lielas garīgas kultūras sintēze ar klasiski skaistu augumu. Tu, protams, būsi vedējtvēvs. Nē, dievs taču mani mīlē — tāda Anita! Un tāda patiesa mīlestība!

Ezerrunča otrās kāzas bija vēl liksmākas nekā pirmās. Āris nebija pārspilējis, slavinādams Anitas skaistumu. Un Anitas māmiņa, relatīvi jauna atraitne, miljons! Kad es, vedējtvēvs, uzsaucu pirmo tostū un aicināju sveikt jauno pāri ar veltēm, Anitas māmiņa nolika pie līgavaiņa šķīvja vadišanas pilnvaru un žiguļa atslēdžu.

Pēc savām otrajām kāzām Āris strādāja ar dubultenerģiju. Teātri viņš iestudēja Anitas draudzenes Sarmītes lugu dzejā «Mazos zagļus kar» un ik pārvakarus brauca Poēzijas propagandas biroja sarīkojumos deklamēt gan pašas Anitas — atklājās, ka viņa arī raksta dzejoļus, jā, avangardiskus —, gan savai dvēselei radniecīgu autoru darbus.

Jaunais pāris dzīvoja Bulduros, Anitas māmiņas vasarnīcā, bet Anitas māmiņa pārcēlās uz vienu no Āra istabiņām.

Dzīve vijās kā vainagā. Bet tad — kāds šausmīgs liktenis — galvenais režisors, viņš dzīvoja Āra otrajā istabiņā, ieskatījās Anitas māmiņā. Bet Āra pirmā sieva un sievasmāte — viņas apdzīvoja otras divas istabas — saņēmušas ziņu, ka vīrs un tēvs brauc mājās, sāka rīkoties: paziņoja attiecīgām iestādēm, ka Andreja Ezerrunča istabās dzīvo tur nepierakstīti cilvēki un pārkāpj morāles normas. Andrejam Ezerruncim anulēja orderi. Teātra galvenais režisors un Anitas māmiņa svinēja kāzas. Bulduros. Es kārtējo reizi biju vedējtvēvs. Protams, jutu līdzī savam draugam Ārim, sevišķi tai brīdī, kad pēc mana uzaicinājuma tuvinieki tuvojās jaunlaulātajiem ar dāvanām. Āris nolika pie līgavaiņa šķīvja žiguļa atslēdžu...

Pēc šīm kāzām Ārim bija rūgtas mieles. Un ne tikai viņam. Mēģinājumu laikā Āris savu žulti izgāza uz aktieriem.

— Ir divu kategoriju aktieri, — reiz viņš paziņoja. — Vieni, kas saprot, un otri tādi, kam galvas vietā kāpostgalva. Tādiem vajag meklēt citu darbu! Prom no teātra!

— Tu to par mani? — es apvainojos.

— Ārī par tevi.

O, melnās dienas!...

Pie Āra mēģinājuma starpbrīdi atnākusi Anita. Ar vienu ausi es dzirdu, kā Aris citē:

Es negribu kopā ar jums
Kā kreklis starp kreklīm uz viena striķa žūt, —
Laujiet man vienam būt!

Turklāt tieši todien vajadzēja izšķirties Āra iestudējamās lugas «Mazos zagļus kar» trešā varianta liktenim. Pieņemšanas komisija pārņēma autoram, režisoram un arī man, mazā zagļa lomas tēlotājam, ka izrādē nav pareizi salikti akcenti, ka tā nevar.

Āris aiz krekliem aizgāja dzīvot teātra aktieru kopmītnē. Piedāvāju viņam pusi no savas istabas, viņš atteicās, solījās braukt uz BAMu — tur labus režisorus meklējot kā ar uguni.

Neaizbrauca nekur. Paklausīja manam padomam neķerties pie avangardiskām lugām, bet ņemt gadsimtos pārbaudītu materiālu. Pasaku bērniem. Un, lai neviens nevarētu pārņemt arhaismu, Sarkangalvītei nav jāliek galvā, bet jātur rokā sarkana cepurīte. Tāda neliela. Simbols. Un Āris pats, vilku spēlēdams, lai tur rokā vilka masku. «Bērnu pasaulē» tādu var nopirkt, būs lēti un smuki.

Āris šoreiz netiepās un jo sevišķi kāpināja savu radošo potenci, kad Sarkangalvītes lomas tēlotāja, vadoša aktrise, saslima un galvenais režisors Ārim ieteica pamēģināt ar kādu pašdarbības kolektīva aktrisi vārdā Bella.

Jau pirmajā mēģinājumā ar Bellu — Āris viņu no pirmās dienas sāka dēvēt par Ciguzīti — inums pārējiem kļuva redzams, cik parliecināts vilks grib apēst Sarkangalvīti un cik parliecināts Sarkangalvīte tic tam, ka vecmāmiņas gultā guļ nevis zvers, bet mīloša būtne. Man šajā uzvedumā nācās tēlot bērzu aiz loga, turot rokā koka zariņu, bet aiz priekša bija grūli nostāvēt nekustīgi: es sapratu — būs atkal kāzas, es būšu vedējtevst!

Un tagad, pēkšņi nakts vidū telefona zvans — kāzu nebūst!

Āris Ezerlīcis-Ezerruncis, smagi noelšies, iekrita manā divānā.

— Ticī vai nē, no pirmā acu uzmetiena mīlestībal — viņš paziņoja. — Tā kā vēl nekad! Es sapratu, ka režisoram vajag savu mūžu saistīt tieši ar aktrisi. O! Dvēseļu saskaņa! O! Un intelīģentā! Gandrīz divus gadus studējusi franču valodu. Tad mākslās dēj pametusi. Te-

ātra dēļ! Pēc Sarkangalvītes pirmizrādes viņa man teica: «Visa mana līdzšinējā dzīve — ceļš pie mākslas, ceļš pie jums, mīlo režisor...»

Ieturējis nelielu pauzi, Aris dramatiskā tonī turpināja:

— Līdz pirmizrādei man citu domu nebija: bērnam jāpalīdz izaugt par istu aktrisi. Par lielu mākslinieci! Bet tad es redzēju, cik ļoti viņa man pieķerusies. Un cik vientuļa ir ārpus teātra. Ari tur, teātra kopmiņā, tai vismazākajā istabiņā.

— Tu beidzot stāstīsi vai nē, kas par lietu? Kur palika mīlestība? Tā, no pirmā acu uzmetiena!

— O!

— Neraudīt! Man miega zāles aizies zudumā!

— Man astoņsimt rubļu aizgāja...

— Interesanti.

— Pavasarī viņa man saka: briesmīgi griboties redzēt Franciju. Viņai tas pat esot vajadzīgs. Es viņai taču esot apsoliījis nākamajā iestudējumā franču meitenes Kozetes lomu! Es sapratu viņu. Iedevu naudu. Viņa aizbrauca ar tūristu grupu. Atbrauca. Uzdāvināja man Monmartras pasīkaršu komplektu. Sev nopirkusi ligavas diadēmu. «Kam tas?» es viņai noprasiīju. Kā, vai tad es viņu neprecēšot? Jā, iznāk, ka viņa mani bildināja...

— Bet kas tur slikts, — es nenocietos un piebildu. — Ja jau mīlestība no pirmā acu...

— Nemuldīt! — Aris tā man uzbrēca, kā viņš brēc tikai mēģinājums. — Iemīlēties vēl nenozīmē precēties! Man ir pieredze! O!... Jā... Reiz nu viņa to diadēmu, es piekritu. Jau otrā dienā Ciguzītis visiem bija pačivinājis, ka es bildinājis.

— Kāzu ielūgumus, cik zinu, tu taču liki nodrukāt.

— Tikai pasūtīju. Vakar sarunāju, lai nedrukā.

— Aftopies!

— Ciguzītis nekādā Francijā nav bijis! Manu naudiņu tepat Saulkrastos notrallinājis.

— Ko tu runā!

— Jā! Kopā ar vienu no mūsu jaunajiem. Ar to, kas Sarkangalvītē tēlo mednieku.

— Zinu. Tas garais.

— O!...

Sai brīdi uz mani iedarbojās tardila otrā fāze. Kad pamodos, man gar lielu pārsteigumu Aris izskatījās gandrīz priecīgs.

— Kāzu ielūgumi vēl nav nodrukāti, bet pasūtījums ir un paliek. Kāpēc atsaukt kāzas? Es tikai piezvanīšu blata vecim drukātavā, lai maina līgavas vārdu.

— Kā tā?

— Par kāzu ielūgumiem es jau samaksāju. Tagad prasīt naudu atpakaļ nav solidi. Un man ir viena jauka būtne... Un es izdomāju, ka tu tomēr būsi vedējtvēvs.

— Zini, mamma man tomēr neļauj tevi precēll

D. Brokšs

LAIMONIS VÄCZEMNIEKS

JAUNÄS KURPES

Stīvām, plati plestām kājām
Ješka steberē uz mājām.
Kaut ko burkšķ, ar rokām rāda, —
kurpēm izniekota āda.
Kurpnieks traks vai pilnā bijis, —
kurpes vietām samainījis:
kreisās kājas korpi šis
labai kājai laisījis;
kreisās kājas — ak, vai, vai! —
uzlaisījis labajai.

Kājas — tā kā autobusi —
katra iet uz savu pusī,
un, ja abas nenāks kopā,
Ješka pārvērtīsies lopā.
Blāc!!!

Ješka, kur tev acis bija?
Kas tev kurpes samainīja?

ARNOLDS AUZIŅŠ

RUDIMENTI

Cilvēks dzīvo un deg, un kuras,
Kopš iznāca no ūdens, kopš nometa spuras,
Vai kopš nokāpa no koka un nometa asti.

Pēteris Jurciņš
«Impresijas par gaismu»

Mans sencis peldēja jūrā kā sams,
Bet Latgales ezeros nometa spuras.
Es nāku no Rogovkas dziedādams,
Bet sānos vēl rudimenti man duras.

No asles vairs palicis pulķitis jokains,
Bet mērkaķim saucu: «Sveiks, tālais brāl!»
Man reizēm gribas uzrāpties kokā
Un banānu ķekars — mans ideāls.

Sen nometis asti un zaudējis spuras,
Es aizgājis esmu, kur rādīja deguns, —
Tur cilvēce milzīgā sārtā kuras,
Es arī kā valna valns ellē degu.

STRĀDĀT VAR VISUR!

Es jums teikšu tā — strādāt var visur. Arī bērnodrāzā. Par kurinātāju. Apkārtējās privātmājās cilvēki vien dzīvo. Un cilvēks nav lācis, kam savs kažoks siltumam, cilvēkam ziemā siltumiņu no malas vajag. Bet vai man kurinātavā siltumiņa, vai man ogļu trūkst? Spaineli ogļu — par rubli, ķerru — par trīnīti, cik nu kuram nav žēl...

Cilvēkiem silst no ārpuses, man silts ap sirdi.

Vienīgi tā mūsu dārziņa vadītāja. Gatavais motorzāģis, ne sievietei! Šī nepieļaušot, ka es ar oglēm šeptējot, šī pārceļot mani

tādā darbā, kur es materiālās vērtības pat pa gabalu neredzēšot.

— Un nepikstī! — viņa saka. — Iesi jaunākajā bērnodrāza grupiņā par auklīti. Uz sien baltu lakatiņu, nopūderē degunu, lai bērniņi nepārbistas, un eji!

Tā taču ir ģirgāšanās par godīgu cilvēku Mani, veco zēnu Voldi, par kaut kādu auklīti!

Bet, neko darīt, no likteņa un vadītājas neizbēgsi. Sāku strādāt, skatos — dzīvot var!... No rīta apsēdini šitos mazos zvirbulišus uz tām baltajām porcelāna krūzītēm — sēž... Glīti, rindiņā... Prieks skatīties!

Vienīgā nelaime — katram šitādam zvirbulītim ir lēvs un māte, par vectētiņiem un vecmāmiņām vispār nerunājot. Tiklīdz pievakare, visi gāžas uz bērnodrāzu bariem vien. Gluži kā uz bodi, kad deficīta manta izmesta. Katrs grābj ko var un stiepj projām, it kā manis — dzīva aukliša — vispār nebūtu. Pat paldies nepasaka. Vai es uz to varu mierīgi noskatīties? Ja man šitā ogles sāktu izvazāt, es taču brēktu nelabā balsī, bet šite nav ogles, šite lielākā vērtība pasaulē — mūsu jaunā paudzē!

Tāpēc kārtības un uzskaites skaidrības labad bērniņus, kā jau materiālās vērtības, pēcpusdienā nolieku guļamistabā aiz atslēgas. Vecāki — visi ārpusē. Zvirbulīši čiepst, vecāki brēc:

— Dod manējot Dod manēio!

Tas taču vairs nav darbs, tā ir spēle uz nerviem. Ite ir veselībai kaitīgi apstākļi. Vai es varu zināt, kurš vecāks kuru zvirbulīti pasaulē laidis? Mamma kā tāda emaljēta čuguna vanna uz kājinām, bet mazajam zvirbulītim saulīte spīd cauri, viņš aiz sērkokciņa var paslēpties.

— Mierul! — es saku. — Un vēlreiz mierul! Stājieties smuki, bez trokšņa dzīvā rindiņā un katrs saņems pa vienam bērniņam...

Bet vecāki rindā nestājas. Viņi nevēloties rindas kārtībā, šie gribot katrā ziņā savu, pašu labāko, pašu smukāko bērnu!

Vienam šitādam brēcējam es pateicu skaidri un gaiši: tu vispār zini, cik mūsu republikā bērnu dzimst? Pavisam maz. Bet, ja kaut kur kaut kā ir maz, kā to sauc? Pareizi — par paaugstināta pieprasījuma mantu. Un pēc paaugstināta pieprasījuma mantām tālredzīgi pilsoņi rindā jau no rīta stāv, dažkārt pat no vakara pierakstās. Bet tu taisnā ceļā no darba atskrēji un jau gribi pašu labāko un pašu smukāko! Vai zīmīte tev ir?

Brēcējs jau bāls — kāda zīmīte?

Es saku: visparastākā, kā dzīvē pieņemts. «Tā un tā, biedri audzinātāj, lūdzu šīs zīmītes uzrādītājam izņēmuma kārtā izsniegt vienu zvirbulīti pēc paša izvēles»... Datums. Paraksts.

Brēcējs kļūst sarkans. Tas esot viņa miesīgs bērniņš! Viņš sūdzēšoties, ja nesaņemšot to, kas viņam pienākas pēc likuma. Es saku: lūdzu, sūdzies veselst! Kaut līdz pašai augšai sūdzības raksti, vienāga agri vai vēlū pie manis atkal nonāksi. Un tad vispār negaidi, ka es tev kaut ko labu iedošu. Dabūsi to, ko neviens cits nebūs ņēmis...

Sis saplok kā tāds avarējis dirižablis un sāk lūgties: vai nevarot tomēr kaut kā izlidzēt, kaut vai izņēmuma kārtā, ne jau par pilku paldies paša bērniņu iedot, ko uz mājām aizvest, sievai atrādīt...

Un bāž man kabatā triniņi. Gluži kā par ogļu ķeru.

Nu, tā jau pavisam cita runāšana. Ja cilvēks dikti lūdz, vai es varu atteikties? Iedodu šim bērniņu pēc paša izvēles, bet, tiklīdz viņš prom, nāk dāmiņa. Galvā cepure kā lidlauks. Sai divi puikas esot vajadzīgi.

Piedodiet, saku, divi gabaliņi neies krastā! Man priekšniecība piekodināja — vienās rokās tikai pa vienam, lai visiem pietiktu.

Skatos, dāmiņa sāk uzņemt tvaiku. Viņai vajagot divus! Bet ko es varu līdzēt! Iedošu divus, bet ja pekšņi nāk revīzija un atklāj iztrūkumu? Kā es attaisnošos? Uz nobiruma un nožuvuma rēķina? Šitie bērniņi, skaidroju dāmiņai, nav nekādi cukura maisi noliktavā, kam pa nakti spaini ar ūdeni var piclikt blakus, lai saveik mitrumu liekam svaram. Šitie bērniņi paši slāpjamu dod laukā, spēj tik biksītes mainīt...

Si, ko domā, arī sūdzēties! Labi, saku, sūdzēties nevienam nav aizliegts. Bet, ja gribi sūdzēties, vispirms pierādi, ka tu divus šurp atvedi. Atnesīsi izziņu no darbvietas, no namu pārvaldes, no izpildkomitejas... Papīrus meklēdama, pāris mēnešu noskraidīsi precīzi kā bankā. Kad pēdējo izziņu būsi dabūjusi, pirmajai derīguma termiņš sen būs notecējis, varēsi sākt atkal visu no gala...

Dāmiņa uzreiz tāda lēna. Vai nevarot sarunāt ar mani kā cilvēks ar cilvēku? Es saku: ja kā ar cilvēku, visu varam sarunāt. Protams, neoficiāli, acs pret aci... Tad šī man neoficiāli iebāž kabatā pieciti, bet es šai izsniedzu divus puikas par divi piecdesmit gabalā...

Vārdu sakot — sanāk gandrīz tikpat cik kurinātavā, tikai šite darbs tirāks un vieglāks. Motors strādā, nauda nāk!

Kamēr prātoju, atčāpo viena omīte. Šī gribot paņemt savu mazbērniņu, savu kunkulīti sarkanās biksītēs... Stop, saku, omīti! Šito nevaru! Viņš man no rīta bleķa rubli apēda. Ja gribi dabūt kunkulīti, vispirms atlīdzini skādi... Omīte acis vien noblisina, bet rubli iedod. Taisni milicim acu priekšā.

Nu, domāju, vienreiz būs punkts un amba. Bet nē! Kaimiņiene lūgusi, lai milicis Jāniti paņem, pašai neesot vaļas. Lūdzu, es saku, ejiet, meklējiet. Milicis meklē atspēries, bet šitie zvirbulīši tikai no rīta ir dažādi, pēc divpadsmitiem visi vienādi melni, kā caur skursteni izvilkti. Skuķi no puikas neatšķirsi.

Šis mēģina ar saukšanu: — Jānīti! Jānīti! — Iznāk priekšā gandrīz pusducis Jāņu, bet kurš īstais? Es saku, ņem visus, lai kaimiņiene mājās meļnumu ar smiltiņām noberž, tad jau manīs, kas ir kas. Isto Jāniti paturēs, pārējos atvedīsi atpakaļ.

Kamēr šis domā — ņemt vai neņemt, nāk tāds jauns, kautrīgs

cilvēks. So sieva esot sūtījusi. Dodu, kas pēc Jānišiem vēl atlicis, bet viņš nepem. Viņam esot bijis Jurītis.

— Jurit, — es saku atlikušajam, — pastāsti nu tēlim, ka tu esi Jurītis!

Bet Jurītis saka: es esmu Anniņa...

Smuce uz lidzenas vietas! Neviena Juriša vairs nav. Jaunais cilvēks parikā — kā šis tagad mājās varešot rādīties! Kas tagad būšot! Nu tad es viņam pateicu vienu prātīgu vārdu: kāda starpība — Jurītis vai Anniņa, vienalga rit no rīta atpakaļ vedis... Tāpēc ņem, kamēr ir ko ņemt, citādi vispār paliksi bešā. Tā, redziet. Es vienmēr esmu teicis, vecajam zēnam Voldem ir laba galva — ātri reibst un ilgi tur dullum!

L. Bulikina

TĀPAT KĀ CITI

SIRDS IZKRATIŠANA PIE NARKOLOGA

Kopš bērna kājas no manis centās izveidot personību.

Kad kopā ar citiem puikām bijām sakurinājuši ugunsgrūdu, lai ceptu kartupeļus, bet pie reizes nejauši nosvīla kaimiņu būcenis, bargs onkulis stingri prasīja:

— Saša, kāpēc tu tā darīji?

— Es neko, — galvu nodūris, klusi atbildēju. — Es tikai tāpat kā citi...

— Bet ja citi lēktu ugunī? — tēvocis pratināja tālāk. — Ko tad? Reizēm jāsaslejas pretī! Kļūsti taču par personību! Tā kā jau būtu laiks!

Es palocīju galvu un neteicu neko.

Pagāja daži gadi. Atkal bargs audzinātājs, turklāt milicijas formas tērpā, uzdeva līdzīgus jautājumus. Jo ar draugiem biju drusku apceļojis dzimto zemi Žigulī, kas mums, tā sacīt, nepiederēja.

— Aleksandr, kāpēc tu tā darīji?

— Es neko, — galvu nodūris, atbildēju. — Es tikai tāpat kā citi...

— Bet ja citi lēktu no tilta Daugavā? — milicis mēģināja piebraukt no psiholoģiskās puses. — Reizēm jāsaslejas pretī. Kļūsti taču par personību! Tā kā sen jau būtu laiks!

Es palocīju galvu un neteicu neko.

Pagāja vēl daži gadi. Un atkal mani tūcināja bargs vīrs — šoreiz brigadieris.

— Paklau, Nēzdog! — viņš teica. — Kamdēļ tu tā dari? Paskaties uz saviem biedriem! Ne viņi vairs darbu kavē, ne glāzīti citā! Tikai tu tam netiec un netiec pāri. Ņem taču piemēru no citiem! Tā kā būtu pēdējais laiks!

Izdzirdis vecajā dziesmā jaunas skaņas, es pacēlu galvu.

— Neklapēl — es skaļi paziņoju. — Man mūžīgi to vien borēja — nedari, kā citi, celies pretī, laiks kļūt par personību! Un tagad, kad

neesmu tāds kā cili, man pēkšņl jādara citiem pakal! Tas neiet
krastā!

— Un pēc tam? — ārsts vaicāja.

— Ko nu pēc tam... — Pacients atmeta ar roku. — Bija jānāk
šurp... Tāpat kā citiem...

JĀNIS SIRMĀRDIS

RAPORTĒTPRATĒJS

Vēl vakar viens atkal
brīnīšķi raportēja.

No bērņības šamējam
izkopta jau šī
spēja.

Memmesdēlīgš viņš nebija —
jau pionieros saprata,
cik svarīga tieši
debija.

Komjaunieša gados
vārdus vēl gludākus sacija,
nevainojamu reputāciju
guva priekšniecības acīs
un kā perspektīvs kadrs
tika pamazām
atbilstošam postenim
gatavots.

Viņš taču tik pareizi,
tik dialektiski veikli
izprata
laiku un dzīvi!

Kā tādām lai neplāno
augsmi
un perspektīvu!
Tā augstāk un augstāk

viņam karjeras trepītes
sēja —
viņš taču tik jauki,
tik lieliski raportēja!

Val arī darbus
tik vareni paveikt spēja?
Ej nu saziņi,
Vai visus tas
interesēja.

Ne jau viņš vlenīgals
gadiem
pusartā tīrumā sēja...

Mēs, profams, zinām,
ka tukšklabjus uzveikt spējam.

Bet vakar, re, atkal
viens brīnīšķi raportēja!

Strādāt nav leradis,
raportēt pieradis —
ej tu viņam ko dari,
ja vari!

Ar viņu vēl gaida mūs
neganti kari.

Ai, gari, garī!

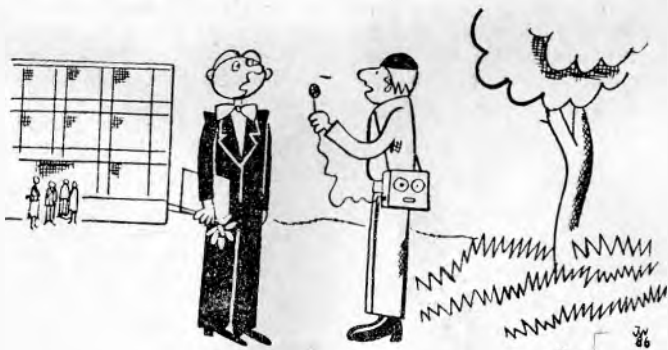
T. Sergijenko

STARP CITU

- Apdāvinātu bērnu ir daudz vairāk nekā gudru.
- Paaudžu stafete... Tikai bieži vien — ar pazaudētu stafetes kociņu.
- Bērnam autiņi, pieaugušam autiņi. Tik vien tā starpība — Intonācijā.

DRAUGU NELAIME NEPAMET?

- Kā nu ne! Tāredzīgs cilvēks pasteidzas to izdarīt laikus.
- Ja nav kur sprukt.
- Bet vai tad tas vairs ir draugs, kurš nelaimē?!

- Kuri brīži, beidzot skolu, jums visvairāk palikuši atmiņā?
- Starpbrīži.

I. Melgailis

KĀRTĪGS REMONTS

Nekad nemēdzu daudz runāt. Tā arī šoreiz. Noliku meistaram priekšā pulksteni, pateicu: rit nākšu pakaļ — un vairāk ne vārda.

Ai, kas tas bija par pulksteni! Ar apzeltītiem rādītājiem un cipariem! Ar četriem sudraba vākiem! Kas var saskaitīt gadus, kad tas gāja pa vestes kabatu kā hipodroma zirgs, pakavus klabinādams. Bet notika nelaime: tramvajā pārspieda stikliņu.

Kad aizgāju pēc pulksteņa, meistars bija ļoti aizņemts: ar tādu kā āķi maksķerēja no viena laikrāža riteņus laukā.

— Atnācu pēc savējā, — bildu.

Virš sāka rakņāties pa vecu krāmu kastī, līdz izvilka no turienes manējo.

— Ar šīto putniņu slikti, — viņš teica. — Labošana iznāks pādārgi. Paraug, trūkst centra asites, divu zobratu, atsperes...

— Tev galvā trūkst atsperes! — es nenovaldījos. — Pulkstenis labākā kārtībā, tikai stikliņš pušu. Vēl vakar gāja.

Meistars nosarka kā vēzis.

— Gājēsi! Nu, tad jau būtu kaut kur aizgājis, bet āre — tup kā muļķis krāmu kastē. — Un atsvieda manu pulksteni atpakaļ, ieteikdams ar tādu gājēju iet bekot, nevis godīgus amatniekus trančēt.

Pulkstenis patiešām bija apkļusis. Grabēja tikai tad, kad sakustināja.

Gribēju jau šauties iekšā citā pulksteņu labošanas darbnīcā, kad satiku savu draugu.

— Tā iet, kad neaprunājas ar mani! — draugs jutās apvainots. — Grūz galīgi svešiem mantu rokās, lai pavisam salabo. Būtu aiznesis Kniedītem, pulkstenis ietu skanēdams. Virš gan strādā mājās, bet nu darbiņš! Pagājušajā gadā man peļu slazdu salaboja. Manta! Visiem mājiniem nagus apsīta.

Labi — aizeju pie Kniedītes. Jā, tūlīņ var redzēt, kas te dzīvo! Pie sienas trīs milzīgi pulksteņi ar

bumbām. Viens klandz stīvi kā birokrāts, otrs tikšķedams stēlzas kā viesmīlis, bet trešais vēzē perdeli tik gausi kā mūrnieks ķelli pirmdienas rītā.

Pats pulkstenmoistars sōž pie gaida un lāpa zābaku.

— Pašam viss japieprot, — viņš kā atvainodamies saka. — Es savu mantu otram neuzticu. Iedosi kurpniekam stulmeņus, viņš var apmainīt galvas, iedosi kurpes — izraus mēli vai acis...

— Pulksteni atnesu, varbūt varētu...

— Es ar pulksteniem rīkojos kā ar bekām, — amatnieks paceļ galvu. — Ja gribi, iedod kauču vai pliku ķēdi, jau pēc nedēļas pulkstenis spārdīsies galā.

Mans pulkstenis pēc nedēļas vis nespārdījās, bet bija kļuvis vēl klusāks.

— Nuja, — mājamatnieks izlikās aizvainots, — papriekš ļauj, lai citi izrauj pulkstenim labākās iekšas, tad nes šurp un gaida brīnumus. Kur lai es tos nederīgos riteņus lieku? Nu, skaties pats...

Bailīgi paņēmu pulksteni rokā. Kā atvēru vāku, tā divas skrūvītes un viens klamburs iekrita plauksta.

— Kur akmeņi? — iekliedzos. — Nav vairs neviena akmeņa!

— Par akmeņiem maza bēda, — amatnieks mierināja, — tie labumu nenes. Mans svainis ar nierakmeņiem divi gadi nevarēja nomirt; ja kolhozam zeme akmeņaina, arkliem degunus aptauž...

Sirds kāpa taisni pa muti laukā. Baidījās, ka nesāku dusmās slānīt blēdi, kas manu pulksteni bija gandrīz tukšu izzvejojis. Tādēļ steigšus pakampu savu dārgumu un metos prom.

Un atkal staigāju pa pulksteņu labošanas darbnīcām. Bet manējo neviens neņēma. Viegļāk esot iztaisīt jaunu pulksteni no divām šķiltavām nekā no šīm paliekām.

Beidzot Pārdaugavā saklaušināju vecīti, kas apņēmās pulksteni iztaisīt. Vīrs gan bija gaužām vecs un pakurls, toļies ļoti akurāts. Sākumā viņš ļagā nesaprata, ko gribu, bet, kad apķērās, kļuva mūndrs un kārtības labad pat sievas vārdu noprošīja.

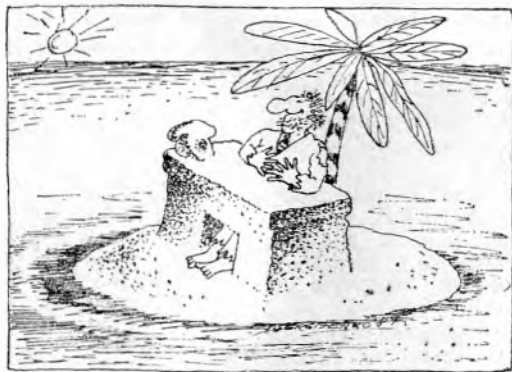
— Pēc mēneša viss būs kārtībā, — vecītis apgalvoja, — es jokus nelaisu.

Cilvēks nemeloja. Noteiklajā laikā pats atvēra durvis, manu pulksteni jau rokā turēdams.

— Taisni prieks arī man, vecim, uz šitādu mantiņu paraudzīties, — viņš svārstīja sudrabnieku un lepmi stāstīja. — Sākumā gāja pagrūti, bet tad meitasmaiņas skuķis atnesa modeli. Neatļaidies, Ģedert, es sev teicu, cilvēks tik ļoti tādu mantiņu gribēja — izpalīdzil Cuguna švunkratus esi lējis, vai tad nu šitādu...

Priecīgi satraukts, vāzu pulksteni vajā un tūliņ atkritu krēslā. Tas vairs nebija pulkstenis, bet tukši gliemežvāki. Uz viena rēgojās ķeburaini vārdi: «Dārgajai Matildei no Pētera», bet uz otra lādi kā divi cāļi ar kopā saliktiem knābjiem.

Pakurlais vecis manu vērtīgo pulksteni bija pārtaisījis par pūderdozi.

T. Sergijenko

JĀZEPS OSMANIS

PIEREDZES APMAIŅA

- Nu, kā iet?
— Var iztikt. Nesūdzos.
— Pareizi —
Ko sūdzešanās dos!

— Esmu brīvs kā putns!

K. Liede

«ES JUMS ATNESU ZOBU...»

Tofaik strādāju vidusskolā par mācību daļas vadītāju. Daudzus gadus darbs norisa tikai vecākajās klasēs, tāpēc pirmziemnieku pasaule man bija pasveša. Un negaidīta «oficiālā tikšanās» ar mazu, bet jestrū ābečnieku — par ko stāstīšu tālāk — tāpēc mani krietni samulsināja. Bet vienlaikus arī pacīlāja manu iesācēja žurnālista pašapziņu — tā, lūk, sabiedrībā jau esi guvis atzišanu! Lūk, kā tas notika! ... Septembra beigās pie kabineta durvīm kāds klauvē. Uz vairākkārtējiem «lūdzu!» neviens neatsaucas. Lecu augšā, rauju pats durvis vaļā. Stāv mazs puika un, galviņu atgāzis, viegli svepstēdams, pieklājīgi vaicā:

— Vai jūs, lūdzu, esat mācību daļas vadītājs?

— Jā, puisīt! Ko tu gribi?

— Es jums atnesu zobu.

Jūtu, ka nupat sāksies... Aicinu mazo iekšā. Viņš pienāk pie rakstāmgalda un, izvilcis no kabatas, uzliek kaut ko uz stikla. Redzu, ka tas ir kaula gabaliņš un patiešām izskatās pēc zoba.

— Tas ir tavs zobiņš? — es, drošs paliek drošs, pārjautāju.

— Jā, tas ir mans zobs, — puika pašapzinīgi atbild.

Zinādams, ka bērniem šajā vecumā krit ārā piena zobi, es sarunas uzturēšanai saku:

— Tev laikam šis zobiņš izkrita?

— Nē, zobs neizkrita, — puika atbild.

— Hm, tad jau laikam būsī kāvies un tev to zobu izsita, — es, māksloti smaidīdams, minu.

— Es vispār nekaujos, — puika apvainojies atbild, galīgi sajaukdams man galvu. Drudžaini gudroju, kā tikt pie skaidrības, un nolemju taisīt gājienu ar zirdziņu: uzdošu diplomātisku jautājumu:

— Kad tas notika?

Atbilde ir ātra:

— Tas notika pagājušajā nedēļā trešdien.

Sapratu, ka puika zobu bija nēsājis kabatā veselu nedēļu!

— Un kas tad tajā trešdienā notika?

— Vilnis no sestās bē mani piemānīja...

— Kā — piemānīja?

— Nu tā, viņš pagalmā pienāca pie manis un teica, ka gribot paurdzīt manu priekszobu. Es viņam to atļāvu. Un tad viņš teica, ka tas zobs esot jau tāds šļorkans un, ja es ļaušot viņam to izsist,

tad pa to šķirbu varēšot splaut ar šjircienu pa jūrnīeku modei. Un, ja labi patrenēšoties, varēšot pa trim metriem trāpīt pieckapeikā...

Apvaldījis smieklus, pajautāju, kā veicas.

Tē puikas balss kļuva aizvainoti raudulīga.

— Es splāvu, splāvu, bet lālāk par pusmetru nevarēju aizsplaut, un mamma par apspļaudītu kreklu mani iepēra...

— Ko tad tu nāc pie manis, tev vajadzēja iet pie Viļņal

— Es jau arī aizgāju.

— Un ko Vilnis tev teica?

— Vilnis teica, ka tā šķirba esot par mazu, vajagot izsist vēl otru zobu.

— Un ko tu?

— Es viņam to neļāvu, jo viņš bija zaudējis uzticību manās acīs, — mazais paskaidroja, lietodams kaut kur dzirdētus vārdus no pieaugušo valodas.

Te man sāka zust pacietība.

— Nu, bet ko tad tu no manis gribi?

Puika negaidīti saslējās un klāja vajā sava nācienu galveno iemeslu:

— Paps teica, ka jūs rakstot «Dadzīm», un es gribu, lai jūs to Viļņi izķēziet pa avīzēm!

— Kāpēc tieši pa avīzēm?

— Tāpēc ka avīzes iznāk vairāki — puika loģiski pamatoja savu prasību.

JĀZEPS OSMANIS

ATBILDĪBA

Kas ķieģelgrēdu krāva šķību,

Un kas par to nes atbildību?

Var kādam uzgāzties!

— Liec mierā tos —

Pēc tam jau visu noskaidros.

MAINĪSANĀS

Ir cilvēki, vai zināt, kuri maina dzīvokļus vismazākā, vissmieklīgākā iemesla dēļ, sacīsim, viņiem apnicis skats pa virtuves logu. Bet kāpēc pa virtuves logu vispār būtu jāskatās? Virtuvē jādarbojas, gatavojot garšīgus un veselīgus ēdienus, virtuvē logs vajadzīgs vienīgi kā gaismas avots. Bet viņiem, lūk, ainava! Smieklīgi, patiešām.

Cits atkal iestājies citā darbā un nu vairs negrib skriet tos nieka trīs četrus kilometrus. Nē, es neklūdījos, es tieši domāju «skriet», jo visiem zināms, ka braukšana autobusos, tramvajos un troļļibusos, lai arī neapdraud dzīvību, tomēr ir tai kaitīga. Svaigs gaiss, lūk, kas vajadzīgs mūsu veselības un pat dzīvības uzturēšanai, nevis kāds tur pārpildīts braucamais, kur turklāt regulāri izrauj jūsu pašmāju mētelim importa pogas. Priecājieties, ka varat iet kājām, varbūt pat drīkstat atļauties vieglu riksi. Bet nē, šim par tālu, šim satiksme neērta, šis nu uzreiz mainīs dzīvokli...

Ir vēl, protams, desmiti un atkal desmiti citu ieganstu, kurus piemin cilvēki, dzīvokļa maiņu uzsākdami. Tie visi ir cits par citu muļķīgāki. Dzīvoklis pieder tev, tāpat kā tu — dzīvoklim, un centies no tā tikt vajā ir, brāļu Kaudzīšu vārdiem runājot, smieklī un neprātība. Tu, mīļais, esi ieaudzis savā vidē. Pieaudzis pie sava piena produktu veikala un telefona automāta uz stūra. Dvēselē saradojies gan ar savas mājas sētnieci, gan ar to tantī, kura divreiz dienā izved pastaigāties savu krancīti, ko sauc par Redžinaldu. Kā, lūdzu, tu nejuties viņām radnieks? Nu tad skrien un mainies, manis dēļ, un galā tu iemantosī vēl kašķīgāku sētnieci, bet lādzigās, nekailīgās večiņas vietā — pardeļkaķa īpašnieci. Lūk, tā!

Līdzīgi domāja Pakājs, kurš kopš jaunības bija dzīvojis vienā un tai pašā šaurajā areālā. Un būtu, ticiet man, no turlenes izvadīts pēdējā gaitā, ja vien pēc apprecēšanās nebūtu pārgājis dzīvot sievas plašākā dzīvojamā palībā.

Jau tolaik, pirmās mīlestības rožainajā reifumā, Pakājs gremzās par to. Bet bija jāiet, un viņš gāja. Divas istabas ir un paliek divas istabas.

Bet tās, vai zināt, bija istabas komunālajā dzīvoklī. Un, kad Pakājs pirmo reizi sasveicinājās ar kārnu tantī, kura izrādījās Pakāju kaimiņiene, viņa sirdi saņņaudza nelāga nojauta. Tā tante nevarēja būt uz labu.

Tā tante nebija uz labu. Tagad, kad Pakājs savā un savas sievas palībā bija nodzīvojis jau astoņus gadus un apgādājies ar diviem mīļiem blondiem puisēniem, viņš to jutās sapratis līdz galam. Un kaut viņam bija divas istabas, itin pieklājīgs skats caur virtuves logu uz vienu veselu kļavu un otras puslapotni (tas par tām kļavām likai tā, starp citu, tāpēc ka iepriekš mēs tikām runājuši par šādiem skaļiem caur logiem) un kaut viņiem nesen bija ievilkta gāzes apkure, un kaut...

Tā tante, raugiet, bija neciešama.

Jūs pat iztēloties nevarat, cik neciešama bija tā tante, ja vien Pakājs pats jums par to nebūs pastāstījis. Un jūs arī nevarat iedomāties, kā Pakājs cieta no viņas netaisnās izrīcības, no viņas nesmalkjūtības un skandāliem. Tante bija pensijā, tātd katram domājōšam cilvēkam saprotams, ka laika viņai bija vairāk nekā pietiekami — lai izgūlētos, lai izstaigātu pilsētas veikalus, lai piekoptu dzīvokļa koplīetojamās telpas. Nē, nepārprotiet, Pakājs negribēja, lai tante kaut ko dara viņa vietā. Bet, kad nu tante pilnīgi bez kāda iemesla sāka jaunajai, cerīgajai Pakāju ģimenei piesieties par šādiem tādiem burtiskiem sīkumiem, sacīsim, laikā nozītukšotu atkritumu tvertni vai nenomazgātu virtuves logu... Pakāja otrā puse, kuru viņš mīli sauca par Saulstariņu, sarka un bālēja, viņa atcerējās gan, ka šorciz mazgāt virtuves logu bijusi viņas kārtā, un viņa jau, nabaga kukainīte, grāsijās lecēt uz vannas istabu pēc spaiņa un lupatas, kad viņu pārsteidza un apturēja gaitas sākumā paša Pakāja uzbrēciens:

— Stop! Ko tu gribi darīt?

— Mazgāt logu, — Saulstariņš paklausīgi atbildēja.

— Logu? Kādu logu? Kāpēc logu?

— Tante saka...

— Kas tantei ko teikt? Un ko viņa saka?

— Viņa teica, logam vairs cauri nevarot redzēt...

Pakājs piegāja pie virtuves divdaļīgā loga, ilgi un vērīgi raudzījās, un tad viņš iesaucās, un viņa balss skanēja kā apskaidrofa:

— Kas par niekiem! Pa to logu ļoti labi var redzēt! Bet tante lai uzliek sev dubultas brilles!

— Ko lai uzliek? — Saulstariņš pauteresējās.

— Dubultas brilles, es teicu! — Pakājs priecīgi ieaurojās. — Un tu nemaz nedomā! Neviena logs netiks mazgāts!... Un, ja arī kaut kur tomēr tiks, tad ne virtuvē!

Saulstariņš tā kā taisījās protestēt. Saulstariņš, lūk, pamiglaini atcerējās laikus, kad bijis pavisam mazs un kad šī tante viņu glābusi no — cik var atcerēties, visai pamatotām — mamma's dusmām, Saulstariņš bilda, viens logs šurp vai turp, tas nūdien esot tīrais sikums, bet daudz svarīgāka par to esot sadzīve. Bet Pakājs dzelzainā apņēmībā pakāra spaini un iebīdīja sievu gailenī, kur tante jau stāvēja un noskatījās. Ievērojiet, noskatījās, neviena vārda neteikdamā! Vai tas vien nenozīmēja, ka viņa perina slepkavnieciskus nodomus? Neļaujiet sevi nekādi pievilkt ārējam veidolam, neticiet, ka istam slepkavam jābūt vismaz divus metrus garam būdīgam vecim. Sievietes maigā, manikirētā rociņa iedurs šādam te būdīgajam taisni sirdī saudētu adatu, un gals būs tam vecim, āmen! Tāpēc Pakājs jau nu tieši nenotricēja bailēs, tanti ieraudzījis, tomēr sirdī viņam sarosījās slepenas bažas, un viņš teica visiem ļabi sadzirdamā balsi:

— Ja jūs te kādam nodarīsiet ko ļaunu... es gribēju teikt, ja te kādam tuvākajā laikā notiks kas ļauns, tad esiet droša, es to tā neatstāšu!

Tante iepikstējās un iemuka savā istabā. Pakājam no diviem metriem trūka tieši septiņpadsmit centimetru, bet šajā mirklī viņš izskatījās vairāk nekā draudīgs.

Tagad Pakājs smaidīdams palūkojās Saulstariņā:

— Vai tu redzi, kā es viņu saliecu mīkstu?

Saulstariņš neatbildeja, Ir pamats domāt, ka arī Saulstariņam bija sameties bail no Pakāja.

Vispār, Saulstariņš vēlāk nobirdināja asariņu un teica, viņš tanti vairs nepazīstot. Bet tante savā istabā dzēra zāles un, kad visas bija izdzertas, gāja pēc jaunām. Gaiteni un virtuvē asi nosmaržoja pēc zeļeņina, un Pakājs atļāvās izteikt skaļu piezīmi par veciem mērkaķiem, kuri izkūkojuši prātu, bet vēl grib maisīlies jaunajiem pa kajām. Vispār, izcēlās mērens tracis, bet kas gan tas bija salīdzinājumā ar tračiem, kuriem vēl tikai bija nākti

Bet viņi, nabadziņi, jau to vēl nezināja.

Tante sāka uzvesties skandalozī. Kādu vakaru — nu labi, sacīsim naktī, ja kādam varbūt ievajagas dokumentāru precizitāti —, kad Pakājs noguris beidzot pārradās mājās, kur Saulstariņš viņu, asarās mirkdams, jau ilgi bija gaidījis un gaidīdams pilnīgi nonācis, izrādījās, ka Pakājs vairs netiek iekšā pats savā apdzīvojamā platībā. Saulstariņš beidzot bija aizmidzis uz asarām slacīta spilvena, viņu pirmais mantinieks gulēja ierastajā ciešajā miegā, bet nekrietnā tante par durvju zvanu, kas tarkšķēja aizgūtnēm, nelikās ne zinīs. Pakājs dusmās sāka ar dūri velēt pa durvīm, izskrēja vairāki kaimiņi, kuriem nebija tik ciets miegs, ūn grasījās saukt sētnieci, lai tā lauž vajā aizslēgtās durvis, bet tad tās, ak tavu laimi, pavērās pašas no sevis. Durvju spraugā viņiem visiem labi redzama nāca tantes seja.

— Kas noticis? — tante apjautājās.

— Mani nelaiž iekšā dzīvoklī — Pakājs, visu laiku lēni līdz baltkvēlei karsēts, ierēcās.

— Es nekā nezīnu, — tante sacīja.

— Kur ir mana sieva? Kāpēc viņa mani negaida?

— Vispār, es to nabaga sievieti atļaisnoju, — tante svarīgi teica, vērsdamās pie ciliem. — Ja vīrs regulāri dzer un kļaiņo apkārtvienu miļu dienu tas sievai var apnikt. Mans nelaiķa vīrs, ja gribat zināt, nekad...

Pakājs viņai garām iedrāzās dzīvokli. Tikai nupat viņš bija pamanījis, ka slēdzis dzīvokli ar darba kabineta atslēgām. Viņš domāja, ka disputā ar kaimiņiem piedalīties nebūtu īpašas vajadzības. Tāpēc viņš atkāpās un pat nereaģēja uz tantes indīgajiem vārdiem.

Nu jā, citas atslēgas... Vēsā prātā apdomājot, tur nebija nekā tāda sevišķa. Kā dzīvokļa divas istabas, tā darba kabinets istenībā bija Pakājam piederīgas telpas. Tikai tā nelāgā samainīšana...

Lieki teikt, ka tantei Pakājs tomēr nepiedeva. Sevišķi to nelaiķa vīra pieminēšanu. Jau tāpēc vien, ka šodien vairs nebija iespējams apstrīdēt, vai tā tiešām bijis. Bet uz Pakāja nejaušā reibuliša fona tantes nelaiķa vīra tēls, bez šaubām, izskatījās cildens.

Bet cildeniem vienmēr un visvairāk patīk izskatīties mums pašiem, vai tā nav?

Notikumi krājās cits pie cita, cits uz cita, veidojot savā ziņā kaut ko līdzīgu kultūras slānim. Nu, sauksim to par strīdu slāni. Nav skaidri zināms, kāds ir strīdu slāņa biežums, pie kāda vēl iespējams veģetēt cilvēciskām attiecībām. Šajā gadījumā laikam jau bija pārņemtas visas robežas. Tā dzīvot vairs nevarēja.

Nu, tante jau arī izturējās nepieļaujami.

Kādu dienu, kad Pakāju vecākā atvase, kundze Vidvudiņš, bija aiznaglojis tantei durvis (sacīsim uzreiz: ar nieka nagliņu, cik nu sešgadīgam bērnam tā spēka vispār varēja būt, ja vien gribētu, to visu varētu uzvert kā joku un labsirdīgi pasmieties), tante atrāva logu un sirdi plosošā balsī sauca pēc palīdzības. Palīdzība ieradās vairāku kaimiņu izskatā, zvanīja un klauvēja, bet, tā kā mājās bija tikai jau iepriekš minētā vecākā Pakāju atvasīte, kamēr jaunākais atradās mazbērnu novietnē un vecāki paši darbā, viņiem neviens neatvēra. Vidvudiņš tāpēc, ka bija nobijies, un tante tāpēc, ka ... nu, jūs taču zināt paši.

Durvis atvēra sēniece.

Līdzjūtīgas kaimiņienes dzirdināja tanti ar baldriāniem un gribēja no stūra telefona saukt ātro palīdzību.

Vidvudiņš, savas istabas tālākajā kaktā noslēpies, klausījās, kādus pastardienas sodus viņam pareģo satracinātās kaimiņienes. Viņš bija uztraucies un ļoti nožēloja, ka mājās nav tēta. Tētis viņam ne vienu vien reizi bija izskaidrojis, kas darāms ar veciem mērkaķiem. Tiesa, speciāli par durvju aiznaglošanu viņš nebija ieminējies, tas izrādījās Vidvudiņa paša radošās domas produkts.

Kad pārnāca — cik liktenīgi, varēja taču notikt otrādil! — mamma un gaiteni vēl ārdījās līdzjutējas, Vidvudiņš no mammas dabūja pa mizu.

Kaimiņienes, eksekūciju sagaidījušas, apmierinātas aizgāja. Pēc tam pārradās Pakājs un salamāja sievu, Saulstariņu, ja vēl atceraties. Tas bija drūms vakars, pēc kura nāca bezvārdu nakts, ja varētu izteikties dzejiski, bez nevienas zvaigznītes.

Tam savukārt sekoja dažas bezgala skumjas dienas.

Trešās dienas vakarā Pakājs iesaucās:

— Tas vairs nav panesams!

Saulstariņš mēmi locīja galvu. Šai reizē viņu domas izrādījās apbrīnojami sakritīgas.

— Vislabāk būtu to čūsku noindēt, — Pakājs prātoja, — bet tad mani ieliks cietumā. Mūsdienās kriminālistika strādā nevainojami, Saulstariņš klusēja.

— Izgrūst viņu pa logu? — Pakājs turpināja. — Atkal tas pats, turklāt, ja uzrodas liecinieki... Es tiešām nezīnu padoma.

Saulstariņš cerīgi vērās Pakājā.

— Mums atliek tikai mainīties, — Pakājs teica. — Mainīties, un kaut velns to veceni būtu parāvis!

Saulstariņš klusi pieglaua savu galviņu vīra krūtij.

— Dod šurp papiru un rakstāmo! — Pakājs komandēja. — Pag, kur tu gribi skriet, nāc atpakaļ, tu man palīdzēsi!

Viena galva esot gudra, divas vēl gudrākas un tā tālāk. Pakāju ģimenei bija jāapmierinās ar divām, jo abas atvasītes vēl nespēja piedalīties tik svarīgā pasākumā kā sludinājuma sastādīšana. Saulstariņš gan sūrojās: atstāt tādu dzīvokli, parks tik tuvu, veikali arī,

par satiksmi vispār nerunāsim, tā ir vienkārši ideāla... Viņa pat apraudājās. Pakājs pārmetoši paraudzījās un teica:

— Un vai tu esi aizmirsusi, ko visu es pametu levis dēļ?

Saulstariņš padevīgi noslaucīja asaras.

— Nu tad sākam, — Pakājs teica. — Tu turī prātā visu, ko tu teici, par to parku un satiksmi, un mēs izmainīsim istabas, es apzvēru, uz vienu paradīzes stūrīti, vai lai mani vairs nesauc par Pakāju!

— «Dīvas istabas ar ērtībām un vienu kaimiņieni...»

— Kaut kā neskan, — Pakājs domīgi sacīja.

— Klau, vai to kaimiņieni arī nevar pieskaitīt pie ērtībām? — Saulstariņš apjautājās.

— Tas ir, kā?

— Nu, viens kaimiņš, tas taču noteikti ir ērtāk nekā divi vai trīs, — Saulstariņš labprāt paskaidroja. Pakājs nosauca viņu par humoristu. Te taču bija nopietnas lietas kārtojamas! Saulstariņš piegāja pie loga, skatījās laukā un zīlēja, ko gan ieraudzīs pa savu nākamā mājokļa logu. Viņa bija mazliet fantaste. Kāpēc Pakāju ģimene, sacīsim, nevarētu izmainīties uz pilnīgi atsevišķu dzīvokli? Sacīsim, Māras ezera krastā vai Mežaparkā? Sacīsim, ar balkonu un lodžiju? Un Saulstariņam, tādu nākotnes sapņu aizjātam, dārgas vairs nelikās ne divas kļavas, kuras no šī loga bija redzamas visā savā daļumā, ne tuvīnais parks. Tik ātri mēs spējam kļūt nodevēji, tik līdz tuvumā jaušams taustāms labums.

Tas ir briesmīgi.

Kad ieradās pirmie mainītāji, viņi ļoti ātri atsala, uzzinājuši maiņas iemeslu. Viņi atsala tā, ka tūlīt aizgāja projām.

— Sieva, — Pakājs drūmi sacīja, — tu mūs iedzīsi postā.

— Bet, — viņa atbildēja, — agri vai vēlū viņi uzzinās par tantes esamību!

— Tikai ne ar tādiem ievadvārdiem, — Pakājs bārās. — Tante ir, un lai viņa ir, laba tante, debešķīga tante, un mēs labprāt

dzīvotu ar viņu kopā simt gadu bez svētdienām, jā, mēs pat nevaram iedomāties, kā dzivosim bez viņas, taču apstākļi, nežēlīgie apstākļi! Es tagad esmu dabūjis darbu Mīlgrāvī... Nē, atkal neder, kāpēc tad es esmu ar mieru mainīties kaut uz Ziepniekkalnu? Nē, vajag kaut ko izdomāt. Kaut ko citu.

Kamēr viņš domāja, ieradās vēl divi pāri mainītāju. Ar tiem Pakājs gudri runāja viens pats, Saulstariņš tikai mēmi smaidīja.

— Viena kaimiņiene? — mainītāji interesējās. — Droši vien veca ragana?

— Ko jūs! — Pakājs uztraucās. — Zelta cilvēks. Mūsu vietā iet uz veikalu, bērņus ved uz bērņudārzu... Zālītes atnes, — viņš piebilda un starodams uzlūkoja savus sarunas biedrus. — Mums būs ļoti skumji dzīvot bez viņas, — viņš vēl izdvesa un tad izjusti apklusā. Mainītāja sieva pa to laiku pētīja logu rāmjus. Laikam viņa dzīvē bija pārstājusī tiecēt labajam cilvēkos un logu rāmjos. Rāmis gan uzreiz parāda, cik vecs vai jauns ir, bet cilvēks tev līdz pēdējam slēps sava rakstura ēnas puses.

Vēlāk mainītāji gribēja iepazīties ar burvīgo tanti.

Tante savukārt nevēlējās. Caur durvīm, tās neatvērdama, viņa noklīdza, ka negrib stāties nekādos sakaros ar tādiem cilvēkiem.

— Viņa neizskatās pēc tādas, kas jūsu dēļ kārotu skriet uz aptieku, — logu rāmja inspiciente indīgi sacīja. Viņi aizgāja un vairāk nerādījās; tieši tā rīkojās arī nākamie maiņas pretendenti, tikai vieni no tiem vēlāk atsūtīja atvainošanās vēstuli.

— Mums nekas ar maiņu neiznāks, — Saulstariņš bēdīgs konstatēja.

— To vecēni vajag iebaroņ, — Pakājs sprieda.

— Ieba... tas ir, kā?

— Pielabināt. Aizej tu viņai uz aptieku pēc zālēm. — Pakājs skaidroja. — Vai uz veikalu pēc piena.

— Vai pēc bērņiem uz bērņudārzu, — Saulstariņš priecīgi papildināja.

— Jā, vai pēc bērņ... Tpu tu, viņai taču nav nekādu bērņul Ko tu jauc man galvul!

— Nemūžam es nelocīšu ceļus viņas prickšā, — Saulstariņš nopietni pavēstīja. Viņai vēl pārāk dzīvā atūniņā bija pēdējie skandāli,

kad tante bija apvainojusi Saulstariņu, — viņa netīri saimniekojot. Saulstariņš sapņaini paskatījās uz saviem glieti lakotajiem nadžiem. — Nemūžam!

— Bet tu locīsi gan, — Pakājs nepielūdzami paziņoja savu lēmumu un strikti uzgriezta Saulstariņam muguru.

— Nē!

— Un puikas arī paņem priekšā, lai nav vairs nekādas runas par veciem mērkaķiem. Dzirdēji?

Nu kā lai Saulstariņš nebūtu dzirdējis. Virtuvē izgājusi, viņa tādā sausā, aizsmakušā balsī ievaicājās tantei:

— Vai jūs... vai jums nevajag kaut ko no veikala? Es tūlīt iešu.

— Es jau biju, — tante atbildēja pēc īsas neizpratnes pilnas vilcināšanās.

— Nu jā, protams, es tikai domāju, ka gadījumā, ja jūs būtu ko aizmirsusi...

Tante ilgi noskatījās Saulstariņā un vairs neko neatbildēja. Se tev, Saulstariņš rūgti nodomāja, šitas pūķis nav ar pliku roku ņemams. Tā viņa turpināja domāt līdz brīdim, kad tante — tas jau bija otrā dienā — jautāja, vai tad Saulstariņš vakar nopietni — ?

— Nu protams!

— Ja jūs kaut kur ejat... sinepes... Te tuvumā nekur nav siņepju. Un man aukstā gaļa...

Istabā Saulstariņš kārtīgi nodricēja Vidvudu, kurš negribēja iet pēc siņepēm vecajam mērkaķim.

— Tā ir mūsu miļā tante! Vecus cilvēkus vajag cienīt, vai saproti? Un tagad tu tūdaļ gērbsies un atnesīsi tās sinepes!

— Bet ja nekur nav?

— Kaut kur būs! Kaut kur vienmēr ir. Neplāti man te muti! Nedomā runāt preti! Visu pateikšu tēvam!

Kautrīgi, pavisam neuzkrītoši Saulstariņš nolika sinepes uz tantes virtuves galdīņa. Pakājs to bija iebīdījis pašā kaktā. Kaktā bija

tumšs, ziniet, un sīnepes grūti ieraugāmas, tāpēc Saulstariņš pasauca Pakāju un pa abiem iecēla galdīņu saulītē.

Kad to ieraudzīja latne, viņa vispirms tā kā taisījās pagībt.

— Kā tad tā... kas tad tas... kāpēc tad tā... — viņa murmināja tādus un vēl nesakarīgākus vārdus, un Pakājs, abas viņas sausās ķepiņas savās dūšīgajās plaukstās saņēmis, apliecināja, ka viņš nekad un nekur vairs šā tā pret latni, un lai viņa piedodot, ja varot, lai viņa iedomājoties, ka mūsu laikmets, tas esot viens šausmīgi nervozs laikmets un ka Pakājam nervi pilnīgi čupā un Saulstariņam tāpat. Viņš laikam pat drusku tā kā apraudājās, un tante skrēja pie sava ledusskapīša un lūkoja Saulstariņam iespīest rokā blodiņu ar auksto gaļu. Viņa teica, lai ņemot, lai tikai ņemot, tā bijusi pavisam jauna cūciņa, mutē kūstot, viņas nelaiķis vīrs vienmēr teicis, lai nu ko, bet galertu tante mākot vārit pasakainu, un Saulstariņš vienā balsī ar Pakāju dievojās, ka visu, visu tikai ne to, viņi nedrīkstot aplaupīt vecu cilvēku. Tas bija sirdi savīļņojošs skats, un žēl tikai, ka tam maz liecinieku, ja neskaita divus pagalam pārsteigtos Pakāju puikas.

— Tad nu tā, — Pakājs sacīja pēc laiciņa, kad augstākās emociju bangas rādījās būt noplakušas. — Tad nu šitā, zināt, mēs gribētu mainīt apdzīvojamo platību, redziet...

— Ak tad jums par šauru gan ko? — tante sāka bēdāties. — Bet te tāda laba vieta, parku ar roku var aizsniegt un visādi veikali, un aptieka tuvu, un satiksme labu labā...

— Jā, bet vīrs maina darbu uz... Milgrāvi, — Saulstariņš iepikstējās. Viņi beidza šo tikšanos lielā, bet nu briesmīgi skaistā saskaņā. Tante apsoliņās nelikt ne smildziņu Pakāju grūtajā mainīšanās ceļā. Un tiešām, kad ieradās kārtējā apskatītāju grupa, tante bija kā medū izmērcēta un ar pūdercukuru apkaisīta, Maimitāji bija dikti

mierā ar parka tuvumu, labo satiksmi un apgādi, un pilnīgā sajūsmā viņi bija par jauko kaimiņieni.

Kad sajūsminātie apmeklētāji bija aizgājuši, Pakājs gurdī apsēdās divāna stūri un runāja:

— Kā tā tante mainījusies! Vienkārši zelts. Nudien, skaudība meitas, ja padomā, ka viņa tiek līri svešiem cilvēkiem. Un vai viņi to maz peļņijuši? Sazini nu, kāda čusku vecene mums jaunajā vietā būs priekšā...

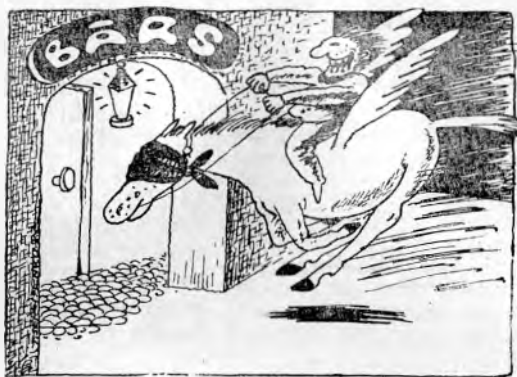
— Jā, Saulstariņš nopūlās un atcerējās los pagālnē aizgrimušos un diezin kādas burvju varas pēkšņi atmodinātos laikus, kad tante tika slēpusi Saulstariņa nedarbus no vecāku bargās tiesas.

Klusā cerībā viņa pavērās Pakājā. Varbūt — ? Bet nē, pagātņi mēs nekādi nevaram griezt atpakaļ.

— Nestāvi šeit! Labāk aizskrien uz bodi...

D. Breikšs

T. Sergijenko

ARMINŠ LEJIŠS

FRĀZES

- Visneizsmejamākās rezerves ir tiem, kas lej ūdeni.
- Ievērojiet, ka no gaisa var nokrist arī uz augšu pasists.
- Tie, kas nekad nav stāvējuši rindās, nemaz nezina, ka to, kas pienākas, var arī nedabūt.
- Kad laiks nosists barā, grūti noteikt vainigo.
- Jo tukšāks sapnis, jo vairāk var piepildīties.

VALDIS GREŅKOVŠ

PUSNAKTS BALĀDE

Pusnakts,
Plīts.
Tur uguns kuras,
Katls.
Katlā pļurrā pļura.
Vai gan ragana
to vāra
sava velna
mutei kārai?
Nē! To dziru,
kas tā trako,
burbuļo
un nikni smako,
bubinot
kā zirgi naktē,
divi braši
vīri vaktē.
Norūc viens:
— Beidz tēlot govī!
Iesmel ļobi,
nemsim provī!
Otrs, ņurdot:

— Var simts gramus!
Paceļ vāku,
uzšķīļ kramu...
Dieva darbi
tūdaļ cellē:
Sprāgst un uguņo
kā ellē.
Vīri apsviluši
aurē.
Pažarnieki
brauc un taurē...
Finālā,
par baigo faktu,
milicis bargs
raksta aktu:

— — — — —
Uziets degošs
sīvā brūzis.
Apdzēsts kandžas
dzērājs Dūzis
un vēl
tips viens
vārdā Kūkums.
Datums.
Paraksts.
Seržants Likums.

AIVARS VENTS

PIRMAJĀ APRĪLĪ

Pļirkš! Pļirkš! Eh! Rokas tā vien stiepjās grābt to telefona aparātu un ielidināt atkritumu vadā. Glābīga nav! Jau pusstundu zvana bez mītas. Vienubrid grasījies pacelt klausuli, bet labi vien ir, ka pārdomāju. Vada otrā galā noteikti kāds niekkalbis to vien gaida.

Iai man! izāzēlu. Sodien taču Smieklu diena! Vai nav pēc vella, ko? It kā cita darba nemaz vairs nebūtu!

Pjirrkš! Lai! Lai zvanai Manis nav, un miers mūroš!

No rīta pirmais gājiens uz vannas istabu — mazgāties un skūties. Skatos — pie durvīm papīra lapa ar slīpu krustu un brīdinošu uzrakstu. Nopūšos un dodos uz virtuvi pie sievas.

— Vai uz ilgu laiku aizslēdza? — prasu. — Kad nāks amatnieki? — Amatnieki? Aizslēdza? — sieva brinas. — Pirmā dzirdēšana.

Ļaunu nojautu mākts, steidzos atpakaļ. Kā tad! Zem uzraksta «Avārijas dēļ slēgts!» sikiem burtiņiem papildināts: «Aprill! Aprill!»

Vai tas kāds joks, ko? Sieva vai gavilē aiz priekšiem, ka mani piemānījusi, bet es šitā pekstiņa dēļ gandrīz darbu nokavēju. Aizelsies tikko pagūstu ieskriet kantora telpās, kad kolēģis jau sauc:

— Zigli drāz uz arhīvu! Savāc visu atskaiti par pēno gadu un stiep priekšniekam! Jau divas reizes par tevi apprasījās. Nez kāda tur revīzija atbraukusi.

Un es, protams, skrienu, meklēju, stiepju.

Priekšnieks, mani ieraudzījis, labu brīdi raudzījās uz mani un apuļējušām mapēm.

— Jokus vajag saprast, — viņš beidzot pamācoši nopurpināja. — Nesiet šo makulatūru atpakaļ!

Kantorī visi smejas locidamies, bet man smieklī nenāk. Gluži otrādi — esmu aizvainots līdz sirds dziļumiem. Tikai vēlā pēcpusdienā kaut cik nomierinos. Un te man galvā pazib spoža doma. Tveru telefona klausuli un zvanu savam radagabalam Kristapam.

— Hallo! Tu, vecais? — es saucu un cenšos izlikties varen uztraukts. — Vēl lupi savā skabūzī? Prasies mājās pāris stundas ātrākl Dzirdi? Pukšleju bodē ir žiguļu riepas! Jā, jā! Bez rindas, bez saraksta! Ko? Es? Jau dabūju. Joz labi žigli! Labu veiksmi!

Tāt! Se tev, draudziņ, arī, kā saka, uz kārā zoba! Visu vakaru jūtos reti palikami. Un, kad vēl iedomājos, kā Kristaps vico to gaisa gabalu uz Pukšlejām...

Pjirrkš! Pjirrkš!

Soreiz tas nav telefons. Zvana pie durvīm. Negribīgi ceļos un eju atvērt. Kristaps! Mans radagabals Kristaps! Ar tikliņu rokās, kurā kaut kas aizdomīgi tinkšķ.

— Ko nenāc pie rores? — viņš sauc un smaida kā apdauzīts. — Es zvanu, zvanu, bet šis... Atnesu tev, draudziņ, re, mango sulū! Deficīts! Nē, nē! Nekādu samaksul! Tas tev paldies viefāl iedomājies, dabūju pēdējās riepas. Pusstunda vēlāk, un... Zelta cilvēks tu esi!

Es gausi velkos atpakaļ istabā. Kristaps nāk aiz manis, kaut ko gvelž, par kaut ko smejas. Bet man tāda sajūta, ka Smieklu dienā būtu jāraud.

— Nekas sevišķs, organizēta ekskursija uz dienvidiem.

U. Mežavilks

— Siltumregulācija, kā redzi, šeit vienkārša: augstāk — vēsāks, zemāk — siltāks.

U. Mežavilks

Mammuks rikoja kartupeļu talku. Ja cilvēks ir vecs un vairs nevar līkņāt kā jaunības dienās, pie kartupeļu lasīšanas talcinieki jāaicina gribi vai negribi. Lai palokās jaunie, kam muguras vingrākas.

Sestdienas rītā mammuka sētā ieradās seši talcinieki. No pilsētas savā žiguli atbrauca mammuka dēls Jānis ar vedeklu Ragniju, meita Sniedze — arī no pilsētas, tad vēl kaimiņš Pēteris ar sievu Elzu un otra kaimiņiene, sieviete arvien vēl bīstamajā vecumā, kādreiz saukta par smuko Teklu. Traktorists Zigurds te nebija skaitāms, viņš pirms brokastīm atrušinās pusi vāgu, bet pēcpusdienā atbrauks otrreiz un pabeigs.

Sādā goda reizē, kad māja ļaužu pilna, visiem darbiem jābūt labi organizētiem un sadalītiem, citādi jēgas no talciniekiem nebūs nekādas. Mammuks kartupeļiem lakstus gan bija jau laikus nopļāvis — Zigurds ar savu rušināmo varēja kaut tūlīt likties lauka iekšā — bet viss pārējais...

Pirmā to visu pārējo pamanīja vedekla Ragnija.

— Mammucīt, vai esi padomājusi, ko liksi galdā? — viņa, pārļaidusl bažīgu skatienu virtuvei, jautāja.

Izrādījās, mammuks par to nebija padomājis, tāpēc Ragnijai vajadzēja sākt rīkoties pašai.

— Neko darīt, — viņa paziņoja. — Jums uz lauka būs jāiztiek bez manis. Kādam taču jāpaliek ķēķī!

Tostarp atpukšķināja Zigurds ar savu rušinātāju un, brītiņu pagrozījies, aizbrauca dzīt pirmo vāgu pāri. Talcinieki paņēma grozus un sāka kustēties uz lauka pusī. Bet jau pēc dažiem soļiem Jānis pagriezās pret kaimiņieni.

— Paklau, Elz, — viņš teica, — tev vajadzēs iet Ragnijai palīgos. Viņa taču neprot ne zosi nokaut, ne nopļūkt. Arī žagari virtuvē jāsanes, tāpat ūdens...

— Kā sastāv ar alu? — Pēteris lieliski apjautājās.

— Vai tad mamma nav sagādājusi? — Jānis sarauca pieri.

— Nav.

— Nu ir gan! Pēter, esi cilvēks, izrauj kaut kur vismaz vienu spaini miestīnai!

Pēteris, izpalīdzīgs cilvēks būdams, aizmetās uz viņam zināmu velti, kur alu var dabūt.

Zigurds lauka viņā galā grozīja savu traktoru atpakaļbraucienam. Sniedze piebikstīja brālim:

— Alus ir laba lieta, bet, ceru, tu nebūsi aizmirsis atvest pārīs dzidros?

Jānis paskatījās uz māsu.

Un tu?

— Ko es? — Sniedze sabozās. — Nekļūsti smieklīgs! Es, sievietē, lai pirktu šnabit

Jānis apstājās.

— Tev taisnība. Tas jādara man pašam. Eju kurbuļēt mašīnā!

Smukā kaimiņiene Tekla visu bija dzirdējusi, tāpēc uzskatīja, ka viņai šai lietā arī ir ko teikt.

— Mūsu veikalā šnabija nav, jābrauc uz Rožlejami, tur vēl ir, — viņa aizrādīja.

— Tas ir trīsdesmit kilometru, — Jānis norūca.

— Rožleju Frīdiņa svešam tik agri nedos. Tur jābrauc līdz cilvēkam, kas viņu pazīst. — Tekla stāstīja tālāk un piebilda: — Es Frīdiņu pazīstu!

— Tad ko tik daudz runāt, — Jānis pašķielēja uz Teklu. — Braucam!

Sniedze uzmēta lūpu.

— Iznāk, — viņa aizvainota teica, — iznāk, ka man kartupeļi jālasa vienai pašai?

— Nekas briesmīgs nenotiks, ja arī palasīsi viena pati, — Jānis pār pīecu atsaucās. — Mammuks palīdzēs.

Un prom viņš bija. Kopā ar Teklu.

Zigurds, atrušinājīs otru vagu pāri, lauka šajā malā apstājās, nolēca no traktora un panācās Sniedzei priekšā.

— Tad jūs, meitenīt, gribat viena pati visus kartupeļus norakt? — viņš centās pārkliegt traktora pūkšķēšanu.

Sniedze palūkojās apkārt. No talciniekiem ne miņas, vienīgi mammuks pār lietceļu stiepa lukšo maisu klēpi.

— Ne prātā nenākt! — Sniedze iesnējās. — Labāk paņemiet mani blakus savā kariatē — nekad mūžā vēl neesmu vīzinājusies ar traktoru!

— To var! — Zigurds piekrita un galanti palīdzēja Sniedzei ierāties traktora kabīnē.

Pie vakariņu galda talcinieki ar padarīto bija ļoti apmierināti un nebeidza vien slavēt Zigurdu, kura kārtīgi atrušinātās vagas mammuks nākamajā nedēļā varēs nokopt palēnām vien.

FRĀZES

● Ne viens vien pārpilnības rags derīgs tikai solījumu bazūnēšanai.

● Lai pārkāptu sunim, jāzina, kur tas aprakts.

● Mundiera godu nez kādēļ vissivāk aizstāv tie, kam nepienākas to nēsāt.

● Grūti saprast, kas sliktāk: kvalitātes deficīts vai brāķa pārpilnība.

● Ne visam pienāk beigas — daudz kas paliek pusratā.

T. Sergijenko

Krūmu ģimene dzīvo daudzdzīvokļu mājas trešajā stāvā. Siltā aprīļa vakarā pats Krūms stāvēja lodžijā un apcerīgā noskaņā vēroja, kā zaļošanai un ziedēšanai mostas ap māju mērķtiecīgi iekoptā dabas rota.

Pēkšņi viņu uzrunāja Ziljēriņš, kaimiņš no augšas. Kaimiņš bija piesējis gludekļa auklā aluūnīnija spaini un šūpoja to Krūmam tieši degungala.

— Kaimiņ! Ei, kaimiņ, — viņš sauca, pārliecies pār lodžijas margān. — Esi tik miļš un piepildi man šito spainīti ar ūdeni! Būšu tev bezgala pateicīgs.

Krūms prātīgi atraisīja gludekļa auklu un nesteigdamies, kā paradis darīt visu, devās uz vannas istabu. Krūmiene viņu pamānīja no virtuves.

— Kur tu ņēmi to spaini? — viņa uzreiz jautāja.

— Lodžijā, — Krūms nekad nerunāja gariem teikumiem.

Vannas istabā viņš atgriezās krānu, un ūdens ar strūklu sāka pildīt spaini.

— Kur liksi ūdeni? — Krūmiene brīnījās.

— Ziljēriņam vajag.

— Ziljēriņam? Kāpēc tad viņš neņem no sava krāna?

Krūms nolika ar ūdeni piepildīto spaini vannas istabā uz grīdas, izgāja lodžijā un pajautāja uz augšu:

— Eu, Ziljēriņ! Kāpēc tu neņem ūdeni no sava krāna?

— Man nav! — Ziljēriņš atsaucās. — Ne pīlites!

— Pajautā viņam, — Krūmiene pamācīja, — kāpēc viņš nenonāk pa kāpnēm ar visu spaini, nepiezvana kā cilvēks pie durvīm un nepalūdz to ūdeni.

Krūms pajautāja.

— Nevaru atslēgt durvis. Sieva aizgāja uz veikalu, un kaut kas aizkrita, — Ziljēriņš paskaidroja. — Vai jūs tur drīz man to spainīti?

— Re, kā steidzina, — Krūmiene piemiedza vīram ar aci. — Cilādi nav, viņš tur ieslēdzies, brūvē kandžu. Padosi spaini, būsi līdzdalībnieks.

— Ziljēriņš? — Krūms nedroši pakāpās atpakaļ dzīvoklī. — Vai tas varētu būt?

— Alceries, pirms mēneša pie viņa bija milicis.

— Ziljēriņš bija liecinieks satiksmes negadījumam.

— Tā viņš tev, lētīcīgam aunam, pateica. Bet vai tu milicim pajautāji?

Milicim Krūms nebija jautājis. Un lieta tiešām mīklaina: Ziljēriņš ieslēgts, ūdens viņam nav... Kāpēc bāzē degunu tumšās lietās? Var sanākt tādas nepatikšanas... Krūms atcerējās, ka pāris reizes bija redzējis Ziljēriņu naktīs pastaigājamies ar suni. Kāpēc viņš naktīs staigā apkārt?

— Ej un droši pajautā, — Krūmiene atkal teieicās, — kur viņš to ūdeni liks. Mums nav no kā baidīties. Mēs esam kārtīgi cilvēki.
— Eu, — Krūms, izgājis lodžijā, vētreiz uzsauca. — Priekš kam tev tas ūdens?

— Gribu uzvārtīt leļus — Spriežot pēc balss, Ziljēriņš jau bija kļuvis nepacietīgs. — Un kādu oliņu. Vakariņām.

— Pārāk vienkārši, lai būtu ticami, — Krūmiene komentēja paskaidrojumu un pavīpsnāja. — Kāpēc tad mēs neesam ieslēgti un mums ir ūdens?

— Sievai taisnība, — Krūms nodomāja. — Nav ko jaukties svešās lietās.

Viņš atgriezās vannas istabā, izlēja no spaiņa ūdeni, izgāja lodžijā, piesēja spaini pie gludekļa auklas un teica:

— Savāc, Ziljēriņ, savu spaini! Un liec mūs ar savām afērām mierā! Mēs esam kārtīgi cilvēki.

— Pajokojat, pastrīdējāties, vai nu nebūtu istā reize sēsties pie apaļā galda?

J. Melgallis

ARNOLDS AUZIŅŠ

ODEKOLONA BUMS

Odekolons izbeidzies,
Ak, sasodīta būšanai
ko es tagad lietošu
Pēc bārdas skūšanas?
Smaržu valstībā ieeju
Jau no paša rīta.
Aiz letes stāv pārdevēja —
Jauna un glīta.

— Nāciet, lūdzu, pēc diviem, —
Viņa man laipni saka,
— Un, ņemiet vērā, ka dodam
Tikai divus flakonus.
Man vajag vienu un tūlīt,
Bet saprotu: skandāls briest.
— Ja neiesiet projām, pasaukšu milici,
Es nevaru dzērājus ciest!

RUDOLFS ALLERS

«Pikker», Tallina

MANA MEITA KIRA

Mana meita Kira, kas bija novijusi sev ligzdiņu otrā pilsētas galā,
iegriezās pie manis ciemos kopā ar palikamu jaunu cilvēku.

— Mans ligavainis, — viņa garāmejojot pavēstīja.

— Ahā, — es teicu un pasniedzu viesim roku. — Liekas, mēs ar
jums jau kaut kur esam likušies! Bet sakiet, lūdzu, kā jums izdevās
tik ātri izaudzēt bārdu? Vēl pirms trim dienām jūs bijāt gludi
skuvies.

— Man bārda ir jau pusgadu, — viesis drūmi atbildēja.

— Papu, tu kaut ko jauc, — Kira iejaucās sarunā. — Ar to gludi
skūto puisīti, ar kuru iepazīstināju tevi pagājušoreiz, viss ir cauri.
Viņam ir neciešams raksturs.

— Ja neciešams, tad tev, protams, ir taisnība, — es nomurmināju,
cenzdamies atcerēties, kāds raksturs tam zēnam varēja būt. Bet, lai
kā es piepūlēju atmiņu, man neizdevās atrast nevienu pieturas punktu.
Saruna ar to puisīti turpinājās ne ilgāk par pusstundu, tieši tik daudz
laika bija vajadzīgs Kirai, lai apmainītos domām ar māti par jauno
lērpu, ko viņa taisījās šūt.

No šā puiša, ar kuru viņa atnāca tagad, vismaz kaut kas paliks atmiņā — viņa kuplā rudā bārdā, kas puslokā apņēma apakšžokli.

— Jūs, droši vien, esat students? — es vaicāju jaunajam līgavainim, lai vismaz par kaut ko runātu.

— Nē, — mans nākamais znots atbildēja strupī un ar manāmu nepatiku.

— Ahā, — es teicu tikpat stomīgi, kā iepriekš un, cenzdamies uzminēt, ar ko viņš nodarbojas, pajautāju: — Tādā gadījumā jūs laikam būsiet mūziķis?

Te es pamanīju, ka arī meita sāka uzmanīgi ieklausīties mūsu sarunā.

— Paklau, Rolf, — viņa teica. — Tik tiešām, kur tu strādā?

— Es neesmu Rolfs, — līgavainis apvainojās.

— Vai, atvaino, es gribēju teikt, Harij. Kur tad tu strādā?

— Kāda starpība? — jaunais cilvēks paraustīja plecus.

— Protams, tam nav nekādas nozīmes, — meita steidzīgi piekrita. — Vienkārši, būtu interesanti zināt.

— Tātad jūs pat neesat pazīstami? — es izleicu savu ārkārtīgo pārsteigumu.

— Tas ir kā, nepazīstami! — Kira sašuta. — Veselu vakaru kopā nodevojām. Pūsis ir pirmā! Dejo lieliski. Un kādas anekdotes stāstāt Var pārplīst aiz smiekiem. Ar tādu garlaicīgi nebūs.

To nobērusi, Kira atkal pievērsās tērpa, pareizāk sakot, deķu tēmai, un meitas un mātes viedokļi nez kāpēc bija krasī atšķirīgi. Jaunais cilvēks palika joprojām tikpat nerunīgs. Izskatījās, ka viņš savu daiļrunību bija izšķīdis deju vakarā.

— Khm, khm, — es laiku pa laikam kreķšķēju, saprazdams, ka tālākai izprašanāsai nav jēgas. — Vai jūs nevēlaties apskatīt manu marku kolekciju?

— Var jau, — viņš vienaldzīgi norūca.

Noliku viņam priekšā savus albumus.

Harijs, vai kā viņu sauca, sāka tos šķīrstīt, un es jutos manāmi vieglāk. Godīgi runājot, jaunie cilvēki, kurus atveda Kira, man bija krietni apnikuši. Sis bija jau ceturtais. Vai piektais? Ar pirmo

Iepazīnos, kad Kira bija paguvusi apprecēties. Tai dienā viņa kā bulta pārlidoja pāri sliekšnim un, iepazīstinādama mūs ar jauno cilvēku, priecīgi novidžināja:

— Zini, papu, tas ir mans vīrs! Es pavisam aizmirsu tev pateikt, ka mēs pirms nedēļas sareģistrējāmies.

— Ahā, — es tikai to varēju pateikt un tad pirmoreiz izvilku dienas gaismā savu marku kolekciju. Sieva sākumā bija šokēta, bet drīz samierinājās.

Pēc tam, tāpat kā tagad, abas sāka runāt par tēpu.

Ar Robertu, viņa vārds nez kāpēc man palika prātā, mēs iepazīnāmies jau pēc laulības šķiršanas. Meita atskrēja pie mums, lai aprunātos ar mammu. Garkājaino pavadoni viņa atstāja manā ziņā, iepriekš paziņojusi:

— Papu, tas ir Roberts. Mēs nupat ar viņu šķirāmies. Bet viņš ir īsts džentlmenis un apsolīja aizvest mani mājās ar savu mašīnu. Uz mašīnu es nepretendēju, atstāju viņam.

— Bet tu taču precējies ar... ar... kā viņam bija vārds? — es brīnijos, neko nesaprazdams.

— Ar to es šķiros pirms mēneša, — meita paziņoja. — Mums nesaskanēja raksturi.

— Bet mums nesaskan temperamentī, — garkājis piebilda un saldi nožāvājās.

Tā tas turpinās līdz šai dienai. Kārtējais līgavainis šķirstīja manus albumus, un Kira, beigusi sarunu ar mammu, griezās pie viņa:

— Rolf, mums laiks kustēt!

— Es taču neesmu Rolfs, — bārdainis norūca.

— Atvaino, es gribēju teikt, Harij, — Kira, nemaz nesamulsusi izlaboja kļūdu. — Tēpa dēļ es rīt atnāksu vēl, — viņa uzsauca mammai, jau iziedama ārā pa durvim.

Un viņi aizjoza.

— Nabaga meitene, — mana sieva nopūtās, slaucīdama saskrējušās asaras. — Jau trīs mēnešus nabadzīte pūlas kopā ar māksliniekiem-modelētājiem un drēbniekiem, prasa padomu arī man, bet nekādi nevar izraudzīties fasonu pēc savas gaumes. Kas gan nav jāizcieš, ja gribi moderni apģērbties!

— Aizrobežas viesu koncerts!

G. Bēziņš

— Bet, mammiņ, gulošu tak nesīt!

G. Bēziņš

Tas ir ļoti nožēlojami, bet ielaušanās muzejos un izstāžu zālēs — ak vai! — nav nekāds retums. Parasti noziedznieki to dara iedzīvošanās nolūkā, lai nozagtu kādu pēc iespējas vērtīgāku mākslas darbu, taču dažreiz viņi pastrādā daudz lielākas neģēlības. Nē, te nav domāta dedzināšana, skulptūru dauzīšana un gleznu grauzīšana, noziedznieki, ja vien tie ir pietiekami inteligenti, izdomā kaut ko tādu, kas nozieguma upurim liek izstiept rokas pret debesīm un brēkt kā aizšautam zvēram. Visuzskatāmāk to pierāda baismā ļaundarība, ko nezināma roka pastrādāja naktī pirms maestro Vaguliņa plastisko skulptūru izstādes atklāšanas.

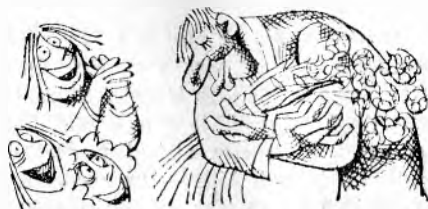
Kā jau visi patiesas un īstas mākslas cienītāji zinās, Vaguliņš savos darbos prot ielikt neparasti dziļu filozofisku jēgu, kas tos pa ceļ nesalīdzināmi augstāk par primitīvi virspusējiem triepumiem, kiekējumiem un veidojumiem. Ir veca patiesība, ka lielam talantam ir lieli skauģi, un Vaguliņš šajā ziņā nebija izņēmums. Jo vairāk tāpēc, ka pēdējā laikā viņš, piedodiet par vulgāro frāzi, nāca modē. Un, ja talants tiek vainagots ar vispārēju atzišanu, tad mākslinieks slavas olimpā nevis rāpjas, bet uzbrauc ar ātrgaitas liftu. Bet tieši tas skauģus un nelabvēļus satracina visvairāk. Nav absolūti nekādu šaubu, ka Vaguliņa slava bija īstais iemesls, kāpēc melnas skaudības pārņemtais ļaundaris kā indīga čūska naktī ielīda izstāžu zālē un pastrādāja savu lielo nelietību.

Lai isti saprastu viņa zemisko aprēķinu, alcerēsīmies, ka mākslinieka slavas iedibināšanā un spodrināšanā liela, pat izšķirīga loma ir kritikai. Ja kritiķim piemīt erudīcija un spēja iejusties mākslinieka iekšējā pasaulē, viņš slavaī dod spārnus. Diemžēl kritiķis var arī satriekt, sabradāt un — ak vai! — iznīcināt mākslinieku uz mūžmūžīgiem laikiem.

Tā tad maestro Vaguliņš rīkoja izstādi. Tas bija ļoti ievērojams notikums divu iemeslu dēļ — pirmkārt, izstādē tika eksponēti meistara labākie darbi un, otrkārt, klīda baumas, ka kritiku par izstādi rakstīšot Ergļotais. Jā, pats Ergļotais! Tā tad visēruditākais, visdomājōšākais un visgudrākais kritiķis. Neviens tā neprata iedziļināties mākslas darba būtībā, neviens tik precīzi neprata tulkot mākslinieka iekšējo pasauli, kā to prata Ergļotais. Turklāt vērtējuma kritēriji viņam bija ļoti augsti. Posta un iznīcības krusa gāzās pār mākslinieku, kura darbos Ergļotais nesaskatīja dziļu filozofisku domu un jēgu. Akcentēsīm vēlreiz — filozofisku domu un jēgu! Un tas bija pilnīgi pareizi, jo mākslas darbs bez domas un jēgas ir sastingusi matērija, kaut kas nedzīvs un pretīgs.

Patiesību sakot, Vaguliņš no Ergļotā daudz nebaidījās. Tikai tā, mazdrusciņ. Jo, redziet, to nu neviens nevar pateikt, kad kritiķim uznāk bargošanas brīdis. Salamājas, sacīsim, kritiķis ar sievu, un pēc tam izverd niknumu uz bezvainīgu mākslinieciņu. Ergļotais no sievas, paldies dievam, bija šķīries, tāpēc bargošanas briesmas varēja uzskatīt par minimālām.

Nesalīdzināmi vairāk nekā no Ergļotā Vaguliņš baidījās no zāģiem. Viņš pilnīgi skaidri zināja — reiz viņa darbiem bus milzīga

vērtība, un kas varēja galvot, ka arī kāds zaglis to nezina? Vislielākās briesmas, protams, draudēja izcilākajiem darbiem, piemēram, «Mūžībai» un «Aitām rasainā pļavā». Ir jau taisnība, izstādēs dožurē acīgas tantiņas, bet kas gan ir tantiņa salīdzinājumā ar rafinētajiem noziedzniekiem? Turklāt tantiņas var uzpirkt, un šis apstāklis situāciju padarīja vēl draudošāku. Bet ko tur lieki uztraukties, ko stresot, kas būs, būs — mākslas darbi ar mūžības vērtību pazūd pat no Luvras ar visām elektronu lamatām un signalizācijas ierīcēm. Tas, protams, bija vājš mierinājums, un tomēr, un tomēr...

Eksponātu izvietošanu izstādes zālē Vaguliņš veica ļoti rūpīgi. Pie katra šedevra tika nolikta sniegbalta plāksnīte ar mākslas darba nosaukumu un datumu, kad darbs pabeigts. Zinātniekiem, kas vēlāk pētīs Vaguliņa daiļradī, būs ļoti svarīgi to zināt. Pēc tam eksponātu priekšā Vaguliņš kopā ar palīgiem nostiepa virvi, lai kādam primitīvam subjektam nerastos vēlēšanās mākslas darbus aptaustīt. Vēl Vaguliņš bija iecerējis starp mākslas darbiem izvietot vāzes ar ziediem, taču to varēs darīt vienīgi rīt, isi pirms izstādes atklāšanas, lai ziedi neapvīstu.

Kad viss bija padarīts, maestro rūpīgi aizslēdza zāles durvis un atslēgu iedeva tantiņai, kas sēdēja vestibilā pie ārdurvīm. Jā, stāvoklis bija ļoti nedrošs — noziedznieki varēja bez lielām grūtībām ienākt vestibilā, apdullināt tantiņu, šedevrus sabāzt maisā un maisu pa logu pasniegt citiem noziedzniekiem, kas gaidīs ārā. Kā nekā pirmais stāvs...

— Ja jūs nakī dzirdat, ka svešas personas mēģina iekļūt vestibilā, bez kavēšanās izziņojiet trauksmi! — Vaguliņš tantiņu brīdināja. — Bet pēc tam piezvaniet man, es tūlīt skriešu palīgā.

Tantiņa atmeta ar roku.

— Ne nu kāds te nakī nāks, ne būs! Nav jau zelts, ko zagl.

Bet tantiņa maldījās, ai, kā viņa maldījās! Otrā rītā sētnieks ievēroja, ka izstāžu nama stūra logs ir vaļā. Stūra logs, tāpat kāds bija mēģinājis iekļūt vai arī iekļuvis lielajā zālē, kur atradās mākslinieka Vaguliņa darbi. Tūlīt tika atslēgtas zāles durvis un izrādījās, ka telpā patiešām kāds ir bijis — uz mirdzošā parketa skaidri varēja saskatīt dubļainas pēdas. Cik eksponāti palikuši un cik no-

zagli, neviens skaidri nezīnāja, tāpēc nekas cits neatlika, kā zvanīt cienījamajam māksliniekam.

Vaguliņš, padzirdējis, ka viņa izstādē ielauzušies ļaundari, briesmīgi uztraucās. Viņš to bija paredzējis, viņš to bija paredzējis! Ak, kāpēc viņš nakti nepārgulēja izstāžu zālē! Tur starp eksponātiem varēja ienest saliekamo gufku, pa ķērienam nolikt cirvi, un viss būtu kārtībā. Neviens žuliks neiedrošinātos izstiept savus netīros taustekļus pēc nemirstīgām vērtībām!

Lāga neapģērbies, bārdu nenoskuvis, Vaguliņš drāzās pie savas izlaupītās ekspozīcijas. Vispirms viņš saklīdzēja uz lantīnu, kāpēc viņa, nolādētā bāba, vēl nav izsaukusi miliciju, tad metās zālē un ievaidējās. Kā tad, logs bija vaļā, turklāt nevis atslauzts, bet tāpat vien atgrūsts. Vēl viena Vaguliņa pieļautā paviršība — viņam vakar vajadzēja pārbaudīt, vai logi ir rūpīgi aizvērti, aizgriezti un aizskrūvēti. Jā, bet kas tad ir nozagts?

Nozagts nebija nekas, absolūti nekas! Vēl vairāk, visi mākslas darbi atradās tieši tur, kur vakar nolikli, un skaidri varēja redzēt, ka tie nav pat aizskarti. Jā, arī visvērtīgākie šedevri — «Mūžība» un «Āltas rasainā plavā» bija savās vietās.

Bet atvērtais logs, bet dubļainās pēdas uz parketa? Neizprofami... Pēkšņi Vaguliņam iešāvās prātā, vai nakti izstādes zālē nav ielauzies kāds no viņa klusajiem cienītājiem. Varbūt klusais cienītājs grībēja patiesas mākslas vērtības aprīnot pilnīgi netraucēts. Pagājušajā naktī gaiši spīdēja mēness, un mēnessnicā skulpturāli veidojumi iegūst sevišķu pievilcību, tas jau sen ir zināms.

Taču daudz prātot Vaguliņam nebija laika, četrpadsmitos nulle nulle notiks izstādes svinīga atklāšana, vēl vajadzēja saposties, izvietot ziedus un aizskriet pie friziera. Uz izstādes atklāšanu māksliniekam jāierodas smukam kā bildei!

Vaguliņš arī ieradās smuks kā bilde. No pārējiem izstādes atklāšanas dalībniekiem smukāks bija vienīgi kritiķis Ērgļotais. Melni samta svārki, tumši sarkans propellers, pelēkas svitrainas bikses... Un seļā drusku gurdens, visu saprološs smails. Tad nāca runas, lentes pārgriešana un rožu kļepji. Vaguliņš klanījās, teica sirsnīgu paldies un ar vienu aci vēroja Ērgļoto. Re, cik uzmanīgi viņš ap-

skata eksponātus, re, cik ilgi kavējas pie «Mūžības» un «Aitām rasainā pļavā»! Tātad intuitīvi jūt, kur mākslinieka ģēnija dzirksts ir lemlīdzējies visspožāk...

Kā jau tas bija sagaidāms, galu galā viss beidzās labi. Ergļotais pienāca pie Vaguliņa, paspieda viņa roku un teica vienu vienīgu vārdu: «Jā!». Vaguliņš nopūtās — jaunākais nav noticis, tagad atliek gaidīt kritiku.

Ai, Ergļotais uzrakstīja lielisku kritiku! Vispirms dažas rindkopas par mākslinieku, viņa nerimtību, iekšējām kolīzijām un radošajiem impulsiem, kas transformējas harmonizētā plastikā, ko savukārt apaugļo dziļi tverta un reljēsi akcentēta filozofiska koncepcija. Tad nāca visnotaļ cildinoši vārdi par atsevišķiem darbiem, bet visaugstāk Ergļotais uzteica divas figurālas kompozīcijas — «Mūžību» un «Aitas rasainā pļavā».

«Mūžību» kritiķis nosauca par elēģisku domas simfoniju. Ārkārtīgi mērķtiecīgi telpā izkārtoti septiņi ovāli un krunkaini veidojumi. Tieši šīs krunkas jāuzskata par mākslinieka apskaidribas vismērķtiecīgāko uzplaisnījumu. Un patiešām, ja mēs padomājam dziļāk — mūžība taču ir ļoti veca, tāpēc tai, gluži dabiski, jābūt krunkainai. Bez krunkām nekādas mūžības nebūtu!

Kas attiecas uz «Aitām rasainā pļavā», tad šīs kompozīcijas sižetiskais lakonisms ir patiesi apbrīnojams: trīs dažāda lieluma taisnstūrainsi kluči, kas telpā veido figurālu grupu, ko savukārt...

Tātāk Vaguliņš vairs nelasīja, viņš neizsakāmā izmisumā pacēla rokas pret debesīm un izkiedza visbriesmīgākos lāstus, ko uzrakstīt uz papīra absolūti nav iespējams. Tas sklerotiskais radījums, tas stubenis Ergļotais savā idiotismā abus mākslas darbus bija sajaucis — «Aitas rasainā pļavā» noturējis par «Mūžību» un «Mūžību» par «Aitam rasainā pļavā»! Ak dies, vai viņš nevarēja apjēgt, ka krunkas uz ovālajiem izcilņiem nav mūžības simbols, bet vienal! To taču saprot pat ikkatrs debilaiss, izņemot, protams, kritiķus!

Vaguliņš ievilka gaisu, lai izkliegtu dažus vēl drausmīgākus lāstus, bet tad viņam iešāvās prātā baiga doma. Viņš pēkšņi saprata, ka Ergļotā lopiskajai kļūdei ir nenoliedzams sakars ar nezināmā

ļaudara ielanšanos naktī pirms izstādes atklāšanas! Ja Vaguliņa aizdomas apstiprināsies, tad noziedznieks ir pastrādājis tik sātanisku nelietību, kāda vēl pasaulē nav redzēta.

Jā, aizdomas apstiprinājās, jā, abām plastiskajām kompozīcijām ļaudaris bija apmainījis nosaukumus. Glītā, sniegbaltā plāksnīte ar vārdiem «Aitas rasainā pļavā» atradās pie trim klucišiem, bet «Mūžība» pie septiņiem ovāli krunkainiem veidojumiem. Un viņš, aklības sistais mākslinieks, steigā un uztraukumā to nebija pamanījis!

Vaguliņš sagrīļojās — viņu bija ķēris pārāk spēcīgs un pārāk negaidīts trieciens. Tagad presē vajadzēs publicēt atsaukumu un izskaidrot abu kompozīciju patieso jēgu, tagad vajadzēs...

To varbūt nevajadzētu sacīt, bet Vaguliņam paspruka asaras. Par izsmieku viņš ir padarīts, par mērķaķi, par klaunu... Asaru aizmīgotām acīm Vaguliņš skatījās uz mūžības simbolu, uz tiem klucišiem, ko Ergļotais bija uzskatījis par aitam.

Vai nu tāpēc, ka mākslinieka skatiens bija asaru aizmīgotas, vai cita iemesla dēļ, bet stūraino klucišu kontūras vairs nelikās tik asas. Kluciši izskatījās kā apaļīgi vepri... Nē, nevis kā vepri, kā aitas tie izskatījās!

Vaguliņš noslaucīja asaras un paskatījās uz klucišiem vērigāk. Tie patiešām atgādināja aitas! Nosacīti, protams... Un vai septiņi ovāli krunkainie veidojumi nevarēja simbolizēt mūžību? Varēja, un kā vēl varēja. Ja tā padomā, vai mūžību iespējams iztēloties bez krunkām? Nekad!

Abu mākslas darbu vērošana vilkās diezgan ilgi, un beigās Vaguliņam radās cieša pārliecība, ka viņš ir traģiski maldījies. Jā, trīs kluciši patiešām bija «Aitas rasotā pļavā», un «Mūžība» — septiņas krunkainās būenes. Vēlāk šo neapgājamo patiesību apliecināja mākslas cienītāju sajūsmīnātie ieraksti atsauksmju grāmatā gan šajā izstādē, gan pārējās, kur «Aitas» un «Mūžība» tika eksponētas.

Kas attiecas uz nozināmo ļaudari, tad viņš joprojām nav atrasts. Šī iemesla dēļ Vaguliņš tagad naktis pirms izstāžu atklāšanas pārģūl uz saliekamas gultas starp eksponātiem, pa ķērienam nolīcis cīrvi. Tā ir garantija, ka turpmāk tamīdzīgi noziegumi vairs netiks pastrādāti.

- Kādēļ jūs tik bezdievīgi izspokojušies?
- Dodamies uz modes skati!

M. Ramaņš

Jaunākajai pārdevējai Mudītei asaras bira kā pupas. Sekcijas vadītāja bija brēktin uzbrēkusī: «Vai tev acu nav pierē?» Un stundas laikā slaidie pirkstiņi ar rozā nadziņiem saņurcēja jau otro kabatas lakatiņu, kas beigu beigās atgādināja slapju trauku lupatu ar tamberētām maliņām.

— Baigā neraža! — viņa špukstēja. — Es laikam izskatos briesmīgi. Kādas šausmas!

Pirsnā Mudīti mierināt atnāca vecākā pārdevēja Zaiga.

— Gan jau būs labi, — viņa uzmundrinoši teica. — Man ar vienreiz tā gadījās. Protams, ne tik lielos apmēros. Bet, redzi, pat ne sirmu matu neņemanoļu.

Mudīte slāstu par sirmo matu lāgā nesaklausīja, tāpēc turpināja liet asaras.

— Kas tur liels, — krāvējs Griška daudz reālāk skatījās uz dzīvi. — Es saku — špička! Nav ko pinkšķēt. Pēc gada to neviens vairs neatcerēsies. Galvenais, ka neierakstīja. Un, ja sirds valgana, vajag ieraut. Es piestīķēšu.

Prečzine Velta vispirms apkampa nelaimīgo un tikai tad sāka mierināt:

— Neuztraucies un vēlreiz — neuztraucies! Izskaitli līdz simtam — turp un atpakaļ. Tad astoņas reizes pietupies un sešas reizes dziļi ievēle elpu. Pēc tam, drošs paliek drošs, paskaties spogulī.

— Ko es skatišos, — jaunākā pārdevēja vārgi iebilda, — Tāpat jūtu, ka izskatos briesmīgi...

Un atkal asaras bīra kā pupas. Un jau trešais kabatas lakatiņš sāka izskatīties pēc trauku lupatas.

Direktora vietniece Raiškuma, ieraudzījusi jaunāko pārdevēju, sagluda matus, noņēma no virsvalka piedurknes tikko saskatāmu pu-tekli, pasmaidīja un ļoti sirsnīgi sacīja:

— Paklausies, mazā!... Nomierinies!... Ienāks kāds svešs un ko viņš lai domā? Mūsu veikala labajai slavai tas par labu nenāks.

Mudīte turpināja šņaukāties. Visi taču zināja, ka vietniece bija baigā čūska un tieši uzēdusies uz jaunajām un smukajām pārdevējām.

— Nu nomierinies ta!... Rit iedošu brīvdienu. Aiz letes tik un tā noesi stāvētāja.

Mudīte tūlīt saprata, kas šitai čūscai aiz ādas. Kad vajadzēs brīvdienu atstrādāt, atkal liks tirgoties uz ielas, kur garām iet šādi un tādi. Viņa jau vienmēr bija tā pasūtāmā.

— Ak, miļā! — direktora vietniece, kā jau sieviete, mācēja būt ārkārtīgi iejūtīga. — Pastāsti nu, kā tev tas viss gadījās.

To izdzirdējusi, Mudīte uzreiz pārstāja šņukstēt. Kā to lai saprot? Vai viņu jau sāk pratināt?

— Droši, droši, miļā!... Es taču tev varētu būt mātes vietā!

Mudīte ciešāk saņņaudza jau tā saņņurcīto kabatas lakatiņu.

— Nu stāsti, stāsti. Tev kļūs vieglāk, — vietniece zuzināja kā tāda muša.

— Es, es... kļūdījos par deviņdesmit četrām kapeikām...

— Ārprāts! Tik daudz! Un kam tieši?

— Kādam gados jaunam pircējam.

— Smukam?

— Laikam...

— Un tu tādu jaunu un smuku ņēmi un apkrāpi?

— Neapkrāpu.

— Netaisnojies. Ja viņš ziņos, krimināllieta kā likts!

— Neziņos.

— Nedzen velnu! Kāpēc neziņos?

— Es neko nedzenu. Es pircējam Izdevu deviņdesmit četras kapeikas vairāk nekā pienācās.

— Ak tāl... — direktora vietniece sāka saulaini smaidīt. — Bet sekcijas vadītāja man teica, ka...

— Viņa bija pārpratusi. Un to naudu es samaksāju no savas kabatas, — Mudīte atkal iešņukstējās.

— Tad jau viss kārtībā, — direktora vietniece turpināja saulaini smaidīt. — Tikai citiem nestāstī. Uzskafis tevi par muļķīti. Kļūdieties sev par sliktu! Manā praksē tas ir otrs gadījums.

Tad ienāca veikala direktors.

— Nu kā?...

— Es naidīņu iemaksāju kasē no savas kabatas.

— Tātad kļūda tomēr bijusi, — direktors sarauca pieri. — Un ja tas būtu bijis revidents, kas izdara kontrolpirkumu?... Ko viņš domātu?

— Viņš man deviņdesmit četras kapeikas atdotu atpakaļ.

— Atdotu, protams, atdotu, — direktora vaigs apmācās. — Un noteikti secinātu, ka tu esi gribējusi dot kukuli. Saprati? Ko lai tagad ar tevi dara...

Jaunākajai pārdevējai Mudītei asaras atkal bira kā pupas. Un jau drīz bija slapjš ceturtais kabatas lakatiņš.

ARMINS LEJIŅŠ

AFORISMI

● Brīsmīgākais ir nevis tas, ka viss aiziet gar degunu, bet gan tas, ka vēl vazā aiz tā.

● Visgrūtāk paciest tās baumas, kas ir ne vien nepatīkamas, bet arī apstiprinās.

● Cilreiz mērķis attaisno līdzekļus, citreiz līdzekļu izgāšana attaisno mērķa izvirzīšanu.

● Dzīves komēdija rodas tad, kad teātri spēlē tie, kas izkrituši no lomas.

- Kas tad tas par jaunumu? Sen novecojis modelis!
- Tāpēc jau tas nosaukts par «retro»!

R. Līdža

Nē, suni pirkt Gvido Bumbiņniekam nenāca ne prātāt Māju, to gan Gvido būvēja ar lielu aizrautību. Labības laikā viņa kombains bija tirumā dzirdams agrāk un vēlāk par citiem — Gvido gribēja arī savu braucamo. Un nu tas viss bija — glīts divstāvu namiņš ar garāžu, kurā lukturus koķeli spidināja gaišzils linnuziņš. Magdalēna, Gvido laulāta draudzene, liksmoja ne tik daudz par pašu māšīnu, cik par krāsu:

— Debešķīgi!!! Taisni gaišzils vislabāk pieslāv man pļe sejas!

Arī Gvido priecājās, ka žigulītis sievai pa prātam, jo viņš, zināt, Magdalēnu dievināja. Nereti tas, ka šī gaišmatainā būtne ir viņa sieva, Gvido šķīta kā sapnis. Vai vēl jāsaka, cik ļoti labprāt viņš steigza izpildīt savas laulātās draudzenes jebkuru iegribu. Taču pret suņa gādāšanu Gvido sacēlās:

— Priekš kam? Ja sirds alkst pēc kāda lopiņa, nopirksim govī.

— Tu taču labi zini, ka mans darbs izslēdz mājlopu kopšanu, — Magdalēna uzmeta lupu. Viņa ciema bērnuārzā strādāja par muzikālo audzinātāju un ārkārtīgi rūpējās par savām rokām.

— Piedod, mīļumiņ, bet kāpēc tu esi uzdomājusi suni? Tieši suni? Es saprastu, ja tāda vēlēšanās uznāk, dzīvojot kādā viensētā, kur noteikti vajag sargu. Bet te, pašā ciema centrāl... Un neviens zaglīs te nenāks arī tāpēc, ka zina — visu esam izdevuši. Mūsmājas nav ko garnadzīm ņemt.

— Tu tā doma? — Magdalēna noplivināja savas garās skropslas. — Laikam jau tev laisnība, lāčukiņ. Es tikai gribēju kādu dzīvu radību līdzās. Kad tu vakaros ilgi strādā, es tā skatos, skatos pa logu... Viņdien redzu — pa ceļu nāk Garjāņu Mārtiņš...

— Mārtiņš, tu saki? — Gvido pārtrauca sievu un salēcās kā dzeltis. — Ko šis te meklē?

— Vai es zinu... — Lai vienaldzība izskanētu pārliecinošāk, Magdalēna vispirms nopūlās, tad nožāvājās. — Nebijis man garlaicīgi, es vispār tādu Mārtiņu neredzētu. Tikai laika isināšanai sunīti... Bet ja tu negribi...

— Tā es neesmu teicis. Būs tev suns! — Gvido pielika punktu. Mārtiņš... Viņa skolas un jaunības gažu biedrs, vēlāk — pats galvenais sāncensis starp tiem, kuri tīkoja vest Magdalēnu uz dzimtsarakstu. Vienu brīdi Gvido likās, ka zilacainais engelis priekšroku dos Mārtiņam. Un liktenis savu labvēlību no viņa novērsa tikai tāpēc, ka Mārtiņš, lūk, baidījās no suņiem, bet Magdalēnas mammai piederēja viens rejšs bifeļa un ziloņa krustojums. Kad meita gāja uz

randiņiem, mamma šo nezvēru deva viņai līdzī. Nav ko brīnīties, ka daudzi tādu sabiedrību neizturēja un labāk turējās no tās tālāk. Lādis runāja, ka daži jauni cilvēki bija mēģinājuši Kamoliņu — tā sauca šo briesmoni, salīdzinājumā ar kuru Bāskervilu briesmonis likās klēpja sunītis, — noindēt. Bet tur nekas neiznāca, šī suņa organisms bija unikāls, tas visu ņēma pretī kā zemeņogu.

— Zini ko, — Gvido teica, — es no tām suņu lietām nekā nesaprotu, bet man liekas — vajag gādāt kaut ko Kamoliņam līdzīgu. Man šķiet, tu ilgojies arī pēc savas mammas, tad nu sunītis tev palīdzēs iedomāties, ka tu nekur no savas mājas projām gājusi neesi.

Gvido dabūja n-lās bučās un Paša Labākā Vira nosaukumu pasaulē uz mūžīgiem laikiem. Kas vēl lau-lato dzīvē var ienest tik daudz saskaņas!...

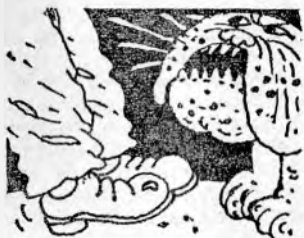
Lai gan pats bija devis sievai ricības brīvību suņa iegādē, Gvido tomēr vienuvakar satrūkās, kad pie dārza vārtiņiem viņu sagaidīja radība, pret kuru pat leģendārais Kamoliņš šķita pūkaina spēl-lielīņa.

— Vai nav burvīgs? — Magdalēna dūdoja, bužinādama suņa skautu. — Viņu sauc Ferdinands. Nāk no tāda ciltskoka, kurš dod ideālus mājas sargus. Es esmu sajūsmā! Bet tu?

Gvido izlikās, ka labi nedzird. Jo Ferdinands jau ar pašu pirmo mirkli visādi parādīja, ka pret Gvido viņam nav ne cieņas, ne bijāšanas. Un arī nebūs. Viņš skatījās uz Bumburnieku ģimenes galvu ar neslēptām aizdomām un, šķiet, tikai gaidīja piemērotu brīdi, kad varēs pārbaudīt savu zobu asumu...

— Viņu vajag turēt ķēdē, — Gvido atļāvās ierosināt.

— Bet... — Magdalēna tā kā sacirtās pretī, tad kļuva atkal pa-

devīga un mīlīga: — Labi, ja tu tā gribi. Zini, es tikai domāju, ka mēs varam sanākt naidā ar kaimiņiem — viņus droši vien traucēs Ferdinanda rīošana.

— Katrs suns savu reizi padod balsi. Tur nav nekā briesmīga.

— Labi, labi, — Magdalēna gļaudīja viņa roku. — Es to tikai tāpec, ka Garjāņu Mārtiņš ļoti bieži iet gar mūsu setu, un tad jau Ferdinands ālēšies pārlietu...

Sasodīts! Atkal Mārtiņš!... Nuja, kas tad šim ko baidīties no piesiela suņa. Magdalēna tomēr ir prātīga sieviete.

— Tu tikai viņam nedod pārak lielu vaļu, — Gvido teica sievai. — Sunim sava vieta jāzina.

Pēc kāda laika Gvido pēkšņi konstatēja, ka viņam radusies atklāta antipātija pret Ferdinandu. Tas četrkājainis taču acīm redzami stuma viņu, saimnieku, ārā no mājas! Ja Magdalēnas nebija tuvumā, Ferdinands allaž mēdza nostāties priekšā taisni tām durvīm, pa kurām Gvido bija ejams. Pat ja tās bija durvis, aiz kurām saimniekam bija neaīlicamas darīšanas: suns rūca, rādīja ilklus, boza skaustu, neklausīja ne pavēli, ne laipnu pielūgšanu...

— Es necietīšu, ka mani te regulē viens nosiekaļojies purns! — Gvido vienreiz atļāvās izteikt savas domas atklāti. Bet Magdalēna atkal pierādīja sievietes prāta lokanumu — viņa nesāka ar viru strīdēties, nesolījās tūlīt braukt atpakaļ pie mammas; Magdalēna ar savu mežģīņoto kabatas drāniņu norausa tikai vienu mazu asariņu un teica:

— Es tevi saprotu. Bet, zini, sunītis taču nav vainīgs — Ferdinands nemaz nav mācīts, dara to, ko priekšā diktē dabas tumšie spēki. Man nav saprašanas, kā atraisīt tos labākos. Ja tu būtu ar mieru, ka pie Ferdinanda nāk skolotājs...

Par suņu mājskolotājiem Gvido dzirdēja pirmo reizi mūžā. Bet varbūt viņš bija vienkārši atpalcis?... Ja Magdalēna tā runā, tad viņa zina.

— Lai notiek, — Gvido teica. — Bet, ja es nemanīšu, ka šis te Beļcebulis arī kaut ko no tām gudrībām ielāgo, tad... — vīra žests bija īss un vienkāršs, Magdalēna pat satrūkās: kaut ko tādu viņa no sava mierīgā Gvido negaidīja.

— Protams, — Magdalēna teica, — ja Ferdinands izrādīsies nesapratīgs, tad jau neko citu darīt nevarēs...

Taču Bumbiernieku mājas sargs jau pēc neliela laiciņa rādīja, ka nav grūtgalvis un skolu labi ņem pretī — viņa neliksmē pret Gvido kļuva daudz apvaldītāka, viņš biežāk pagāja malīnā, kad saimnieka un viņa ceļi krustojās.

— Tu, skat, — Gvido brīnījās, — tas lops nemaz nav stulbs! Kā tad viņu skolo?

— Es nemaz nezinu, — Magdalēna atkal izskatījās pārlicu vienaldzīga. — Kad tas cilvēks ierodas, es izlaižu suni pagalmā, un tur viņi ņemas.

— Kā to suņu skolotāju sauc?

— Paga, kā nu bija?... — Magdalēna rauca gludo pierīti, un Gvido nosprieda, ka sieviņai šī domātājas poza ļoti pietāv. — Man kaut kur ir pierakstīts, es tev rīt pateikšu.

Bet rīts nāca ar lieliem darbiem. Gvido savas sētas vērtīgus vēra vaļā jau krēsoļojot. Kāda tur vairs interese par Ferdinanda skolotāju. Turklāt suns patiešām bija atradināts no daudziem sliktiem paradumiem. Atlikušos Gvido kaut kā piecieta. Nevar taču no dzīves prasīt tikai ideālos variantus.

— Nu, vai Ferdinands nav labs mājas sargs? — Magdalēna gribēja, lai vīrs novērtē. Vēlēdamies sievai izpatikt, Gvido atbildeja apstiprinoši. Tad viņa vaicāja — vai nu vīrs piekritot, ka suns patiešām var būt cilvēka draugs. Te nu «jāvārds» atbildē neizskanēja sevišķi pārliecinoši, bet — ko lai dara — Bumburniekam ļoti negribējās sieviņu sarūgtināt...

To, ka šai mazajai intervijai bija liela nozīme, Gvido saprata tikai nākamajā vakarā. Tas ir — vispirms viņš ieraudzīja savas mājas tumšos logus. Vai tad Magdalēna negaidīja ar vakariņām? Varbūt kas noticis? Durvis arī pamatīgi noslēgtas. Iekšā ticis, Gvido ieraudzīja uz priekšnama galdiņa zīmīti: «Lūdzu mani nemeklēt!...» Vienreiz jau Magdalēna bija kaut ko līdzīgu izstrādājusi, pēc nelielas ķildas viņa atstāja rakstiskus atvadu vārdus un aizskrēja pie mānmas. Gvido zvanīja sievasmātei.

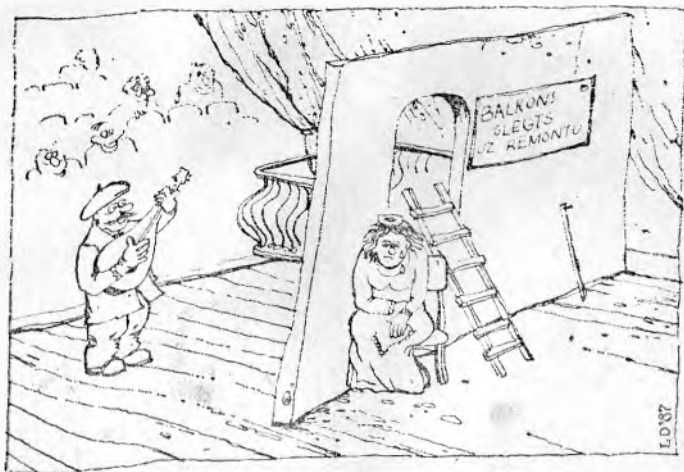
— Gruntīgs vīrietis sievai bērnu pagādā, nevis pērk suņus, — ar smalkjūtību Magdalēnas mamma jau nu neizcēlās. — Nebūtu tā suņa, Mārtiņš mūžam tavā mājā neielistu un tai svilpastei galvu nesagrožītu.

— Mārtiņš? Bet viņš taču...

— Jā, jā — taču!... Lai likvidētu savas bailes no suņiem, gājis kādos turursos, un nu ir gatavais suņu profesors — tie burtiski danco pēc viņa stabules.

— Tad Mārtiņš bija Ferdinanda skolotājs?
— Kas tad cits. Skoloja, kamēr sievu tev aizskoloja, — laikam
laču Magdalēnas mammas baidi skanēja arī ļauns prieks...
Gvido smagi nopūtās, un istabas stūrī viņam kāds atsaucās ar
tādu pašu dvesienu. Tur, purnu uz ķepam nolīcis, gulēja Ferdinands
un skatījās saimnīcā ar padevīgām — īsta mājas sarga acīm.

L. Danilāns

DOMU GRAUDI

Laiks let arī tad, ja pulkstenis ir apstājies.

*

Sūdzībkalis nespēja vienaldzīgi skatīties uz neapraktīlu papīra lapu.

*

Priekšnieks rikojās pēc apsvēruma, ka prēmija padotajam ir kā knupītis zidainim, iedod — un mute ciet.

*

Var nesaprasīties arī tie cilvēki, kas runā vienā valodā,

Ģ. JODS

K. Lode

I. Melgailis

Negaidīlo ziņu uz nodaļu atnesa Valērijs Surženko.

— Biedri! — viņš teica svinīgi un reizē noslēpumaini, — Taisieties uz apsveikšanu un, varbūt, arī pārkārtojumiem mūsu kantorī. Man ir ārkārtīgi svarīgs jaunums!

Visi sastinga, it kā zaudējuši spēju kustēties un runāt. Jo zināja, ka Surženko informācijas nemēdz būt bez pamata. Sešos acu pāros, kas raudzījās uz kolēģi, bija lasāms viens jautājums: «Kas noticis?»

— Medonosa vietā iecelts Zabornijs! — pārlaidis skatienu valodu zaudējušiem kolēģiem, paziņoja Surženko. — Ir pavēle. Rīt Zabornijs sāk pildīt savus pienākumus. Spriedums, kā saka, galīgs un nepārsūdzams! — viņš ironiski beidza un apsēdās pie sava rakstāmgalda.

— Nu ko, — nomācošo klusumu pārtrauca Korčs. — Lēmums ir visnotaļ pareizs un savlaicīgs. Es personiski to apsveicu. Medonoss ne ar ko īpašu neizcēlās, bet, ja runājam par Zaborniju...

«Bet, ja runājam par Zaborniju, — Korčs nodomāja. — Ja runājam par Zaborniju, tad viņš nav pat Medonosa vērts. Viduvējība. Izvairēlis. Lidējs. Meistars pieglaimoties ietekmīgām personām. Nu, tagad viņš taisīs karjeru. Talu tiks. Kamēr neatklās, kas viņš par vīru un neapturēs...»

— Ļoti prātīgi, ka par priekšnieku iecēla cilvēku no mūsu pašu vidus, — Korču pasteidzās atbalstīt vecais Trubenko, kurš ilgajos darba gados tā arī nebija jaudājis tikt uz augšu pa dienesta kāpnēm kaut par vienu pakāpienu. — Mēs pazīstam Zaborniju, viņš pazīst mūs. Varat iedomāties, kas būtu, ja mums atsūlītu kādu svešul

«Pie sveša es, varbūt, arī nolurētos savā vietā, — Trubenko sevi nogaudās, — bet Zabornijs manī pirmo padzīs. Vajadzēja ar man izģvelzt dumjo, viņam mērķēto replīku par vārģo disertāciju. Un vārds nav zvīrbulis. Aizvakar vēl visi klusēja. Vakār arī klusēja. Bet rīl pastāstīs. Kāds noteikti šo cūcibu izdarīs. Lai iegūtu

jaunās priekšniecības labvēlību. Vai gan es varēju iedomāties, ka tā iznāks?»

— Savādi. Bet ko jūs aizvakar teicāt? — iesaucās jaunais prakti-
kants Miša Dudņiks, pametis skatienu uz Trubenko.

— Un ko tad es aizvakar būtu tādu pateicis? — Trubenko ierāva
galvu plecos, it kā viņam kāds būtu iebelzis pa skaustu. — Neko
es neesmu teicis, nevienu netīku minējis.

— Tas ir kā, nevienu? — Dudņiks ieplēta acis. — Bet Zaborniju?
Aizmirsāt? Jums gan ir atmiņā!

— Nu tad skrien, izkalpojies! — Trubenko noskaitās. — Varbūt
ātrāk tiks uz augšu. Atrodas taču tādi, kuri sava labuma dēļ ga-
lavi visus zemē iemīdīt!

— Netaisos ne pie viena iet un jo vairāk — izkalpoties, — Dud-
ņiks apvainojās. — Man vienalga, kas te būs priekšnieks, savējais,
kā jūs sakāt, vai svešs. Mans pienākums — strādāt. Personiski man
arī Medonos bija labs. Un arī jums, domāju, bija labs, kamēr viņu
neatbrīvoja no darba. Bet tagad, redzi, viņš tāds vairs nav!

«Nu gan ir ievārijusies putra! — šķielēdams uz kolēģiem, Stepan
Burijs nervozi berzēja rokas. — Tā vien skaties, sāksies perturbā-
cijas. Vai Zabornijs mainīs darba virzienu, vēl nav zināms, bet
kadrus viņš mainīs noteikti, rit pat šis iznīreļis un karjerists kaut
kur jānoķer un jāpastāsta, kā viņu mūsu nodaļā aprunā. Ja es ne-
pasteigšos, noteikti kāds cits pamanīsies to izdarīt.»

— Ko jūs ceļat brēkul — Burijs iejaucās Trubenko un Dudņika
domu apmaiņā. — Mēs pazīstam Zaborniju kā prātīgu cilvēku. Gan
viņš pats tiks par visu skaidrībā.

— Ļoti pareizi vārdi! — viņam pievienojās Jakivčuks, kas visu
laiku klusēdams klausījās, ko runā citi. — Zabornijs ir izglītots
un prātīgs cilvēks. Pats izšķirs, ar ko viņš strādās kopā tālāk, un
kuram, varbūt, ieteiks mainīt darbu. Dzīve ir sarežģīts dialektisks
process. Tas necieš saslungumu.

«Zabornijs nekavējoties jāaicina ciemos, — Jakivčuks nodomāja,
kad bija pateicis savu sakāmo. — Zināms, tagad viņš tā uzreiz ne-
gribēs nākt, sāks cīperlēties. Bet, gudri rīkojoties, var visu panākt.
Un tad, skaties, arī sadraudzēties. Kamēr viņam vēl neviens nav

Man bija sapnis. Tads pavisam necils, pēticīgs sapnilis. Es nekāroju, lai man uzceļ pieminēkli, es nealku vinnēt loterijā desmit tūkstošus. Vienīgais, ko es gribēju — nostāvēt pāris dienas pilsētas centrā veikala skatlogā, ģērbies paaugstināta pieprasījuma mantās, tas bija viss, ko vēlējos.

Cilvēki ietu garām, ieraudzītu mani skatlogā un pēc tam, satikuši uz ielas, teiktu viens otram:

— Re, re, tas ir viņš! Tas, kurš stāv skatlogā!...

Ilgī staigāju pa ielām gar skatlogiem, visos stāv un sēž tikai manekeni. Neizturēju un gāju pie veikala vadītāja. Veikalvedis nevalīgi uzklausīja mani, pakasīja pakausi un sacīja:

— Absurds, bet kaut kas tur nūdien ir!...

— Fakts, ka ir! — es teicu. — Tiem jūsu manekeniem sejās skaidri rakstīts, ka viņi paši no dzīves neko labu nav redzējuši un arī pircējiem neko nesola. Turpretī, ja stāvēšu es, dzīvs cilvēks, man no sejas vien būs redzams — ir preču sortiments, ir apkalpošanas kultūra. Pircēji skries bariem!

Veikalvedis uzmanīgi paskatījās uz mani un secināja, ka man sejā nūdien brīžiem uzspīd kaut kas gaišs. Kā saulīte caur mākoņiem.

— Mēģināts nav zaudēts, — viņš piekrita. — Atnesiet raksturojumu no darba vietas, izziņu, ka administrācija neiebilst pret jūsu stāvēšanu skatlogā amatu apvienošanas kārtībā, un — stāviet laimīgi!

Atnesu raksturojumu, atnesu izziņu, man dod jaunu uzvalku, jaunu kreklu, jaunas kurpes, uzsienu kaklasaiti un laiž skatlogā. Stāvu dienu. Stāvu divas dienas. Ļaudis iet garām, pārsteigtīgi apstājas, ieraudzījuši to, kas man mugurā, un drāž veikalā iekšā.

Pārdevējas raujas melnās miesās, kasīere nosvīdusi spaida kases aparātā pogas, veikalvedis, izmeties krekļā, aprēķina ienākumus un ik pēc divām dienām ziņo par mēneša plāna izpildi.

Man arī labi. Eju pa ielu, visi mani pazīst, visi mani sveicina, māj ar rokām, sicina viesos.

— Paldies, mīļo cilvēki! — pretimnācēji aptur mani un izjusti spiež roku. — Jūs esat kā spilgts plankuuns mūsu skatlogu pelēcībā! Mēs katru dienu speciāli metam likumu gar veikalu, lai papriecātos par jums...

Viss būtu jauki, tikai veikalvedis dienu no dienas kļūst drūmāks un domīgāks.

— Jums neapstrīdami ir iedzimts talants uz stāvēšanu skatlogos, — viņš saka. — Nevienam citam tā nekad neiznāks. Vienīgā nelaiene — mūsu prečzīne vēlas zināt, ar ko jūs esat labāks par citiem.

— Es neesmu labāks, — es saku. — Man tikai pirmajam iešāvās prātā doma pastāvēt skatlogā.

— Bet tagad viņai arī tas pats iešāvās, — veikalvedis nopūšas. — Atklāti sakot, es viņu ne tikai skatlogam, pat veikalam tuvumā nelaistu. Bet, ko lai dara, pašu cilvēks, neerti atteikt...

Es paraustu plecus.

— Lai nāk kompānijā, — es saku veikalvedim. — Vai man žēl. Mazliet sarūmēšos, vietas pietiks!

Prečzīnei tas divas reizes nav jāsaka. Viņa aizskrien uz frizētavu, saveido sev uz galvas kaut ko fantastisku, nostājas man blakus, stāv un smaida kā bilde.

— Ko tā, ar to vārnas ligzdu uz galvas, skatlogā meklē? — ļaudis, iedamī garām, brīnās. — Ne skata, ne stājas!

Bet prečzīne tikmēr sprīdi pa sprīdim spiežas uz skatloga vīdu.

— Pavirzies malīņā! — viņa čukst. — Vai neredzi, kā cilvēki nāk skatīties uz mani?

Un, lai es skaidrāk redzētu, sāpīgi uzkāpj man uz kājas.

Lai notiek, pavirzos malīņā. Neiešu jau celt brēku. Ja kādam nav talanta stāvēt skatlogā, viņš šo trūkumu kompensē ar nekaunību.

Nākamajā rītā atnāku, lai stātos savā darba vietā, skatos — priekšā jau ne tik vien prečzīne, bet arī divas pārdevējas.

ERSĀLVEIKALS

— Nekas, — prečzīne saka,
— esam pašu cilvēki. Nāc te ma-
liņā!

Pēc pāris dienām skatlogā jau
ir prečzīne, pārdevējas, kasiere ar
kases aparātu un visi trīs veikala
krāvēji.

Pienāk veikalvedis.

— Kā iet? — viņš vaicā.

— Paldies, — es atbildu. — Viss
kārtībā. Tikai, manuprāt, skatlogā
kļūst par biezu.

— Par biezu gan, — veikalvedis piekrit. — Bet ko lai dara, ja
visi grib... Kuram ļausi stāvēt, kuram neļausi? Visi pašu cilvēki...

Nākamajā dienā pašu cilvēku skatlogā jau ir tik daudz, ka man
pat maliņā vairs lāga vietas neiznāk. Stāv prečzīne un visas pār-
devējas, sēž kasiere, krāvēji kaktā sit zolīti. Gatavais Jūrmalas vil-
ciena vagonš svētdienas rītā vasaras vidū.

Cilvēki skatās, rausta plecus, grib iet veikālā, lai uzzinātu, kas
šite notiek, ko tas viss nozīmē, bet nekā — pie durvīm paziņojums:
«Tehnisku iemeslu dēļ veikals slēgts».

Jūtu, ka šītajā godkāribas gadatīrgū esmu lieks. Nospļaujos un
eju pie veikalveža. Viņš sēž pie rakstāmgalda skumjš un nelaimīgs.

— Saprotu, — viņš saka, — visu saprotu, plāns arī iet grīstē.
Bet kā lai atsaku pašu cilvēkiem? Neņemiet jaunā, šķirsinius kā
draugi...

Paspiežu viņam roku un eju prom. Pa ceļam iznāk iet garām
mēbeļu veikalam. Skatos — veikālā mēbeļu garnitūras un tik smuki
sakārtotas: viesistaba, guļamistaba, atpūtas stūrītis... Viss — pa-
augstināta pieprasījuma preces. Es skatos un jūtu — man atkal ir
kluss sapnis, kas kļūst par gaišu domu: kāpēc es nevarētu pasēdēt
tai atpūtas stūrītī vai viesistabā? Pircēji paskatītos uz mani, iegriez-
tos veikālā, novērtētu preci un pirktu. Galu galā, reklāma ir tirdz-
niecības dzinējs! Bet pēc tam mani pārņem šaubas — ja nu te arī
uzrodas pašu ļaudis, ko tad?

O. MACS

STARP LIELMEISTARIEM

Kad 1986. gada rudenī Rīgā notika Sokolova—Jusupova finālmačs, Preses centrā gandrīz nepārtraukti risinājās diskusijas un analīzes arī par Kasparova—Karpova revanšmača gaitu. Kā zināms, to plaši atspoguļoja laikraksti. Partiju izspēles laikā televīzijas pārraidēs piedalījās pazīstami lielmeistari. Kasparova un Karpova dzījie un tālejošie spēles plāni komentētājus ne reizi vien nostādīja sarežģītā situācijā. Tāpēc gadījās, ka viņi izlidzējās ar vispārīgām frāzēm. Tā, piemēram, kādā no pārraidēm komentētājs teica:

— Stāvoklis sarežģīts, un šo pozīciju grūti novērtēt...

— ...Un diezvai to vispār iespējams izdarīt! — komiski pacilātā balsī visiem klātesošajiem par lielu jautrību punktu pielika lielmeistars V. Bagirovs Rīgas Preses centrā.

* * *

Netrūka zobgaļīgu piezīmju arī Sokolova—Jusupova mačā Preses centrā. Abu partneru spēlētās partijas tāpat bija sarežģītas un tika pārtrauktas grūti novērtējamos stāvokļos. Radās dažādi spriedumi.

— Pēc meistara D. domām baltajiem ir liels bandnieks, — vienu no šādām pozīcijām komentēja mūsu Rīgas lielmeistars V. Bagirovs.

* * *

Kamēr lielmeistari Sokolovs un Jusupovs uz skatuves sasprindzināti risināja savas problēmas, Preses centrā visdažādāko rangu šahisti meklēja un atrada neskaitāmus variantus. Kopā ar vairākiem citiem mūsu valsts spēcīgākajiem lielmeistariem šajās analīzēs dzīvi un asprātīgi piedalījās lielmeistars J. Svešņikovs. Viņš atjautīgi aizslāvēja visneparastākās pozīcijas. Vienreiz gadījās, ka cits lielmeistars visos variantos pierādīja, ka pozīcija ir slikta.

— Šis gājiens neder, tas slikts, tas zaudē... — prātoja Svešņikovs. — Nu ko tad tu gribi, varbūt lai es vispār netaisu gājienu?

* * *

Trāpīgus izteicienus ir lietojis arī kādreizējais pasaules čempions Kapablanka. Vērtējot partiju, ko viņš spēlēja ar meistaru Eitu, Kapablanka piezīmēs rakstīja:

«Eits šajā partijā atgādina cilvēku, kurš, lai izbēgtu no lietus, ielec ūdenī...»

* * *

Pirms kāda starptautiskā turnīra Steinicam jautāja, ko viņš domā par savām izredzēm.

— Ko es domāju? Salīdzinot ar pārējiem dalībniekiem, man ir lielas priekšrocības, — atbildēja maestro. — Lieta tāda, ka viņiem visiem būs jāspēlē pret Steinicu, bet man — nē!

* * *

Pasaules sievietšu šaha čempione Maija Čihurdanidze pirms diviem gadiem sacentās astoņu partiju mačā ar lielmeistaru Petaru Popoviču. Sacensība beidzās neizšķirti ar rezultātu 4 : 4.

Daži žurnālisti pēc tam jokoja:

— Tikai tādēļ, lai pārāk nenobiedētu vīriešus, jo citādi viņi vispār ar Maiju nespēlēs...

Tollies lielmeistars Popovičs izteicies, ka vairāk tik riskantus eksperimentus neatkārtošot. Tā vien šķietot, ka vīrietis sākot spēlēt kā sieviete, bet sieviete — kā vīrietis...

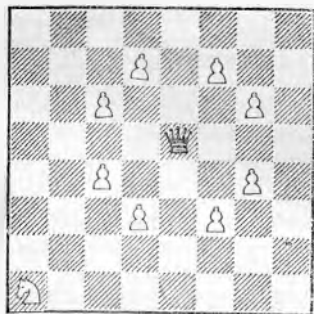
PALIDZIET TRENERIMI

Futbola treneris savus aizbīdīnāmos pamācīja:

— Tas jums nav šahs, te jāspēlē ar galvu!

Tas, kā drīz vien izrādījās, bija teikts mazliet pārsteidzīgi. Pēc neliela laika viens no futbolistiem, liels šaha draugs, atnesa uzdevumu un uzaicināja treneri to atrisināt.

Pozīcija un priekšnoteikumi ir mazliet neparasti. Melnā dāma un balnie bārdnieki stāv uz vietas. Uzdevums: nolikt balto zirdziņu uz tāda lauciņa, lai varētu sist dāmu.

— Pilks un zēvele! — treneris sāka šķendēties. — Te nelīdz ne galva, ne kājas! Uzdevums vispār nav atrisināms!

Bet futbolists smaidīja un teica, ka vajagot tikai pakustināt smadzenes. Trenera autoritāte bija apdraudēta. Varbūt kāds no mūsu lasītājiem nāks viņam talkāt! Ja tas neizdodas, pārāk neskumstiet! Pareizais atrisinājums atrodams šīs lappuses beigās.

PĀRSPEJIS GAIDĪTO

Gatavojoties revanšmačam ar Karpovu, pasaules čempions Kasparovs spēlēja sešu partiju maču ar Anglijas lielmeistaru E. Mailsu. Pēc smagā zaudējuma — 0,5:5,5 — Mailss uzskatīja par pienākumu atvainoties savam bijušajam matemātikas profesoram. Viņš speciāli bija ieradies Bāzelē, lai noskatītos maču.

— Ser, man ļoti žēl, ka neattaisnoju jūsu cerības, — lielmeistars teica.

— Gluži otrādi, Tonij, jūs sasniedzāt pat vairāk nekā bija cerējis, jo ieguvāt puspunktu vairāk nekā biju gaidījis, — ar tīri angļisku humoru atbildēja viņa sarunu biedrs.

LAIMĪGA SAGADĪŠANĀS

Kādā no šaha skaitļošanas mašīnu sacensībām direktors apvaicājās firmas programmētājam:

— Nu, Smit, kā šodien veicās?

— Fatāli, ser. Visas skaitļošanas mašīnas cieta zaudējumus. Izrādījās, ka pretī spēlēja aiz pārpratuma uzstādītais kafijas automāts.

DAŽĀDIEM DZĪVES GADĪJUMIEM

Kādā senā enciklopēdijā, kur doti padomi dažādiem dzīves gadījumiem, teikts:

«Labi audzināts cilvēks, maļodams prelinieka ķeroli, neizrādīs īpašu prieku. Un otrādi. Nav pieļaujams, ka viņš dusmotos, kad paša karalim pieteikts mats. Tādā reizē jāizturas tā, it kā būtu gadījies kaut kas mazliet negaidīts. Piemēram, it kā vējš jums būtu no galvas norāvis plātmali.»

Atrisinājums: Ial zirdziņš tiktu pie dāmas sišanas, no galdiņa jānoņem vismaz viens bandinieks...

LEONS BRIEDIS

BURTIŅŠ A

Pašā rīta agrumā
pazuda mums burtiņš A.
Šķirām, šķirām grāmatā —
neatradām burtu A.
Meklējāmu to istabā,
bēniņos un pagrabā —
kur tu esi, burtiņ A?
Šurpu turpu pagalmā,

Pat uz ielas izskrējām —
ķer nu vēju laukā, jā!
Burtiņ A, klau, burtiņ A,
nu kā tad tā?!
Tikai tad, kad vakarā
saldi nožāvājās kāds,
atradās mums burtiņš A.

LEONS BRIEDIS

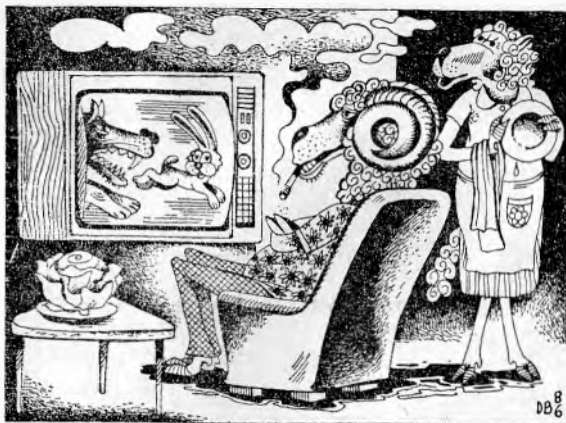
ISTAIS LAPSENS

— Kas tad nu? Kā tu sabijies tā?
Kas tev tā, dēliņ, par baili?
— Kā nu nē, mamm... Lapsēns apēdis
manu, lūk, cukurgaili!
— Kas nu tur liels! Tas gailītis, redz,
bija no cukura pataisīts.
— Jānūdien, mamm... Toties lapsēns gan,
lapsēns gan bija īsts...

LEONS BRIEDIS

DZIESMIŅA PAR PIECIEM PIRKSTIŅIEM

Pieci, pieci, kas tie pieci,
kas miedziņa negulēja?!
Tieci, tieci, gudrs nu tieci,
kā tie pieci skrietin skrēja:
zaķītis, lempītis, pār lauku svempītis,
vēzītis, krabītis, ar spilēm grābītis,
līdaka, zaļace, plunčāties malace,
dunduris, sūcējis, neganti dūcējis,
puteklis, švuteklis, degunā kuteklis!
Nu visi pieci pirkstiņi man
rokā gan!

— Slēdz ārā! Saskatīsies un naktī atkal murgosī!
D. Breķšs

LEONS BRIEDIS

KRUPIS UN VARDE

Kādu pievakari krupis
sadamāja lēkt uz upi.
Lec un lec, lec un lec,
un ko šis redz?
Viņam pretī varde lec
Edz ...
Pielec krupim tieši klāt

un teic: «Vai gribi padziedāt?
Padziedāt, padziedāt
ar mani divatā!»
Krupis nodziedāja: «Kvēk!»
Varde nodziedāja: «Kvāk!»
Kvēk un kvāk, kvēk un kvāk
dziedāšana nesanāk!

— Tēti, vai mēs nevarētu uzdziedāt kaut ko modernāku?

D. Breikšs

LEONS BRIEDIS

DZIESMIŅA PAR CEĻOŠANU

Stacijā kā karuseli
ļaudis šurpu turpu griežas.
Kā gan galva tiem uz riņķi,
ceļojot tā, nesagriežas?!
Visjaukāk ceļot, zināt, kā?
Kā ceļo ķenguriņš.
Jo allaž ceļo viņš
pats savas mammas kabatā.

Stacijā kā silķu mucā
ļaudis cits pie cila spiežas.
Kas par prieku gan ir ceļot,
ja pēc tam ir jāatgriežas?!
Visjaukāk ceļot, zināt, kā?
Kā ceļo ķenguriņš.
Jo allaž ceļo viņš
pats savas mammas kabatā.

— Un kam lai pēc tam nosūtu fotogrāfijas?

D. Brokšs

SATURS

Tabulkalendārs 1988. gadam	3
Laika skaitīšana Latvijas PSR	4—7
Janvāris	8—13
Februāris	14—19
Marts	20—25
Aprīlis	26—31
Maijs	32—37
Jūnijs	38—43
Jūlijs	44—49
Augusts	50—55
Septembris	56—61
Oktobris	62—67
Novembris	68—73
Decembris	74—79
Jubilejas, jubilāri, humoreskas, dzejoļi un karikatūras	80—246
Jautrais šahs	247—249
Mazajiem «Dadža» lasītājiem	250—253
Tabulkalendārs 1989. gadam	254

Союз журналистов Латвийской ССР

ДАДЗИС-88

Рига «Аволс» 1987

На латышском языке

Составитель Язепс Мунземс

Ответственный редактор Игорь Палковс

Художник Иманте Мелгайлс

Обложка [Эдгарса Озольдина]

Титульные листы месяцев рисовал Угис Межавилкс

Авторы дружеских шаржей Угис Межавилкс

и Гунарс Виндедзис

Литературные материалы иллюстрировали Даинис Брейкис,

Кира Лиене, Иманте Мелгайлс, Угис Межавилкс, Эрикс Оне,

Тамара Сергиенко и Гунарс Виндедзис

ИВ № 1961

Latvijas PSR Žurnālistu savienība

DADZIS-88

Sastādījis Jāzeps Jaunzems

Redaktore Mirdza Streipa

Mākslinieciskais redaktors Jānis Reinsons

Tehnikais redaktors Laimonis Rudzītis

Korektore E. Roze

Nodots salikšanai 25.05.87. Parakstīts iespiešanai 18.11.87.

JT 00912. Formāts 70×108/32. Tipogrāfijas papīrs № 2. Literatū-

ras garnitūra. Augstspiedums. 11,20 uzsk. iespiedl.; 11,55 uzsk.

kr. nov.; 12,40 izdevn. l. Metiens 150 000 eks. Pasūt № 685.3.

Cena 70 kap. Pasūtījuma izdevums. Izdevniecība «Avols», 226047

Rīgā, Padomju bulv. 24. Izdevn. № 129/2/87. Iespiests Latvi-

jas PSR Valsts izdevniecību, poligrāfijas un grāmatu tirdzniec-

ības PSR Valsts izdevniecību, poligrāfijas un grāmatu tirdzniec-

ības lietu komitejas tipogrāfijā «Cīņa», 226011 Rīgā, Blaumaņa

ielā 38/40. Vāks ofsetspiedumā iespiests Rīgas Paraugtipogrā-

fijā, 226004 Rīgā, Vienības gatvē 11.